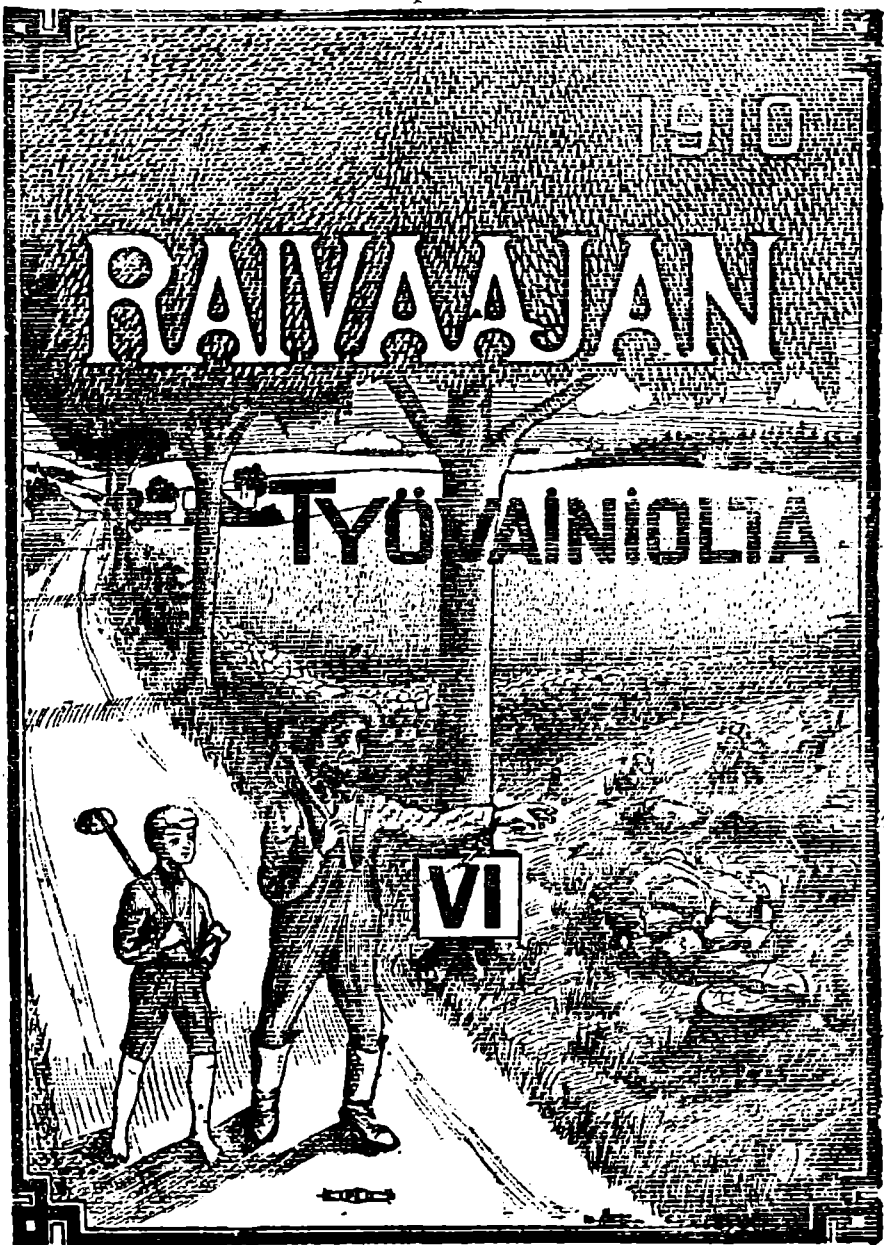

1910

RAIVAUKSEN

TYÖVAINIOLTA

VI

Vintien:

ELÄMÄN PALKKA

Raivaajan Työväiniolta

VI.

RAIVAAJAN TYÖVAINIOLTA

VI.

**Raivaajan
vuosijulkaisu**

RAIVAAJAN KIRJAPAINOSSA 1910

Sisältö:

	Sivu
Raivaajille, runo, kirj. Eetu Salin	7
Pari väitettä, kirj. J. M.	9
Saint-Simon, kirj. Eetu Salin	16
Heinrich Heinen runoja, suom. L. L.	27
Onko Milwaukeen sosialistein voitto pysyväinen, kirj. x	30
Silmäys suomalaiseen sosialistiseen liikkeeseen 1910, kirj. J. M.	39
Niagaraa katsellessa, kirj. F. J. S—ä.	44
Rauhanaate ja presidentti W. H. Taft, kirj. Vilho Hedman	52
Spartacus, runo, kirj. Mikael Rutanen	67
Suhteemme yhteiskuntaan, kirj. Onni Saari	69
Yöllisillä aalloilla, kirj. Eemeli Parras	80
Ensimmäinen kansalainen, kirj. Martin Mattila	91
Eräs muisto Amerikan terästeollisuuden keskuskau- pungista, Pittsburgista, kirj. Matti Herneshuhta	99
Nyt vannokaa, runo, kirj. Aku Päiviö	104
Isänsä murhaaja, kirj. Töllinpoika	107
Viha, runo, kirj. Toivo Järvinen	112
Hekin ovat ihmisiä, kirj. J. H. Karvonen	115
Joulupuurolle kotia, kirj. Aku P.	125
Matjan kosto, kirj. Tahvo Tohmolainen	130
Kulkurit, runo, kirj. K. I—n	140
Kun kansa ei tahdo niin se ei tahdo	142
Kun pojasta herraa koulattiin ja tuli..., kirj. Vänkä- mutka	150
Hetkien leikki, kirj. Aku P.	156
Silmäys historian vuositileihin, kirj. Vänkämutka ..	159

Nousevat voimat, kirj. J. M. M.	164
Uuden ajan ukolle, runo, kirj. Aku Päiviö	167
Pilvistä pisaraan, kirj. Aku Päiviö	169
Osastojen hommista	175
Meidän sosialistiset näyttämöt	183

KUVIA:

Elämän palkka	—
Taistelu oikeudesta	26
Milwaukeeen kaupunki	34
Emil Seidelin asunto	37
Veden sorvaama laivanperä Niagaralla	45
Niagara jäässä 16 p. helmikuuta 1909	46
Veden kaivertama kallioouoma Niagaralla	48
Veden leikkaama kallioseinä Niagaralla	50
Ampumaharjoitus sotalaivalla	55
Rauhanaatteen toteuttajia	61
Osa Saiman näytelmäseuran jäseniä	79
Worcesterin s. s. osaston talo	106
Osa Norwoodin s. s. näytelmäseuran jäseniä	114
Brooklynin s. s. osaston talo	129
Waugekan s. s. osaston talo	141
Osa Maynardin s. s. näytelmäseuran jäseniä	149
Elinan surman esittäjät Quincyn s. s. osaston näytelmäseurasta	163
Ylä-New Yorkin s. s. osaston näytelmäseura	174
Cambridgen s. s. osaston talo	182
Tunnetuimpien näyttelijäin kuvia	191,194,197,200

Raivaajille

*Paljon työtä raivaajilla
Vainiolla vielä on,
Pien' on pelto, korpi suuri,
Sato huono, kunnoton.
Utiseen ei riitä leivät
Nälkäkuolo uhkaa jo.
Rikkaan aitat viljaa täynnä.
Mut' kynnykselle houkkio
Kalpeana kaatuu kuolee
Tietämättä kenen puoleen
Hädässänsä kääntyisi,
Nälkään ettei nääntyisi.*

*Huuto kuuluu: joukot töihin.
Kyllin laiskoteltu jo.
Touon aika tulossa ja
Kunnossa ei vainio.
Syvemmiksi joutuun ojat,*

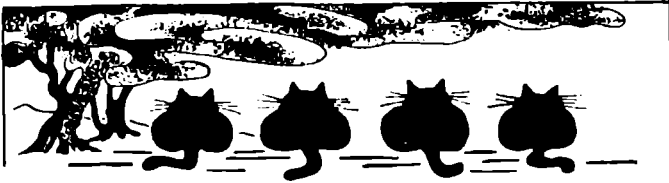
*Halla ettei viljaa vie;
Pohjakylmyys poistuu siten.
Hyvä myöskin keino lie
Kaataa metsä eestä päivän,
Puut kuin kirkontornit nuo —
Jotta valo vainiolle,
Päivä pääsee laihon luo.*

*Käsiks' työhön kaikki käykää,
Aatteen eestä esteet pois!
Kylvömme jo että versois*

*Työmme heelmät kerran tois.
Intomielin, toivorinnoin
Raivaakaa te raivaajat!
Tulevaisuus kuuluu teille,
Teille kuuluu mailmat!
Katkee kerran kahleet orjain
Päivä päättyy paistamaan.
Teistä riippuu koska, milloin,
Palkka työstä maksetaan.*

Eetu Salin.

Pari väitettä

JUOKKATAISTELUUN perustuvalla sosialidemokratialla ja kansan pohjakerrosten vapausliikkeellä ei ole ollut vastusta yksinomaan kapitalistisen yhteiskunnan ja sen edustajain puolelta, niiden joita joko omat edut tai yhteiskunnallinen asema pakoittaa vastustamaan sosialistista liikettä, mutta sillä on vielä ollut kestettävänään ne sivuhuökkäykset, joita n. k. "sivistyneet vapaamieliset" ovat sen tielle heittäneet. Näitä porvarillisia vapaamielisiä kun ei ole tyydyttänyt kapitalistinen järjestelmä ja heidän aivoissaan on ollut sijaa ihanteellisille haaveiluille, jonka turvissa he ovat hiiviskelleet sosialidemokratian liepeisiin esittämällä "uutta suuntaa", sellaista joka kelpaisi sekä porvareille että työläisillekin; ja kun sosialidemokratia, pysyen uskollisena työväen luokalle ja sen eduille, ei ole lähtenyt näyttien "vapaamielisten" juoksutettavaksi, ovat he palanneet takaisin sinne mistä ovat lähteneetkin sekä mennessään haukuskelleet sosialismia kaikellaisilla vierailta nimi-

tyksillä. Nämä "tuhlaajapojat" eivät ole tyytyneet yksinomaan tähän, mutta ovatpa he luvanneet ehdotonta uskollisuuttaan kapitalistiselle järjestelmälle ja vallassaolevalle luokalle. Täyttääkseen tämän pyhän lupauksensa he mustetolpan takaa ammuskelevat tylsistyneitä nuolia sosialidemokratian rintavarustuksia vastaan, mutta huonolla menestyksellä.

Me sosialistit hyvin ymmärrämme syyn tällaisen luokan syntymiseen. Se on kapitalismin kehitys, joka alinomaan ja kaikkialla allensa murskaa pienemmät kilpailijansa. Nämä kuolevan luokan jäsenet saavat itse solmita oman surmansilmukkansa ja kukapa sellaista aivan mieli-suosiolla katselisi. Tämän kapitalistisen puristuksen lisäksi sosialidemokratia vähän väliä korvaan kuiskuttaa näille pelossaan oleville pikkuporvareille uhkaavasta vaarasta He ovat kuin kahden tulen välissä. Lieventääkseen asemaansa, lohduttaakseen itseään, he koettavat "todistella" ettei heidän häviönsä ole vielä niin likellä.

Eräs tällainen pikkuporvarien lohduttaja on Verner Sombart, saksalainen viisas, joka on laatinut teoksen Sosialismi ja sosialistinen liike. Tässä teoksessa koettaa hän ensiksi ei vähempää kuin "todistaa" sosialidemokratian ja marxilaisuuden olevan väärässä, ja toiseksi, hänen tarkoit- tus on heittää pelastusrenkas suurkapitalismin vuolaaseen virtaan uppoavalle pikkuporvaristolle. Kun tätä samaa teosta on jonkun verran levitetty Amerikan suomalaistenkin keskuuteen, ja kun joissain piireissä käsitetään sitä sosialistisena teoksena, on välttämätöntä katsella, että pitävätkö Sombartin väitteet paikkaansa.

Edellä mainitun teoksen 67 sivulla hän kirjottaa: "Epäilemättä voidaan Marxin opeissa osottaa poikkeuksia johtavista periaatteista, vieläpä poikkeuksia, joilla kaikilla

voi olla ainoastaan yksi lähde: ylitsekuuhuava, vallankumouksellinen kiihko, joka himmentää muutoin niin terävän katseen.”

”Minä tarkoitan tässä tuota aivan perustelematonta uskoa siihen”, jatkaa Sombart, ”mitä voitaisiin kutsua ihmiskunnan syntiinlankeemiseksi yksityisomaisuuden käytännön ottamisen kautta, josta ”historian” ja siis myös historian vaikuttavain voimain vasta sanotaan alkavan — mutta mikä on pakottanut ottamaan yksityisomaisuuden käytäntöön, ajattelee kuulija ihmetellen —. Minä tarkoitan tässä niinkään arvelua ihmiskunnan taisteluttomasta tulevaisuudesta sosialismin tultua käytäntöön, ja muuta sellaista. Tässä ja kaikkialla esiintyvät yhä uudelleen nuo vanhat unelmat kadotetusta ja jälleen löydetyistä paratiisista, ihmiskunnan onnellisesta alkutilasta, ja vaikuttavat epäilemättä häiritsevästi uudelleen muodostettuun maailmaan.”

”Ja samoin kuin opissa, samoin käy kummailekin elämässäkin. Täälläkin ilmestyy vanha vallankumouksen Aatami joka silmänräpäys tekemään heille kepposiaan. Vuoden 1845 jälkeen ovat he yhtämittaa uneksineet täydellisistä ja oikeista vallankumouksista, joissa tapahtuisi suuria asioita; yhä uudelleen ovat he edeltäpäin juu- neet niiden pikaista puhkeamista. Tämä voi aina olla tosioloja syrjäyttävästä aseman arvostelusta, valtiollisten, taloudellisten ja yhteiskunnallisvoimasuhteitten väärinkäsittämisestä; siis tilapäinen erehdys, ellei se ollut suorastaan sen oman korkeamman periaatteen syrjäyttämistä, että ”vallankumousta ei voi tehdä.”

Tosiasia kaikessa tapauksessa on se, että mitä Marx ja Engels vuonna 1845 ennustivat Ranskan vallankumouksesta, se tapahtui kolmea vuotta myöhemmin, vuonna 1848,

vaikkakaan ei niin suurena kuin nämä olivat sen ennustaneet tapahtuvan. Mutta ettei tämä Ranskan silloinen tapahtuma päässyt pujahtamaan rajan yli Saksaan, kuten Marx ja Engels ennustivat sen tekevän, ei ole luettava sen syyksi, etteivätkö he olisi ennustaneet oikein tai että "vallankumouksen Aatami" olisi heille tehnyt kepposen-sa". Syy oli siinä, että Saksan porvaristo äkkäsi vaaran ja näennäisillä lunnailta tyydytti vallankumoukseen valmistuneet joukot. Kukapa taisteluun lähtiessä tietää määrittellä kaikki sen eri vaiheet ja varsinkaan tällaisten historiallisten. Mutta Sombart olettaa tässä olevan äärettömän virheen, ja joka jo sinänsä on kelvollinen tuomitsemaan sosialidemokratian olemattomiin. Jos Marxin ei onnistunut aivan päivän päälle sanoa vallankumouksen alkamisen ja yksitellen määrittelemään vallankumoustaistelujen uhrien lukua, on se, Sombartin mielestä, kyllin hyvä todistamaan koko Marxin elämäntyön aivan mitättömäksi sosialidemokratian tienraivaajana. Näin huonoihin motiiveihin nojaa tuo saksalainen tietäjä kun on puhe todistuksista.

Edellisen kanssa yhtä onneton on Sombartin "kapitalistisen kehityksen teoria." Se vilisee aivan täynnä toinen toistaan pettäviä virheitä, vieläpä rohkeita vääristelyjäkin. Tilan ahtauden takia tässä on aivan mahdoton niitä kaikkia siteerata ja oikoa, pyydän vaan jokaista huolellisesti lukemaan edellämainitun teoksen 75—86 sivut. Siinä on mestarinäyte porvarillisesta vääristelyhalusta, johon porvarilliset "taloustieteilijät" turvautuvat aina silloin kun tarkoitus lyödä sosialismia.

Sombartin "akkumulationiteoriaa", kuten hän sitä nimittää, ei voida sivuuttaa ilman tarkempaa selostusta. Samasella teorialla ei Sombart tahdo lainkaan vähempää

kuin tilastojen avulla todistaa että miljoneereja kasvaa aivan itsestään. Hän kirjottaa: "Todisteeski liitän ne numerot, jotka olen tuonut esiin kirjassani Saksan kansan talous 19 vuosisadalla. Pidettäköönpä rajana mitä lukua tahansa: 10,000, 20,000, 50,000, 100,000 markan tuloja, tulos on aina sama, että nimittäin sellaisten tulojen nauttijat lisääntyvät nopeammin kuin mikään muu tulojen nauttijain ryhmä. Ja he lisääntyvät jotenkin samassa suhteessa, kuin heidän tulojensa kokonaissumma, joten jokainen pysyy keskimäärin yhtärikkaana. — — — Koko Berlinissä oli v. 1854 ainoastaan 6 taalerimiljoneeria, 1900 sitä vastoin 639; puolentoista markan miljoneereja oli silloin 23, nyt 1,323. Siis puhe kapitaliylimysten alituisesta vähenevästä lukumäärästä ei lainkaan pidä paikkaansa, väännettäköönpä ja käännettäköönpä tilaston numeroita miten päin tahansa. Kuta lähemmäksi kapitalistisen talousjärjestelmän romahdusta tulemme, sitä suurempi joukko riistäjiä vilisee ympärillämme. Riistämistoimi käy yhä vaikeammaksi."

Tämän ihanan opin mukaan meistä työläisistä tulee miljoneereja, kunhan vaan tarpeeksi kauvan jaksamme sitä tapahtumaa odottaa. Kun kaikki työläiset muuttuvat miljoneereiksi, "riistäjiksi", mistähän Sombart silloin tuopi työväkeä tälle maankamaralle, sitä tuo ylen kekseliäs "taloustieteilijä" ei ota selittääkseen. Kaipa hänen tarkoituksensa on tuoda tänne ihmisiä sieltä mistä kenelläkään muillla, paitsi Sombartilla, ei ole pienintäkään aavistusta.

Tässä "akkumulationiteoriassa" heittää Sombart kaksi säällittävää kuperkeikkaa; ensimmäisen siinä, että hän sanoo työläisillakin olevan tilaisuuden rikastumiseen ja toisen, onnettomamman, siinä että hän tämän omaisuuden kehittymisprosessin sovelluttaa henkilöiden mukaan, jotka

eivät ole tavallisia palkkalaisia, tuottajia, vaan virkailijoita. Jos teollisuus ja kauppa kapitalismi maksaakin näille virkailijoilleen aina paranevaa palkkaa, niin mitä yhteyttä sillä on kapitalistisen luokan tulojen, kansallisuusomaisuuden keskittymisen yhä harvempien kapitalistisyksilöiden haltuun ja työväenluokan taloudellisen elämän kanssa? Tämä virkailijain palkkakysymys on välittömästi yhteydessä koneellisuuden ja tavaran valmistuksen kanssa. Jos kehittyvä koneellisuus kykenee parantamaan tuotantoa useilla prosenteilla, kuten se tekeekin, ja jos markkinat tyydyttävät, niin miksei teollisuuslaitosten omistajain kannata aivan hyvin nostaa virkailijain palkkoja muutamalla murto-osalla? Kasvava teollisuus lisää aina näiden virkailijoiden lukua, että Sombart voipi siis "todistaa" miljoneerien luvun lisääntyvän. Mutta jos Sombard aikoo tällä tempulla parantaa työväenluokan asemaa, siinä hän surkeasti pettyy, niin auttamattoman surkeasti kuin mies ikänä voipi tehdä.

Jokainen joka vähänkin on seurannut sosialistista liikettä ja sosialistista kirjallisuutta, myöskin tuntee Sombartin väitteitten ontouden. Pääoma kasaantuu kasaantumistaan. Nykyään trustit hallitsevat kaikkialla. Katsokaamme mitä Emile Vandervelde sanoo teoksessaan "Sosialismi ja teollisuuden kehitys". Tämän teoksen sivulla 67 kirjoittaa Vandervelde: "Olettakaamme, että te menette johonkin New Yorkin tai Philadelphian ravintolaan. Tarjoilija antaa teille ensin jotakin virvoketta, cocktailia, jonka pääaines, whisky, on whiskey trustin (35 milj. dollarin pääoman) vallassa. Soppaa ei voida valmistaa Chicagon Beef trustin (100 milj. dollaria) avutta; äsken perustettu Oysters trust (5 milj. dollaria) hankkii oisterit. Jos te tilaatte annoksen hors d'acupuresta retiisiä, selleriä, öljymar-

joja — valmistaukaa heti maksamaan The Farm and Dairy Product trustille (15 milj. dollaria). Kalaa syödessä muistuttaa teitä The Fish trust (10 milj. dollaria) olemassalostaan; paistia syödessä The Fowls trust (20 milj. dollaria). Nyt tulemme me jälkiruokaan. Putinkiin tarveaineet antaa The American Flour Company (120 milj. dollaria), hedelmät antaa The American Fruit Company, bisquitin The National Bisquit trust, jääkerman The American Ice Cream Company. Jos teitä haluttaa juoda kuppi kahvia tai polttaa sikaria, ette te kahvisyndikattia (60 milj. dollaria) ettekä tupakka trustia (75 milj. dollaria) ilman päase. Siinä on komea rivi trusteja.”

On turhaa hakea pitemmältä todistuksia kumoomaan Sombartin onttoja väitteitä. Ne Sombartin miljoneerien alut — pikkuliikkeiden omistajat — eivät ole sen enempää kuin trustien juoksupoikia. Eikä näistäkään tule miljoneereja, kuten Sombart olettaa, vaikka kuinka kauan odottaisivat. Tilastot puhuvat tästä kyllin jäävitöntä kieltä Sombartia vastaan.

Porvarien väitteitten mukaan sosialismi on onttoa, tarkotuksetonta joukkoliikettä, joka on syntynyt joittenkin ihmisten joko hyvänsuopeudesta tai ilkeydestä, ja joka haihtuu olemattomiin kunhan kansanpohjakerrokset alkavat ”järkiytyä”. He eivät jaksaa tai eivät tahdo käsittää että sosialismi on olosuhteitten kypsyttämä ilmiö, joka kyllä tieltään poistaa kapitalismille suosiollisen järjestelmän, mutta jääpi itse sen tilalle hallitsemaan sitä. Niin suurella alttiudella kuin porvarit koettavatkin kumota socialidemokratian kehittämää yhteiskuntateorioita, niin aina he Sombartin kanssa onnistuvat yhtä kömpelösti. Sosialismi elää ja voimistuu päivä päivältä.

J. M.

Saint-Simon

IIIME lokakuulla oli eräs sosialistinen merkkipäivä, josta ei ainakaan moni suomalainen sosialisti edes mitään tietänyt, mutta joka olisi sietänyt pyhittää vähintään yhtä hartaasti kuin joku loppiaainen tahi Marian ilmestymispäivä. Lokakuun 17 päivä 1760 siis satavii-sikymmentä vuotta sitten syntyi nykyaikaisen tieteellisen sosialismin oppi-isä Saint-Simon; mies, jonka nimeä ei tosin mainita läheskään yhtä usein kuin Marxin, Lasallen ynnä muitten sosialististen suurmiesten, mutta joka siitä huolimatta ansaitsee tulla muistetuksi suurten sosialismin tienraivaajain rinnalla. Lähempi tutustuminen Saint-Simoniin on tutustumista sosialismin historiaan. Historian tunteminen taas on välttämätöntä nykyisyyden oikealle ymmärtämiselle. Niinpä ei liene hyödytöntä hiukan oppia tuntemaan tuota satavii-sikymmentä vuotta sitten syntyynyttä ranskalaista sosialistia.

Saint-Simonia mainitaan usein Charles Fourierin ja Robert Owenin kanssa yhdessä kolmeksi suureksi utopis-

tiksi. Mutta sellainen nimitys ei ole totuuden mukainen, sillä Saint-Simon ei piirustellut mitään sellaisia tulevaisuuden suunnitelmia, jotka ovat ominaisia utopisteille, ja joita myös Owen sekä Fourier suunnittelivat. Ahkeralla ja innokkaalla ponnistelulla koetti Saint-Simon rakentaa sosialistien mailmankatsomuksen, jonka tieteellinen riittämättömyys vähemmän johtui tekijästään, kuin kapitalistisen kehityksen silloisista saavutuksista, joista Saint-Simonin oli johtopäätelmänsä vedettävä. Siitä huolimatta onnistui hän tuloksissaan siihen määrin että tieteellisen sosialismin luoja Fredrick Engels antoi hänestä tunnustuksensa sanoen: "Kaukonäköisen neronsa avulla saattoi Saint-Simon käsittää lähes kaikki vähemmän tarkkamääritelmällisemmät taloustieteelliset ajatukset. Hän kylvi ne siemenet joista myöhemmin sosialistit ovat sadon kasvattaneet."

Saint-Simonin kehdon ääressä ei vielä laulettu kansainvälistä köyhälistönmarssia, ei edes aavistettu lullussa lepäävän nykyaikaisen sosialismin perustajan. Claude Henride Rauneray kreivi Saint-Simon polveutui vanhasta ranskalaisesta aatelissuvusta. Hänen enonsa oli se herttua Saint-Simon, jonka kuuluisista muistiinpanoista Ludvig IV hovielämä ja tavat on jälkimaailmalle paljastettu. Aina Kaarlo Suureen asti johti Saint-Simon sukuluettelonsa. Nuoruudessaan vietti kreivi kreivillistä elämää. Kasvattajana oli enceyklopatisti de Aemberg, sen kuuluisan yleistieteellisen seuran jäsen, jonka teokset suuresti vaikuttivat Ranskan vallankumouksen aatteisiin. Aembergin ansioksi lienee luettava se, että Saint-Simon jo 13 vuotiaana kieltäytyi menemästä ripille ja sai sen vuoksi ankaran isänsä vaatimuksesta istua vankiluolassa.

Aikansa aatelismiesten tavan mukaan antautui myös Saint-Simon aluksi sotilasuralle. Jo 16 vuotiaana oli hän

aliluutnantti, ja kiitos ylhäisen syntyperänsä, jo 23 vuoden ikäisenä översti. Vuonna 1779 tuli hän Amerikkaan ja tais-teli samoin kuin moni muu ranskalainen Yhdysvaltain riippumattomuuden puolesta englantilaisia vastaan.

Mutta Saint-Simon ei ollut erittäin innostunut ihmis-teurastajan ammattiin. Jotain suurempaa piti hänen saa-da aikaan, sillä kunnianhimo oli hänellä suuri. Jo seit-semäntoista vuotisenä ollessaan vaati hän kamaripalveli-jansa joka aamu herättämään hänet sanoilla: "Nouskaa ylös herra kreivi, teillä on suuria tehtävänä!" Nelisen vuotta Amerikassa oltuaan, ja jo täällä neuvottuaan Mexi-kon varakuningasta Panama-kannaksen kanavoimiseen, palasi hän Ranskaan, luopui sotilasuralta ja matkusteli Eu-ropassa suunnitellen suuria kanavoimishankkeita. Hän neuvoi mm. Espanjan hallitusta yhdistämään Madridin mereen kanavalla.

Suuren Ranskan vallankumouksen puhuttua 1789 pa-lasi hän jälleen kotimaahansa alkamaan kansalaistensa kanssa uutta ihanteellista aikakautta. Kotiseudullaan Fal-Vey'n kirkossa piti hän esitelmiä vapaudesta ja tasa-ar-vosta, luopui aatelistarvostaan ja lähetti 1790 kansallisko-koukselle adressin aateliston etuoikeuksien poistamisesta, vaatipa vielä pappejakin luopumaan erioikeuksistaan.

Pian kuitenkin joutui Saint-Simon ristiriitaan vallan-kumouksen kanssa. Hän selitti — aivan oikein — että val-lankumous oli tullut kielteiseksi ja repiväksi, sensijaan, että se olisi pitänyt tulla alkavaksi ja rakentavaksi. Tuo vääriin suuntaan kulkeva kehitys piti senvuoksi johtaa oikealle tolalleen. Mutta menetettyään kaiken omaisuu-tensa vallankumouksessa, ryhtyi hän keinottelemaan Preus-sin lähettilään kreivi Rednerin kanssa omaisuutta itsel-leen, "Tietoviisaan pitää koetella kaikkia, ymmärtääk-

seen kaikkia,” kuului selitys. Hänen yhteispuuhansa kreivi Rednerin kanssa antoi aihetta valtiolliseen epäluuloon. Siitä joutui hän vuosikaudeksi hirmuhallituksen vankilaan, mutta vapautettiin sieltä, kun syytös todistettiin perättömäksi.

Päästyään vankilasta, kutsui hän seurapiirinsä juhlimaan omistamassaan komeassa Chabonais-palatsissa, Pariisissa. Heille selitti hän ryhtyvänsä arvokkaampaan toimeen; kuin huijarin, ja lupasi perustaa laitoksia teollisuuden ja tieteen yhteistoimintaa varten. Tämän johdosta joutuu hän tuliseen riitaan yhtiömiehensä kanssa, joka himoitsi rahaa vain rahan vuoksi. Suurista voitoista luovutti tuo tunneton liikekumppani Saint-Simonille ainoastaan 144,000 markkaa.

Olihan sitä rahaa siinäkin. Ja saaja päätti käyttää sen tieteellisen sivistyksensä täydentämiseksi, vaikka hiukan omituisella tavalla. Hän vuokrasi asunnon polyteknillisen opiston vierestä, jossa asui kolme vuotta, ja muutti sitten lääketieteellisen koulun viereen. Näin tahtoi hän päästä jokapäiväiseen yhteyteen tiedemiesten kanssa ollakseen siten tieteellisessä ilmapiirissä ja oppiakseen ei ainoastaan kirjoista vaan keskustelustaikin. Hänen kotinsa oli aina avoin oppineille ja erinomaisella auliudella hän avusti jokaista pulaan joutunutta. “Jos milloin tarvitsette rahaa, niin tulkaa minun luokseni, minulla on sitä kylliksi,” oli hänen sanantapansa.

Noin runsasta jakelua eivät hänen varansa sentään kauan sallineet. Oltuaan jonkun aikaa Sveitsissä, jossa julkaisi 1803 esikoisensa nimellä: “Geneven asukkaana kirjoittamia aikalaisilleen”, palasi hän tyhjätaskuna Pariisiin v. 1805. Nyt sai hän itse kääntyä avunpyynnöllä niiden puoleen, jotka olivat hänelle kiitollisuuden velassa, mutta

turhaan. Kreivi von Segn toimitti hänelle vihdoin kirjurinpaikan 1000 frankin vuosipalkalla, jossa toimessa Saint-Simon viihtyi kuuden kuukauden ajan. Huolissaan tutkimuksiensa keskeytyksestä, koetti hän niitä jotenkin jatkaa öisin, kun päivät piti työskennellä leivän hankkimisessa. Tämä mursi hänen terveytensä. Saaden verensyöksyn, olisi hän ollut mennyttä miestä, ellei eräs hänen entinen palvelijansa, Diard, olisi tarjonnut hänelle ystävän tavoin avuksi. Diard asetti koko omaisuutensa Saint-Simonin käytettäväksi. Hänen luonansa olikin Saint-Simon sitten useampia vuosia ja julkaisi sillä ajalla teoksensa: "Johdanto XIX vuosisadan tieteellisiin töihin." Mutta 1810 kuoli tämä hänen hyväntekijänsä ja Saint-Simon jäi taas mitä suurimpaan kurjuuteen.

Turhaan kääntyi hän avunpyynnillensä Curierin, Talleyrandin, Carnotin ja Napoleonin puoleen. Hänen täytyi aivan puustavillisesti kärsiä nälkää ja kerjätä. Mutta tietoisena tehtävänsä merkityksestä jaksoi hän kestää kohtalonsa jatkaen edelleen teostensa valmistamista. Vihdoin sai hän omaisiltaan pienen vuotuisen eläkkeen, joka turvasi edes niukan elämän mahdollisuutta. Sittemmin tuli hän, myöhemmin tunnetuksi tulleen, historioitsia Thierryn, sihteeriksi ja julkaisivat he yhdessä v. 1817 teoksen: "Euroopan yhteiskunnan uudistamista", joka vastä johti juhkisen huomion Saint-Simonin ajatuksiin: "Ainoastaan silloin olemme onnellisia, kun etsimme onneamme toisten onnesta".

Vuoteen 1817 työskentelivät he Thierryn kanssa yhdessä, mutta tästä lähtein astui kuuluisa positivistinen filosofi, August Comte, Thierryn tilalle. Comte oli siihen aikaan intohimoisen altis Saint-Simonin mielipiteille ja saanee hän suureksi osaksi kiittää Saint-Simonia myö-

hemmistä aatteistaan. Nopeasti valmistui tähän aikaan sarja Saint-Simonin teoksia. Niinpä v. 1817 neliosainen teos: "Teollisuus"; v. 1819: "Valtio-oppi", "Järjestäjä" ja 1821—1822: "Teollisesta järjestelmästä". Nyt tuli hän useiden merkkimiesten tuttavaksi. Hänen maineensa kasvoi ja runoilia Beranges kunnioitti häntä säkeillä:

*Nähnyt oon Saint-Simonin
tuon suuren profeetan,
mi rikkaudesta sortui
ylen suureen velkahan.
Hän yhteiskunnan tyyten
toiseksi muodosti,
ja vanhanakin vielä
yhä samaa aatteli."*

Ylistyksistä huolimatta vaipui hän vielä kerran mitä syvimpään kurjuuteen. Hänen teoksensa kun eivät tuottaneet mitään aineellisia tuloksia, päinvastoin maksoi niiden julkaiseminen rahaa. Silloin itse Saint-Simonin — joka kohtalon kovakouraisuudesta huolimatta tähän asti oli ollut uskollinen lähetystyölleen — valtasi epätoivo ja v. 1823 yritti hän surmata itsensä, mutta epäonnistui siinä, menettäen ainoastaan toisen silmänsä.

Vasta nyt löytyi apu epätoivoon joutuneelle. Pankkiiri Olinole Rodriques otti hänet luoksensa, siten lopettaen ainoaaksi leipähuolet jo ukkoikään joutuneelta vanhuksesta. Elämänsä viimevuodet saattoi hän niinmuodoin omistaa aatteittensa kehittämiseksi. Hyvin käyttikin hän sen pienen ajan mitä vielä oli elämästensä jällellä. Heti seuraavana vuotena 1824 ilmestyy häneltä "Teollisuusväen katkismus" ja 1825 hänen viimeinen teoksensa: "Uusi

kristillisyyttä.” Heti tämän ilmestyttyä kohtasi häntä vaikea sairaus ja muutaman viikon kuluttua, 19 p. toukokuuta 1825, lakkasi Saint-Simonin luova henki toimimasta. Mutta viimeisiin minuutteihin saakka se täyttikin velvollisuutensa. Tietoisena eronhetkestään, keräsi hän pienen oppilasjoukkonsa ja rakastaen heitä niinkuin isä lapsiansa haasteli hän heille tulevaisuuden suunnitelmiansa, neuvonen heitä m. m. perustamaan aikakauskirjan. (Se alkoiin myöhemmin ilmestymään nimellä: “Le Pratektor,” (“Tuottaja”). Kuuluisat sanansa: “Ystäväni, älkää koskaan unhoittako, että täytyy olla innostunut, voidakseen tehdä suuria töitä”, lausui hän aivan viime silmänräpäyksessä. Ja, kun henki jo alkoi väsähtää, virkkoi hän vielä: “Neljäkymmenen kahdeksan tunnin kuluttua meidän toisen julkaisumme ilmestymisestä tulee työväenpuolue perustettavaksi, sillä tulevaisuus kuuluu meille.” Ne olivat hänen viimeiset sanansa.

Teoksissaan ei Saint-Simon kyllä jättänyt jälkimaailmalle mitään erityistä selvää järjestelmää. Ja vertailemalla toisiinsa hänen aikaisempia ja myöhempiä teoksiin, huomaa hänen ajatustensa olleen alituisten mullistusten alaisena. Mutta hän antoi meidän silmät alkavan suurteollisuuden olemukseen, sekä opetti tuntemaan historiallisen kehityksen kulkua ja sen leviämisen syitä etevämmin kuin kukaan muu kirjailija ennen häntä. Kun toiset sosialistit, esim. Fourier ja osaksi Owen, näkivät alkavassa suurteollisuudessa ja sen aikaansaamassa työtavassa ainoastaan jonkunlaisen epäsäännöllisyyttä osoittavan poikkeuksen oikealta kehityksensuunnalta, ja utopistisissa kuvauksissaan tulevaisuuden sosialistisista yhteiskunnista — joihin he pyrkivät — ylistelivät pikkuteollisuudelle perustuvia laitoksia, näki Saint-Simon suurteollisuudessa tule-

vaisuuden työtavan, ja tunnusti hän valtiollisten liikkeitten syyksi ja perusteeksi taloudelliset laitokset Hän näki luokkataistelun Ranskan vallankumouksessa ja opetti, että politiikka muuttuu vastaisuudessa tuotannon filosofiaksi. Nykyisin vallassaolevain hallitusten tilalle tulee vastaisuudessa astumaan järjestelmällinen yhteiskunnan johto. Ihmistien hallitsemisen sijasta aletaan hoitaa asioita ja ryhdytään johtamaan tuotannollisia voimia. Eikä tämä muutos tule koskemaan yhtä ainoata maata ja valtiota, vaan kaikkia maita. "Teollisuustyöläiset (Industriellen) kaikissa maissa liittykää yhteen", huudahti hän. Sanalla "Industriellen" tarkoitti Saint-Simon sekä teollisuus- että maanviljelystyöväestöä, siis koko työtätekevää köyhälistöä. Kommunistisen manifestin tunnettu loppukehoitus onkin niinmuodoin Saint-Simonin kynästä lähtenyt, vaikka sitä tavallisesti sanotaan Karl Marxin lauseeksi.

Luokkavastakohtien ensimmäinen ilmenemismuoto, työnantajain ja työntekijäin ristiriitaisuudessa tulee myös Saint-Simonin myöhemmissä kirjoituksissa yhä useammin puheeksi. Kaikki mitä hän tahtoo ja tarkoittaa "pitäisi parantaa lukuisimman ja köyhimmän luokan asemaa." Hän "järjestäjässään" ilmausui tuon aikanaan sangen rohkean ja huomiota herättävän esimerkin: "Jos kansa yhtäkkiä menettäisi viisikymmentä etevintä luonnontieteilijäänsä, viisikymmentä etevintä kemistiään, viisikymmentä etevimmistä matematiikoistaan, viisikymmentä parasta runoilijaansa j. n. e. muuttuisi Ranskan kansa ruumiiksi ilman sielua. Jos me sitävastoin kadotamme hänen Majesteettinsa, koko kuninkaallisen huoneen, ministerit ja aateiston niin siitä ei koidu minkäänlaista vahinkoa. Mutta tänään tuo hyödytön joukko vielä meitä hallitsee". Kaikki hänen teoksensa ovat tulisia, runollisia ja laajalentoisia,

viimeiset niistä ovat senlisäksi vielä nautittavimpia ja syväaatteisimpia, lausuu niistä "Sosialidemokratian vuosisadan kirjoittaja.

Koska hänelle oli kuitenkin työväenluokan suunnaton tulevaisuuden voima tuntematon, etsi hän sitä voimaa, jonka pitää toteuttaa yhteiskunnallinen uudistus, uskonnosta. Tässä tarkoituksessa joutui hän uskonnollisen uudistuksen harrastajaksi, ja hairautui niinmuodoin harhaan vieville syrjäpoluille, joka hänen kuolemansa jälkeen oppilaittensa Amand Bazarin ja Michel Enfantimin opastamana johti "Saint-Simonismin" turmioon. Se tukehtui mystisismiin — uskonnollisiin salaisoppeihin — ja järjettömiin haaveiluihin ja hajotti tuon alussa loistavaan vauhtiinpäässeen koulukunnan kokonaan pirstaleiksi v. 1832.

Mutta vaikkakin Saint-Simonin puolueella ei ollut pysyväisyyttä, niin sisältyivät kumminkin Saint-Simonin aatteet sosialismin historialliseen kehitysprosessiin. Ja kaikki, mikä niissä oli kestävä ja kutinsapitävää elää ja vaikuttaa vielä tänäpäivänä tieteellisen sosialismin opissa, joille, varsinkin mitä tulee historian käsitykseen, Saint-Simon ja hänen oppilaansa ovat paljon ja arvokasta esityötä suorittaneet. Sentähden on meillä, jälkeensyntyneillä syytä arvossa pitää suuren mestarin teoksia ja pitää valveilla hänen ajatuksensa sydämässämme toisten suurten sosialistisen liikkeen esitaistelijain ja edelläajattelijain mukana. Varsinkin on sosialistisella nuorisolla aina syytä muistaa, *että pitää olla innostunut voidakseen jotain suurta aikaansaada.*

Mitä suurta aikaansaamista Saint-Simon tarkoittaa, selviää seuraavista hänen "Teollisuus"-teoksensa lauseista: "Kansan onni on yhteiskunnallisessa toiminnassa. Yhteiskunnalla on ainoastaan kaksi vihollista: anarkia ja sor-

tovalta. Niiden palveluksessa ovat maailmassa vilisevät yhteiskunnan syöpäläiset, s. o. ne, jotka elävät toisten työstä. Jokaisen hallituksen tärkein työ olisi puolustaa työtä, noita syöpäläisiä vastaan. Omistusoikeus on järjestettävä niin, että se tuottaa suurinta mahdollista siunausta, vapautta ja rikkautta koko yhteiskunnalle. Nostakoon siis työ lippunsa ylös ylpeästi! Lopulta on se voittava, työ on tuleva siveydenkin kulmakiveksi. Taivaallinen siveys on muuttuva maalliseksi siveydeksi. Taivas ja helvetti ovat häviävät ja maailma tuleva paratiisiksi.”

Eetu Salin.

Taistelu oikeudesta.

Heinrich Heinen runoja

Suom. L. L.

I.

*Mua silmin sinisin katsot
sä lemmestä huhkuen.
ja armait' unelmoita
mun tulvii sydämmen.*

*Mua silmin sinisin katsot . . .
Ihan niihin uppoaa:
Tuo sinisten aatosten meri
yli sieluni tulvahtaa.*

II.

*Ken keksi ajan mittarit,
minuutit, tunnit ja sekunnit?
Talv' yössä hän istui mieltävä mies,*

*surun murtama, eessään mustunut liesi,
ja tarkkasi hiiren nakerrusta,
yks'toikkoista toukan naksutusta.*

*Ken keksi kerran suutelon?
Suu onnesta hehkuva ollut se on!
Hän suuteli, eikä miettinyt muuta,
elettiin suloista toukokuuta,
mi loihiti esiin lemmenvaistot,
kukat, linnun laulut ja päivänpaistot.*

III.

*Ne kantaa tuskans' äänetönnä,
ei salaisuutta sydämeen
ilmaise itku, kerro kyynel.
Ne hymyin, nauruin peittää sen.*

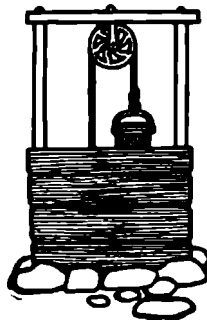
*Ja juurensa tuo tuska uursi
sydämeen pohjaan veriseen.
Mut sielun kuohuisinkin tulva
pysähtyi huulten salpaimen.*

*Sä kysy kehdon lapsoselta
tai tutki haudan nukkujaa.
Me niitä sulta salaisimme,
sen voi ne ehkä ilmoittaa.*

IV.

*Käsi laske, oi armas, mun sydämellen,
miten jyskävi kammioissa sen!
Siellä ilkeä kirvesmies asustaa
hän ruumisarkkua askartaa.*

*Yöt päivät hän kiirehin lyö ja lyö.
On rauhaton päivä ja uneton yö.
Pidä mestari kirvesmies kiirettä vaan,
pian että jo pääsisin nukkumaan!*

Onko Milwaukeeen sosialistien voitto pysyväinen?

“Tunsin sääliä Emil Seideliä kohtaan kun luin sähkösanoma tiedonannoista huhtik. 6 pnä, että hänet oli valittu Milwaukeeen kaupungin majuriksi; sääliä sen kuorman tähden minkä hän oli päälleen sälyttänyt ja niitten moitteitten tähden mitä hän ehkä osakseen saa, niin ystävien kuin vihamielihienkin puolelta. Tunsin sääliä, — sillä

olinhan nähnyt mitä etuoikeutettu liikemiesluokka voi tehdä kun sitä pesässään häiritään, josta oli todistuksia Cle-

velandista, Detroitista, San Franciscosta, Chicagosta ja Toledosta. Ja vielä enemmän tunsin sääliä kun luin ne reimakat toiveet, joita sosialistinen liike veti noista vaa-leista, ja onnitelusanomat, joita tulvi uudelle hallitukselle maan joka kolkalta. Ja minua säällitti vielä edelleen ne uneksijat, jotka vaali pani haaveilemaan, ja se toivo, joka oli takertunut Amerikan puolenmiljoonaisen sosialistijou-kon mieliin.”

Näin alkaa eräs amerikalainen kuukausijulkaisuun-kirjottaja kertomuksensa Milwaukeen sosialistien voitosta. Sääliä, sääliä ja vaan sääliä! Ja kukapa myös toivo-rikkaimmista socialisteistakin ei liene tuntenut hieman en-nakkoista epäluuloa, joskaan ei noin surullista sääliä, lu-cttuaan Milwaukeen sosialistien voitonsanomana. Sillä oli-han socialisteilla kyllin katkeria kokemuksia entisten voit-tojen menettämisestä ja siitä johtuneesta taantumuksesta. Menettiväthän socialistit Massachusettsin valtiossa erään voittamansa kunnallishallituksen pormestarineen; olipa kohdannut sama taka-askel lainlaatijakunnan edustajiakin samassa valtiossa. Näitten häviöittenhän tähden Massa-chusettsin socialistinen liike vielä nytkin kituu jonkunmoi-sen taantumuksen vallassa. Oli siis syytä, suuressa rie-mussakin, olla ennakkoluuloisia. Olipa vielä meillä suo-malaisillakin erityinen syy samaan, sillä surkeana koke-muksena meillä on kotimaassa Kotkan kaupungin hallituk-sen luisuminen takasin porvarien käsiin.

Voidaan siis sanoa, että syytä ennakkoluuloon oli tar-peeksi ja tuskin se vielä nytkään on poistunut. Niin har-vinaiselle ja odottamattomalle tuo Milwaukeen socialistien voitto tuntui muille, paitsi itselleen milwaukelaisille, jot-ka tiesivät sen varmasti tulevan. Mutta katsoa jotain asi-aa huonolla ennakkoluulolla sentähden että edelliset ko-

kemukset ovat olleet vastakkaisia, olisi perin toivotonta, — toivotonta kaikkien tulevaisien voittojen pysyväisyydelle. Joskus täytyy voiton tulla — ja myös pysyä. Ehkä siten on laita nykyisen sosialistien voiton Milwaukeeessa. Katsotaanpa sitä.

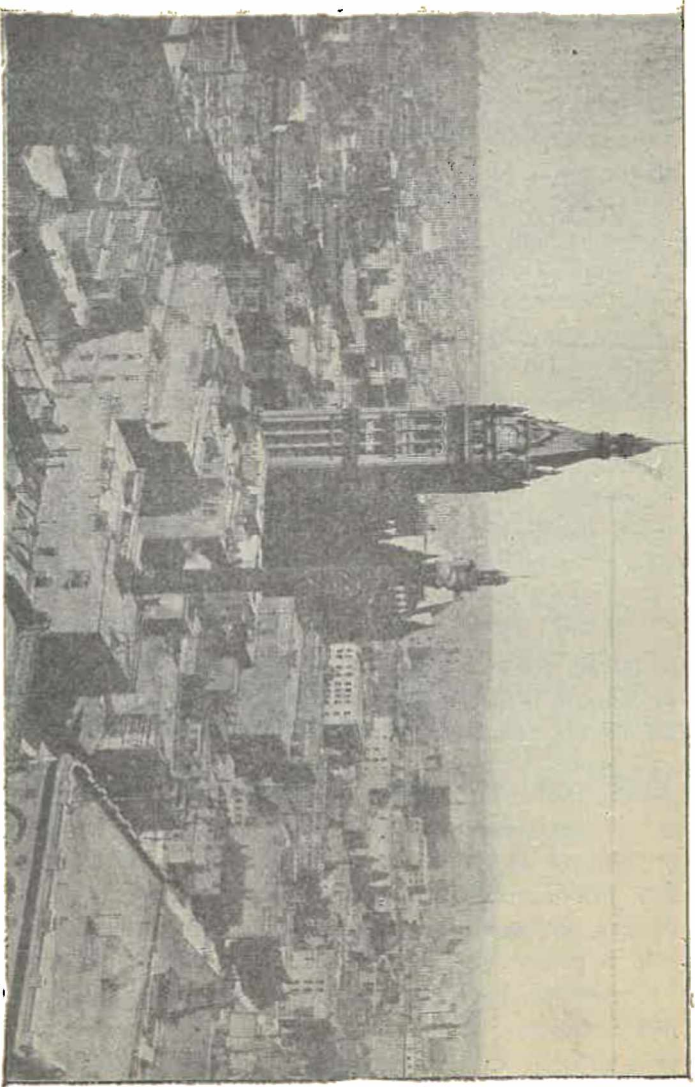
Suurimpien epäilijäin taholta tuodaan ensiväitteinä esille se, että sosialistit Milwaukeeessa ovat päässeet valtaan porvarien äänillä. Sellaisten porvarien äänillä, jotka ovat "kylläntyneet" molempien valtapuolueitten edellisiin rappeutuneisiin hallituksiin, ja tahtoivat nyt antaa hallituksen sosialistien "kokeilulle". Tällä lohduttavat itseään porvarit, ja eipä liene paljo väärään osuttu jos sanotaan että useat sosialistitkin ovat taipuvaisia uskomaan, joskaan ei sitä että porvarit ovat vallan tahallaan vaihtaneet hallitsevaa puoluetta, niin kuitenkin sitä että moni äänestäjä on todella "väsymyksestä" vanhaan rosvouksista ja petoksista kuuluisaan hallitukseen antaneet "muutokseksi" äänensä sosialisteille, joista taas on valmis luopumaan ensi tilassa. Tosin sitä ei voi väittää että jotkut aniharvat "rehelliset" porvarit äänestävät sosialistien ehdokkaita, mutta että sellaisista olisi voitto riippunut, se otaksuma voidaan torjua. Katsaus sosialistien äänimäärän kasvuun viime kahtentoista vuotena osottaa, että se on noussut jotakuinkin varmoin astein. Nähdään että sosialisteille annettiin ääniä vuonna

1898	2,414
1900	2,473
1902	8,453
1904	15,056
1906	16,873
1908	20,887
1910	27,622

Lisäys vuoden 1908 ja vuoden 1910 välillä on hieman vaille seitsemän tuhannen. Äkkipäätä katsoen se näyttää liian suurelle ollakseen varman vakaumuksen ja kasvatuksen tulosta, niinkö? Siinä siis sittenkin lienee porvarien ääniä, joissa on epävarmuus, voitanev väittää. Mutta rauhoittukaa. Vuoden 1902 ja vuoden 1904 välillä on myöskin ollut liki seitsemän tuhannen äänen lisäys, ja Milwaukeeen sosialistit ovat seuraaviin, vuoden 1906 vaaleihin mennessä kyenneet eivät ainoastaan säilyttämään entisen äänimääränsä, vaan vieläpä lisäämäänkin sitä lähemmä parilla tuhannella. Jos tämän, vuoden 1910, ääntenlisäystä tahdotaan sanoa porvarien äänien tuottamaksi, niin eikö samaa voisi myös sanoa vuosien 1902—04 saman suuruisesta lisäyksestä. Voiipi sanoa. Mutta selittämättömäksi jäisi silloin se seikka, että nuo "porvarit" pysyivät uskollisina sosialistipuolueen ehdokkaitten äänestäjinä, — eivät tippuneet pois, päinvastoin, suurenkin lisäyksen jälestä yhä lisääntyivät. Merkillisiä porvareita.

Niistä oli siis täytyntä tulla sosialisteja. Milwaukeeen sosialistit olivat kyenneet tekemään porvaripuolueita äänestäneistä työläisistä enemmän tai vähemmän itsetietoisia sosialisteja ja, joka tapauksessa, uskollisia sosialistisen vaalilupun äänestäjiä. Siis lopultakin saaneet äänensä porvareilta, se on, entisiltä porvaripuolueitten kannattajilta, — mutta tekemällä niistä ensin sosialisteja. Jos tämä oli mahdollista silloin kun sosialistipuolueella ei ollut yhtään valtuusmiestä kunnallishallituksessa, kun se ei ollut millään käytännöllisellä tavalla osottanut kykeneväisyytään asianhoidossa, niin eikö se nyt ole paljo varmempaa.

Mutta kuinka he ovat voineet tuota noin menestyksellistä kasvatustyötä tehdä? Heitä vastassa ovat olleet porvarit kaikkine konnankoukkuineen, suurine päivälehtineen

Milwankeon kaupunkia. — Keskeillä kuvaa näkyvä korkea rakennus on kaupungin talo.

ja loppumattomine rahavaroineen. Ja sosialisteilla ei ole ollut ehkes yhtäkään päivälehteä — viikkolehtiä vain. Sanomalehtienhän sanotaan olevan mahtavimman maailman suurvalloista. Ja maissa, missä sosialismi on samanverroin edistynyt kuin Milwaukeeessa voimakkuuteensa nähden, on jokaisessa vankka sosialistinen päivälehdistö. Ajatella esim. sosialismin levittämistä, vaaliagitatsionin harjoittamista y. m. ilman jokapäiväistä sanomalehdistöä Suomessa. Mitä siitä tulisi. Tuskin mitään. Samoin muualla. Sanomalehdistö se on välikappale, jolla porvarien valheet, vääristelyt ja muut konnamaisuudet paljastetaan muualla. Viikkolehdet eivät voi sitä vilkkaasti tehdä.

Milwaukeeelaiset kuitenkin ovat täyttäneet saman tehtävän toisella tavalla — levittämällä lentolehtiä. — Niin, sanomalehdet on korvattu päivänkysymyksiä selvittelevillä lentolehdillä, joita on jaettu suunnattomat määrät ilmaiseksi. Milloin porvarilehdet olivat sommitelleet kokoon jonkun sosialismihirmujutun, silloin lentolehti kokoon ja "lentävä prikaatti" — lentolehtisten levittäjät liikkeelle. Tämä on ollut suuri, vaikea ja paljo uhrausta kysyvä työ. Olipa ilma minkälainen hyvänsä, aina niitä on jaettu joka taloon, joka perheeseen. Siinä Milwaukeeelaisten kasvatustyön salaisuus.

Jaksaako kuitenkaan äänimäärä kasvaa ensi vaaleihin mennessä niin paljo että se kykenee voittamaan yhdistyneet republikani- ja demokratipuolueet, on kysymys, johon halutaan vastausta. Kuka voi sanoa? Jäävätkö sosialistien nyt alkamat siihen mennessä keskeneräiseksi joutuvat työväestölle tärkeät parannuspuuhut valmistavaa kättä vaille molempien porvaripuolueitten yhdistymisen kautta mahdollisesti syntyvän ylivoiman vaikutuksesta? Onko sosialistien vallassaolo vain väliaikaista, satunnaista,

porvarien todella suomaa "kokeilua", jota seuraa taantumus? Näihin vastatessa täytyy ottaa esille viime vaaleissa osottautunut puolueitten voimasuhde. Se osottaa että ääniä saivat

Sosialidemokratit	27,622
Demokratit	20,515
Republikanit	11,262

Siitä nähdään että porvarien yhteinen äänimäärä on 4,155 isompi kuin sosialistien. Se näyttää suurelle. Mutta sosialistien onkin, jos otaksuttaisiin äänestäjien koko lukumäärän pysyvän samana, saatava vain hieman enemmän kuin puolet tuosta 4,155:sta, sillä, sillä samalla summalla millä sosialistien äänimäärä nousee, laskee porvarien. Siis 2,100 lisä-ääntä riittää takaamaan sosialisteille voiton, ja ne milwaukeelaiset hyvinkin ennättävät valistaa puolelleen. Jo edellä on kerrottu tapaus, jossa he samalaisen ääntenkasvun jälkeen kykenivät seuraaviin vaaleihin mennessä, eivät ainoastaan pitämään entiset, vaan vieläpä lisäämään joukkoaan melkein parilla tuhannella. Miksi ei siis samaten ensi vaaleihinkin mennessä. Onhan sosialistipuolue osottautunut paraimmaksi kunnallishallituksessa kuin mikään muu puolue koskaan ennen. Tervejärkisten porvarienkin on täytynyt myöntää se. Työväestö tietää sen kaikista paraiten. Sekö kääntäisi selkensä sosialistipuolueelle, hylkäisi oikean kätensä. Ei koskaan.

Mutta jos vaalipetoksella, ääntenvarastamisella, tuolla antiparlamentaristien mainitsemalla porvarien viimeisellä valtilla kapitalistit yrittäisivät. Olisiko sellaisella mahdollisuutta? Ei ole. Sosialistipuolue on niin valpas ja voimakas että sellainen on kerrassaan mahdoton. Enem-

Emil Seidelin asunto Milwaukeeen syrjäkaupungilla.

mistö äänestyspaikkojahan on sosialistien vallassa ja kaikki ovat sen vartijain tarkan valvonnan alla. Jonkun kuuluisan porvarin lausuma kuuluisa lause, että "ei ole väliä kuka äänestää, vaan kuka äänet laskee", on käynyt Milwaukeeessa mitättömäksi.

Eikä porvareille käy päinsä äänestäjien kulettaminenkaan toisilta paikkakunnilta, niinkuin ennen ovat tehneet, ja joka tapa on hyvin yleinen porvaripuolueitten keskinäisessä kilpailuissa. Milwaukeeen rautatiet, jotka ennen harjoittivat sellaista peliä, eivät enään viime vaaleissa uskaltaneet ryhtyä siihen. Edward Russel kirjottaa tästä erääseen kuukausijulkaisuun: Entisen valtapuolueen vaalipuumaajat kysyivät rautatieyhtiöltä, montako äänestäjää se aikoo hankkia äänestyspäiväksi. "Ei yhtään", oli vastaus. Miksi? "Rautatiepihamme vilisee täynnä sosialisteja, ja me emme ota päällemme sitä riskiä", selitettiin vastaan. Näin vaikutti sosialistien lukuisuus porvarien politikkomoraaliin puhdistavasti, joskin pelon kautta, jo ennenkuin he olivat vallassa. Eikös nyt vielä enemmän.

Miltä puolelta kysymystä "Onko Milwaukeeen sosialistien voitto pysyväinen" katseleekin, ei voi tulla muuhun tulokseen kuin että se on pysyväinen, ja ei ainoastaan pysyväinen, vaan vielä voimakkaammaksi käyvä.

X.

Silmäys suomalaiseen sosialisti- liikkeeseen 1910

MONESSA suhteessa merkillinen on kulunut vuosi ollut Amerikan suomalaiselle sosialistiliikkeelle. Se on ollut sisäisten riitojen ja puoluetta vastaan hyökkäysten vuosi, ja samalla se on ollut edistyksen vuosi. Siksi lie-nee paikallaan luoda ylimalkainen silmäys tähän vaiherikkaaseen toimintaan. Sanoin ylimalkainen, sillä aivan puolueetonta arvostelua tuskin kykenee tekemään siitä syystä, että olenhan itsekin ollut liian likeisesti näissä kaikissa kiini. Tapaukset vie-vät niin minua kuin muitakin mukanaan. Mutta tehkoon tuleva historia loppuun sen työn, joka minulta jääpi teke-mättä.

Jo loppupuolella vuotta 1909 herätti Suomen valtiol-listen oikeuksien riistäminen erikoista huomiota useim-missa Europan maissa ja osaksi Amerikassakin. Silloin-han useat europalaiset juridikot lausuivat pahéksumisiaan

Venäjän hallitukselle Suomen laillisten oikeuksien ja peruslakien riistämistä vastaan. Tämä kotimaan kurja kohdalo ei tietystikään voinut olla osaltaan vaikuttamatta meihin Amerikan suomalaisiin. Kysymyksen kuumimmillaan ollessa muodostui New Yorkissa ja sen ympäristöllä seura, joka Suomen Suoja nimisenä ja titulus Matti Kurikan johtamana otti tämän Suomen kysymyksen erikoiseksi ohjelmakseen. Tässä Suomen Suoja hommassa Kurikalla oli apurina muutamia new yorkilaisia ja pari juuri silloin Suomesta saapunutta toveria.

Suomen Suojan tarkoitus oli yhdessä kaikenkarvaisen porvari- ja poliittillisten ryhmien kanssa toimia vastalausekokouksia ja saattaa niissä kokouksissa tehdyt ponnet sanomalehtien kautta laajan yleisön ja vaikutusvaltaisten diplomaattien tietoon. Julkaisipa Kurikka, että tämä samainen ryhmä aikoo aseelliseen vastarintaan Venäjän hallituksen joukkoja vastaan, ja uhkaili kuljettaa aseita Suomeen. Täällä olisi, Kurikan kertomuksen mukaan, perustettu erityinen siirtola poliittisten pakolaisten turvaamiseksi ja että tämän siirtolan tiluksilla voisivat työskennellä ne henkilöt, jotka liittyvät Suomen Suoja liittoon.

Kun tuollaisia tietoja alkoi liikkua tuosta Suomen Suojasta, herätti se sosialistein piirissä kummastelua ja osaksi ihmettelyäkin. Vakavimmat puoluetoverit alkoivat epäillä seuran tarkoitusperiä. Ja kun sen innokkaimpana hommaajana oli vehkeilijä Matti Kurikka, niin tämä Suomen Suoja homma on sitäkin epäiltävämpi kun tiedettiin Kurikan entisyys, että hän, persoonavihoista kun ei saanut kukkona hääriä sosialistipuolueessa, on valmis mihin tahansa saadakseen hommatuksi mahdollisia vahinkoja sosialidemokratiselle työväenliikkeelle. Kurikka oli salaa,

noin vaiivhkaa liittynyt sosialistipuolueeseen, ja oletettiin, että jos siinä Suomen Suoja-hommassa y. m. käypi "ohra-sesti", joka ei olisikaan ollut mikään sattuma, olisi Kurikka sysännyt kaiken syyn sosialistisen liikkeen kontolle ja tällä tempulla saattanut sosialistiliikkeen Suomessa vaaranalaisuuteen. Siksipä Raivaajassa ruvettiinkin vaatimaan ensiksikin täydellistä selvyyttä sanotusta hommasta ja toiseksi, että jos niitä vastalausekokouksia ja rahanke-räyksiä y. m. toimitaan Suomen valtiollisen aseman turvaamiseksi, on ne järjestettävä sosialistein taholta ja sosialis-tein kontrollin alaisena, ja tulkoot porvarit mukaan. Tietystikään tällainen toiminta ei tyydyttänyt Kurikkaa ja hän rakitellen luopui tästä yrityksestään. Tästä samasesta ju-pakasta johtuneita pienempiä jälkikaikuja on kyllä ollut pitkin vuotta, mutta ilman sanottavampaa merkitystä.

Toinen puoluettamme järkyttävä ja puolueemme periaatteellista valppautta kysyvä liike on ollut industrialistein alottama suunta, joka kevätkesällä puhkesi suurempaan vauhtiin. Nähtävästi tämäkin liike on kauan aikaa salaisesti kytynyt joittenkin henkilöitten mielissä, uskaltamatta tulla esille muuna kuin heikkoina pulpahduksina. Mutta, kuten sanottu, viime kevätkesällä se alkoi ankaran hyökkäyksen puolueemme periaatteellista rintavarustusta vastaan. Duluthissa ja siinä ympäristöllä majaileva Florell oil tämän liikkeen etunenässä ja sieluna. Tosin tähän industrialiseen juoneen sekaantui muutamia puolueessakin tunnetuita henkilöitä ja salaiset kielet kertoivat joistakin laajemmista puuhista, mutta toiset, paitsi K. L. Haataja ja Florell ovat julkisesti ilmoittaneet luopuvansa siitä, selittämällä, että he ovat tehneet sitä vaan "agitatsioni tarkoituk-sessa".

Vaikka tämä industrialinen hyökkäys puoluettamme vastaan toisista henkilöistä näytti ohimenevältä ja tarkoi-

tuksettomalta ilmiöltä, niin oli sillä sangen vakava luonne. Jos se suunta olisi päässyt voitolle, olisi se tietänyt luopumista sosialidemokraattisista periaatteista, "parlamentti-humbuukista" ja vastainen puolue toimintamme olisi muuttunut kamari-vallankumoukselliseksi intoilemiseksi. Ja vaikkapa ei olisikaan tullut aivan "kokokäännettä", olisi se pirstonut puolueemme ainakin kahteen eri ryhmään, siten heikontaen puolueemme voimattomaksi tekemään sitä tehtävää, mikä sillä on suoritettavanaan, ja se ryhtymisen, joka on jakanut amerikalaisen proletarin heikoiksi häiveniksi mahtavaa ja eduistaan yksimielistä kapitalismia vastaan, olisi uudistunut suomalaisten keskuudessa.

Kun puolueemme ei ennen ole tarvinnut ottaa vastaan niinkään järjestelmällisiä, hyvin tähdytyitä ja voimakkaita iskuja, oli tuon industrialisen suunnan alkaissa asema sangen vakava, vaikka toisissa piireissä se näytettiin käsittävän jonain persoonajuttuna, kuin puolueen periaatteellisena taisteluna. Kukapa vielä osasi luottaa, että puolueemme seisoo niinkin vankalla sosialidemokraattisella pohjalla, kun se todella näkyi olevan. Se industrialistein alkama hajoitus-suunta ei saanut yhtään osastoa eroamaan puolueesta; toisista vain muutamia jäseniä joko erotettiin tai he itse erottautuivat. Mitään joukkoeroamistaakaan se ei voinut saada aikaan. Päinvastoin kuin alussa oli odotettu, joku osasto, muistaakseni Red Granite, Wis., ehdotti ja päätti kieltää esimerkiksi Työväen Opistolta kannatuksen siitä syystä kun huhuiltiin, että Työväen Opistolla olisi eritoten tyrkytetty oppilaille industrialismia.

Joukkoliikkeissä se on niin tavallista, että eri aatevivahtuksien aikana äärimmäisyydet tapaavat toisensa. Mutta älkäämme toiste heittäkö lasta pesuveden mukana.

Tosin on joitakin pienempiä juttuja ollut esillä, mutta niillä kun ei ole niin suurta aatteellista merkitystä, siksi jätän ne tässä kertoilematta.

Otettakoon tänäkin vuonna saavutetut kokemukset opiksi ja vahvistettakoon sosialidemokraattista rintavaru-
rustusta kestämaan mitä hyökkäyksiä tahansa. Ainoastaan tietoinen joukko voipi säilyttää asemans:..

J. M.

Niagaraa katsellessa

Kirj. F. J. S—ä.

APAANA ja voimakkaana syöksee Niagara he-
leän vihreää vettänsä; sen kuohupäiden ikui-
sesti levoton loisku ja putousten hurmaavasti
vaikuttava syöksy tempaa katselijan silmän
ja sydämen mukaansa.

Mahtavan, silmää hivelevän näyttämön
on luonto Niagarasta valmistanut, jonka nä-
keminen ja senkuohujen juhllaisen pauhun
kuuleminen kiihdyttää rasittunuttakin sielua — herättää ja
kiihdyttää eloisaa toiminnan tarmoa niille, jotka elää us-
kaltavat — ja niillekin raukoille, jotka ovat elämään ä
väsyneet se luopi tarmonhitusen syöksyäkseen mahtavien
kuohujen mukana ikuiseen lepoon.

— — — — —

Seisomme Niagaran putouksella, annamme kuohujen kumean hymnin kiihdyttää ja kiidättää ajatuksia. Ajatukset lentävät, lentävät tuonne, edessämme olevan luonnon voimanäytteiden joukossa kuuluisan ihmeen alkulähteille.

Siellä täällä, kaikkialla — missä lieneekään vesipisara vierähtää metsien komeroissa toinen toistaan etsien, kohoten hopean kirkkasta lähteen silmästä, lumihiiutaleesta sulaen tai sadepisarana maanpinnalle pudoten, se alkaa

Veden sorvaama "laivan perä" Niagaralla.

vaelluksensa. Pienoisia piirtoja maahan tehden ne etsivät puroja, kierrellen ja kaarrellen, vähäpätöisiäkin esteitä vältellen. Mutta ne kulkevat kuitenkin varmaan päämääräänsä — nuo vähävoimaiset vesipisarot.

Miljoonista ja taas miljoonista vesipisarosta syntyneet purot etsivät edelleen toisiaan, yhtyen lasku-uomiksi, jotka vievät vettä laajoille sisäjärvien ulapoille. Näiden ulapojen rannoille kohoavat komeat kaupungit. Ulapat

kantavat jättiläismäisiä laivoja pinnoillaan — ovat suurille kaupungeille välttämättömänä elämänehtona.

— — — — —

Vihdoin, monet kiertotiet kulettuaan, ne, nuo vesipisarot saapuvat Niagaraan; ne saapuvat näyttämään yhdistyneitten — vaikka yksilöinä mitättömien — vesitippojen mahtavaa voimaa. Riemuiten, toinen toiseensa liittyneinä ne sanovat: katsokaa, me olemme nyt valtiaana, tässä nä-

Niagara jäässä 16 p. helmik. 1909.

ette meidän valtakuntamme mahtavuuden. — Yhteys on meidän voimaamme! Asettakaa esteitä, me emme pelkää teidän sulkujanne! Koettakaa saattepa nähdä miten käy!!

— — — — —

Kerran saapuu jättiläinen, tekee yrityksen: Kylmän kylmän talviyönä heittää Niagaran eteen esteen: jäävuoren.*) Pureva kylmyys, ikeniään irvistellen ilkkuilee:

*) Yhdysvaltain puolinen putous Niagarassa jäättyi viimeksi kevät-talvella v. 1909.

näin, näettekös sulkua — ette voi kulkea nyt! Kylmän kuoleman, jäisen jähmyksen syli sulkee vesipisarat omaa valtaansa vahvistamaan.

Kohoaapa aurinko korkealle. Soilta, tasanteilta, mäiltä ja vuorilta se kutsuu uusia voimia apuun Niagaran valtakuntaa vapauttamaan jäisen jättiläisen vallanalaisuudesta. Keveästi ja joutuisasti liikkuvat kevään auringon jähmyksistään päästämät vedet, saapuen anastettua valtaa valtaamaan. — Kohota sulkuasi, vahvista sen perusteita! huutavat ne uhmaten jäisen talven valtiaalle. Kohta alkaa leikki!

Ikäänkuin lippuna tai taistelun ohjaajana kaartaa kevätaurinko taivaankannen poikitse. Putouksen valloillaan tyrskäilevät vedet välkähtelevät auringon hohdetta vastaan. Tuuli henkäilee levottomasti.

— — — — —

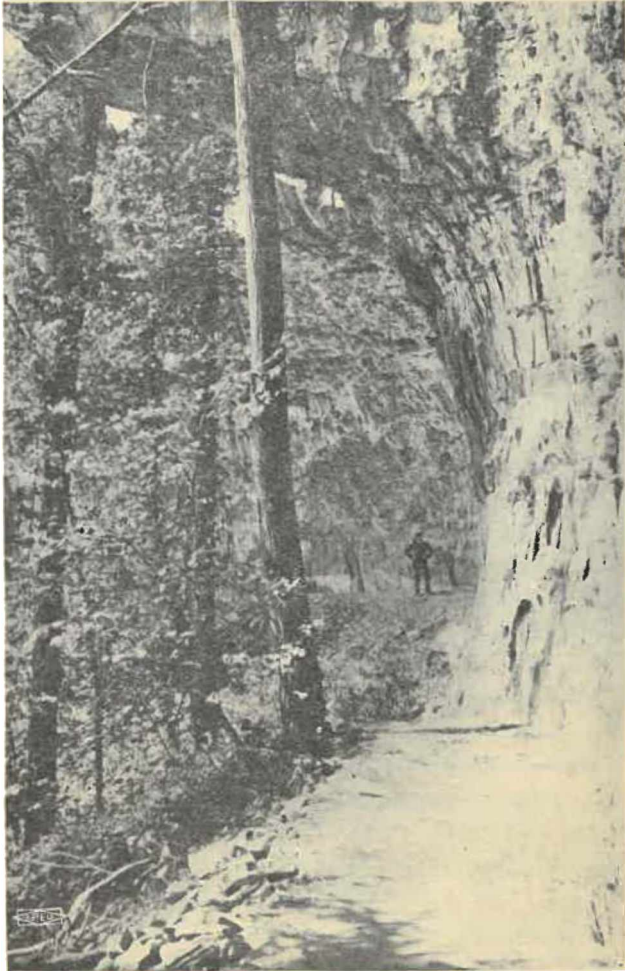
Kas noin! Etumaiset jo uljaasti viskautuivat yli sulkujen. — Tuolla kuohahtaa hirmuisesti vaahtopäät, toinen toisensa voimaa vahvistaen, niiden tyrskyvät harjat heittelevät jättiläismäisiä jäälohkareita ja virran pohjasta tempaantuneita kiviä jääsulun seiniä vastaan. Ne eivät enää voi vastustaa — murtuvat kuin lasi — tuhansina pirstaleina vyöryen alas putouksesta.

— — — — —

Vapaana ja voimakkaana laskee Niagara edelleen vesistöön, kumeeaa voittohymniään laulaen.

* *
#

Alapuolella Niagaran putouksen kulkee virta syvässä uomassa — noin 300—400 jalan korkuisten äkkijyrkkien rautatöyräitten välissä. Lukemattomien vuosituhansien

Veden kaivertama kalliouoma Niagaralla.

ajan on virta syventänyt uomaansa. — Vaivoin vaan pääsee laskeutumaan rantatöyräitä alas virran vesirajaan asti. Ihmetyön toisensa jälkeen saa nähdä näitä virran kuluttamia kallioseinämiä katsellessa. Paikoin ne ovat sileäksi sorvattuja kuin parhaan kivenhiojan kädestä lähtenyt kraniittisiivu tai patsas, paikoin taas suunnattomilla voimilla rouhittuja. Kaikkea tätä nähdessä helposti unohtaa, että vesipisara, joka arkaillen ja väistellen vierii mäen rinteitä alas, on osaltaan mahdollinen suorittamaan moista jättäjäistyötä.

Mutta yksilökin kuinka mitätön, voimaton ja pieni tahansa, on mahtavan voimakas ja suuri yhdistyneenä kaltaisiinsa — sen opetuksen antaa meille Niagara. Yhteys on heikkojen elämän voiman laki — heikkojen ja kärsivien ihmisyksilöidenkin tuki, turva ja pelastus. Tätä pelastusta kuvaa Victor Hugo loistavasti seuraavalla tavalla:

“Olemme Venäjällä. Neva on jäässä, raskaita ajaneuvoja vierii sen pinnalla. Ne elättävät kaupunkia. Ne laskevat katuja; rakentavat taloja; ne myyvät, ne ostavat, ne nauravat, ne tanssivat. He sallivat kaikkea mahdollista itsellensä. Vieläpä sytyttävät he tulia tämän jäisen pinnan päälle, joka tuntuu olevan kuin kraniittikiveä. On talvi, on jäätä, ja he sanovat että se kestää ikuisesti. — Kalpea ja ohut viiru ilmestyy taivaan rannalle ja saattaisipa joku sanoa, että aurinko on kuollut. Mutta eipä, sinä et ole kuollut, sinä Vapaus. Ja hetkenä, jolloin he olivat sinut perinpohjin unhoittaneet; hetkenä, jolloin he sinua vähemmän odottivat, silloin nouset sinä ylös, oi häikäisevä aurinko! Kuuletko tuon tumman jylinän, tuon tärisyttävän ryskeen ja paukkeen — syvän ja hirmuisen. Tämä on Nevan jäiden laskua. Te sanoitte sen olevan kraniittia,

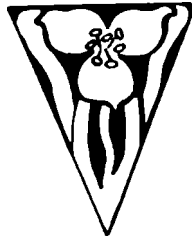
mutta katsokaa kuinka se murtuu kuin lasi. Tämä on veden elämää, sanon teille, riemuisaa ja hirmuista. Se alkaa paisua. Tämä on ihmiskunta, joka alkaa uudelleen voittokulkunsa. Tämä on virta, joka taas uudelleen on päässyt valloilleen ja kulkee omaa uomaansa, repien juuriltaan,

Veden leikkaama kallioseinä Niagaralla.

musertaen, paiskaten yhteen, särkien palasiksi, hukuttaen hyökylaineisiinsa, ei ainoastaan Tsaarin koko keisarikunnan, vaan kaikki muistomerkitkin menneistä ja nykyisistä hirmuvallioista. Mikä tuo on, joka tuolla uiskentelee? Se

on valtaistuini. Mikä tuo toinen ajelehtiva hylky on? Se on mestauslava. Entäs tuo suuri vankkatekoinen kirja, joka tuolla on juuri uppoamassa. Se on vanha kokoelma kapitalistisia lakeja ja siveysoppeja. Entäs tuo vanha risuläjä, joka tuossa uppoaa. Oh! se on vanha työväen kaupunginosa, jossa palkkaorjat asuivat. Katsokaa kuinka ne kaikki ajelehtivat pois vaahtopäiden alta, eivätkä ne ikänä tule uudistumaan. Ja tähän äärettömään syöksyyn ja tähän äärettömään voittoon elämän ja kuoleman ylitse mikä tähän on ollut pakottavana voimana? Yksi sinun katseistasi, oi aurinko! Yksi isku sinun voimakkaista käsivarsistasi, oi työmies!"

Rauhanaate ja presidentti W. H. Taft*)

*..Silloin kun setä-Samuli näkee
"punasen", rakentaa hän \$12,000,-
000 maksavan sotalaivan. Fred
L. Lang.*

HDYSVALTAIN presidentti William H. Taft puhui kerran erällä Amerikan Rauha ja sovitteluliiton (American Peace and Arbitration League) juhlapäivällisillä rauhasta, ja rauhan säilyttämisestä. Sen sanotaan olleen oikein mestarillisen puheen, täynnänsä kompasanoja ja höystetty valituimmilla sukkeluuksilla, "vitseillä". Kuulijat olivat aivan haltioissaan; suosionosotukset myrskyiset, joista ei tahtonut loppua tul-

*) Amerikalaisen puoluetoveri F. L. Lang'in "The Stupendous Price we pay for Peace" kirjotuksen perusteella. Numerot on lainattu siitä.

la. Joskus olivat kuulijat pakahtua nauruun, joskus jähmettyä jännityksestä. — — Niin ainakin kerrotaan.

Tuossa kuuluisassa puheessaan — “Rauha ja sovinto” kuvaili Taft sodan mitä kauneimmilla väreillä, kuvasi sen kaikkein kunniakkaammaksi ja ihanammaksi mitä ihminen saattaa ajatella, ja sotavarustusten lisäämisen ainoaksi, joka voi taata rauhan! — — Hän selitti miten sota vaan voi kasvattaa sankareita, rohkeutta ja urhoja, sekä kuinka kunniakasta on kuulua kansaan, joka aina on julistettu voittajaksi sodassa, kansaan joka ei koskaan ole taistelukentällä joutunut häviölle. — — — Sitten hän todisteli kuinka vaan Amerikan kauppa saattaa kukoistaa suuren sotajoukon avulla, suuren sotalaivaston tukemana — — — “Rauha- ja sovintoliiton” jäsenet ovat haltioissaan, hurraavat ja paukuttavat käsiään!

Taft jatkaa ja selittää, että rauhan siunausta saa Yhdysvallat nauttia lisäämällä sotavarustuksia puolella, rakentamalla kaksi Dreadnaught sotalaivaa joka vuosi ja lisäämällä seisovaa sotaväkeä vähintään 200,000!

Punaisena kuin taisteleva kukko poistuu hän puhujalavalta. “Rauha- ja sovintoliiton” juhlavieraat hurrasivat ja hurrasivat uudelleen — — —.

*

Puhuessaan sodasta unhotti Taft kokonaan kysymyksen toisen puolen. Hän ei muistanut sodan tuottamaa kurjuutta! Hän ei maininnut sanaakaan niistä orvoista ja leskistä, joita sota jättää, eikä niistä tuhansista raajarikoista ihmishylkiöistä, jotka saavat jalattomina, kädettöminä, silmäpuolina ym. nälkäisinä kulkea lopun ikänsä kerjuulla, ja elävinä todistuksina raakalaisesta ihmisteurastuksista. Hän ei virkkanut sanaakaan niistä kyynel-

virroista, joita tuhannet lesket ja isättömät lapsiraukat vuodottavat muistelllessaan sodan kamalia seurauksia.

Unhoon jäi myös neitosten sydäntä särkevät valitukset, joilta sota on koko elämän murskannut riistämällä kaikkein kalleimman, hävittämällä tulevaisuuden suunnitelman. Hävitetyt maalaistalot ja viljavainiot, särjetyt kodit ja raunioiksi ammutut kaupungit myös jäi unhoon.

Ei hänelle kuulu sotakentältä kuolevien viimeiset voihkinat, ei kuolon korahdukset, ei häävöityneiden toivotomat avunhuudot. Ei hän kuule raaistuneitten kamaloita kirouksia, eikä sadatuksia. — — — Hän vaan näkee sielussaan sen loiston ja kunnian mitä sota tuottaa muutamille heikäläisille, niille, jotka suurten vartiostoin ympäröimänä piilottelevat niin kaukana sotakentältä että kuulat eivät ylety, ja sitten osaavat kunniaseppeleet painaa päähänsä ja voitot, sodan tulokset, saattavat kapitalistein haltuun. Hän vaan haaveksii maailman valloitusta Amerikan kaupalle — Amerikan kapitalisteille!

*

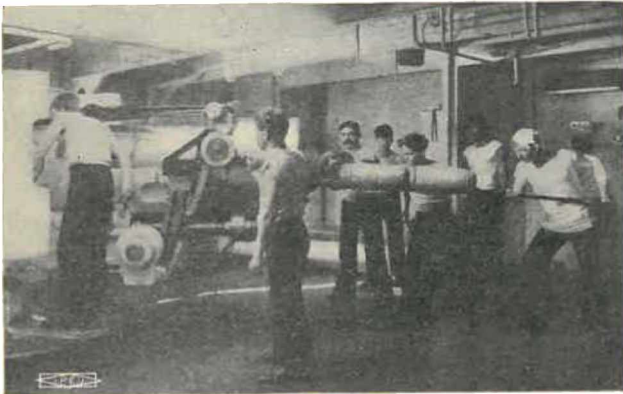
Arvoisat lukijat!

Oletteko koskaan ajatelleet mitä voitaisiin tehdä kansan hyväksi niillä suunnattomilla miljoonilla, joita Taft, kapitalistiluokan toimeenpanevana päälikkönä, ehdottaa käytettäväksi sotalaivojen rakennukseen noiden merihirviöiden, murhakoneitten rakennukseen, joiden ainoa tarkoitus on ampua murskaksi naapurikansoja, — ihmisiä, jotka kuuluvat toiseen kansaan, vaan sitä varten, että Amerikan kauppa edistyisi, että kapitalisjärjestelmä, joka on jo niin täydellisesti vallassa tässä maassa, voisi hävittää kilpailijansa maailman markkinoilta, ja omistaa kaikki maailman markkinat itselleen. Tätä tarkoitusta varten ve-

roittaa Amerikan kansaa lukemattomilla miljoonilla! Jokainen dollari, käytettynä sotatarkoituksiin, merkitsee kymmenkertaista häviötä työläisluokalle; eikä ainoastaan alkuperäiset summat, mutta kaikki sotien seuraukset, kaikki häviöt ja se narrimainen "loisto" ja "kunnia" täytyy työläisluokan kyetä suorittamaan.

Katsotaampa hiukan mitä Taftin esittämillä miljoonilla voisi tehdä käytettyinä muihin kuin sotavarustuksiin.

Ampumaharjoitus sotalaivalla.

Uudet Dreadnought-malliset sotalaivat on laskettu tulevan maksamaan \$12,000,000 (kaksitoista miljoonaa dollaria) kappale. Taft vaatii niitä rakennettavaksi kaksi joka vuosi, määräämättömän ajan. Se tekee kaksikymmentä ja neljä miljoonaa dollaria joka vuosi! Miten paljon voitaisiinkaan tehdä hyötyä kansalle, jos nuo varat edes joka vuosi käytettäisiin työläisluokan hyväksi, eikä ihmisteurastusta varten, kuten Taft esittää. Käytettynä esim. ka-

navoimiseen, voisi Ohion joen kanavoittaa Pittsburgista — Cairoon 9 jalkaa syväksi. Siihen täytyisi rakentaa 65 sulkua ja tammea. Koko työ on laskettu tulevan maksamaan noin seitsemänkymmentä miljoonaa, (\$70,000,000) joka on kaksi miljoonaa vähempi mitä Taftin ohjelman mukaan menisi kolmena vuotena sotalaivojen rakennukseen. (Hallitus on kyllä ollut jo useita vuosia aikeissa rakennuttaa sanottua kanavaa, mutta kai rahanpuutteen takia ei ole saanut toimeen. Kumminkin se on jo alulla, 6 sulkua lienee jo valmiina.)

Kuitenkin tuo kanavoiminen voisi hävittää rautateitten monopolin rahdin kuljetuksessa idän ja lännen välillä.

Pittsburgista tulisi suuri lastauspaikka. Hiilet ja rauta pääsisi pitkin jokea New Orleansiin asti yhdellä murto osalla senttiä mailia kohti. Tulomatalla laivat olisi täynnä lännen ja etelän tuotteita. Se kanava aukaisisi koko Yhdysvaltain sisä osan, se antaisi maanviljelijöille, tehtailijoille ja työväestöllekin tilaisuuden nauttia osansa noista miljoonista. Silloin ne olisi käytetty edistämään Yhdysvaltoja, sen kansan hyväksi.

Mississippijoki St. Paulista Missouri joen suuhun on ainoastaan osan vuodesta kelvollinen laivakululle. Hallituksen täysin luotettavat insinöörit ovat laskeneet, että sen kanavoiminen 6 jalkaa syväksi tulisi maksamaan yhden miljoonan dollaria enempi kuin kahden sotalaivan rakennus. Sen syvennys aukaisisi uuden kulkutien, päästäisi Minnesotan suunnattomien vilja-vainioitten viljelijät rautateitten kohtuuttomasta nykkemisestä. Minnesotan, Dakotan ja niiden ympäristöjen viljat pääsisivät kulkemaan laivoilla New Orleansiin ja sieltä edelleen maailman markkinoille. Maanviljelijät — kansa saisi hyödyn. Eikö se olisi kaupan edistystä, eikö se olisi kansalaisille

hyödyksi kun uusia kulkuteitä avautuisi ihmisten käytettäväksi?

*

Metsäin hoito. New Orleansin valtiossa on suuri maa-ala, käsittäen 250,000 eekkeriä (acres) palanutta, nykyään aivan joutavaa maata, niin kutsuttu "The White Mountain Forest Reserve". Se voitaisiin ostaa ja istuttaa puitten kasvuun yhden sotalaivan hinnalla ja kolmenkymmenen vuoden kuluttua se tuottaisi nyt arvaamattomia summia valtiolle.

*

Viljelysmaat Yhdysvalloissa ovat nyt jo niin kalliita, että vähillä varoilla on mahdoton yrittää maanviljelystä ja niiden hinta yhä vaan nousee. Jos käytettäisiin yhdeksän miljoonaa, vaan kolme neljättä osaa sotalaivan hinnasta keinotekoisien kastelulaitosten rakentamiseen Salt River Valley'n seudulle, Arizonan valtiossa, saataisiin sieltä kaksi sataa neljäkymmentä tuhatta eekkeriä (240,000) viljelysmaata. Sinne voisi ainakin kahdeksantuhatta maanviljelijää rakentaa kotinsa ja sen maa-alan verotusarvo nousisi vähintään kahteenkymmeneen neljään miljoonaan dollariin.

Elantokustannukset ovat nousseet nykyään äärettömän korkealle. Maanviljelijät eivät voi lähettää tuotteitaan markkinapaikoille kun kuljetusmaksut rautateillä ovat niin tavattoman kalliit. Kansa näkee nälkää — maanviljelijäin tuotteet mätänevät. — Kahdellatoista miljoonalla dollarilla voisi teettää kuusi sataa höyryveturia ja ne vetäisivät suuret määrät tavaraa maanviljelysseudulta liikepaikalle ja kuluttajille. Taas maanviljelijät hyötyisivät, kauppa edistyisi.

Jos vuosittain rakennettaisi yksi sotalaiva vähempi, voitaisiin sillä rahalla rakentaa (50) viisikymmentä teollisuuskoulua ja sisustaa ne kaikilla tarpeellisilla opetusvälineillä. Hyvien opettajien avulla voisi niissä kasvattaa kunnan kansalaisia. Seitsemänkymmentä viisi tuhatta poikaa voitaisiin vuosittain sijoittaa näihin teollisuuskouluhin oppimaan kaikkia tärkeimpiä ammatteja, jotka ovat jokaiselle ihmiselle välttämättömiä. Mutta eihän Taft katsele asioita tältä kannalta. Hän vaan tuijottaa "tähtilippuun" ja unelmoi maailman valloittamisesta Amerikan kapitalisteille.

*

Kaksitoista miljoonaa maksaa yksi Dreadnought sotalaiva. Kaikkein yliopistojen ja muiden korkeimpain oppilaitosten (Universities and Colleges) omaisuus rakennuksineen, maineen ja kaikkineen, Massan ja Ohion valtioissa on laskettu maksavan saman verran. Kuitenkin Massan ja Ohion valtiot ovat edistyneimpiä valtioita opetuslalla koko Yhdysvalloissa.

Kahdellatoista miljoonalla voisi rakentaa kuusisataa kaksikymmentä tuhatta dollaria maksavaa koulua. Kymmenessä vuodessa voitaisiin Yhdysvaltoihin rakentaa kaksitoistatuhatta koulua, jos käytettäisi siihen se summa, jota Taft ehdottaa tuhlatavaksi sotalaivojen rakennuksiin!

•

"Valkoinen rutto", tai toisin sanoen keuhkotauti, tappaa yksin New Yorkin kaupungissa kymmenentuhatta ihmistä joka vuosi. Useat keuhkotautia vastustavat yhdistykset taistelevat sitä vastaan aivan turhaan. Jos muuta-

mien sotalaivojen hinta käytettäisiin New Yorkin työläisten asuntojen rakentamiseen, tai yleensä työläisten elämän parantamiseksi, käyttämällä apuna oikeata lainsäädäntöä, niin jo yhden miespolven kuluttua olisi keuhkotauti yhtä harvinainen kuin isorokko nyt on. Jokaisen sotalaivan vuotuinen taistelukunnossa pitäminen tulee mak samaan miljoonan dollaria.

New Yorkin lehdissä oli viime heinäkuulla terveyslautakunnan allekirjoittamassa kirjjeessä seuraavaa: "New Yorkin itä osassa — köyhäin kaupungissa — kuolee joka kesä-, heinä- ja elokuussa keskimäärin kahdeksankymmentä yhdeksän lasta joka tuhannesta. Nämät kuolevat kuumuudesta, huonon hoidon ja epäterveellisen ruuan, pääasiassa pilaantuneen maidon, vaikutuksesta, jotavastoin tilasto-tieto osottaa, että New Yorkin toisissa osissa kaupunkia — jossa rikkaampia ihmisiä asuu — ei kuuma ilma tapa ollenkaan. Pääasiassa kuoleman syyksi köyhien osassa täytyy sanoa huono hoito ja puutteellinen, sekä epäterveellinen ravinto." Yhden sotalaivan vuotuiset ylläpitokustannukset käytettyinä pikkulasten hoitoon, voisivat jo yksin New Yorkissa säästää 89 joka tuhannesta lapsesta elämään! Jos yhden sotalaivan hinta käytettäisiin joka vuosi köyhien kansakoululasten ruokkimiseen ja vaatetukseen, kuinka monta voitaisiinkaan säästää varmasta kuolemasta? Kuinka monta voitaisiin estää rikoksen tieltä ja kasvattaa terveemmiksi ja kunnan ihmisiksi? —

Yhden kanuunan laukaus noista sotalaivoista maksaa tuhat seitsemän sataa dollaria, se on kolmen ja puolen työmiehen vuotuinen palkka keskimäärin laskettuna. Sil-

lä voisi lähettää neljä poikaa yliopistoon vuodeksi ja jokainen heistä saisi neljäsataa kaksikymmentä viisi dollaria. Jokainen vähääkään ajatteleva voi päättää kumpiko parhaiten edistää Yhdysvaltain kansaa, kanuunan laukaus, tai poikien oppilaitoksiin lähetys?

*

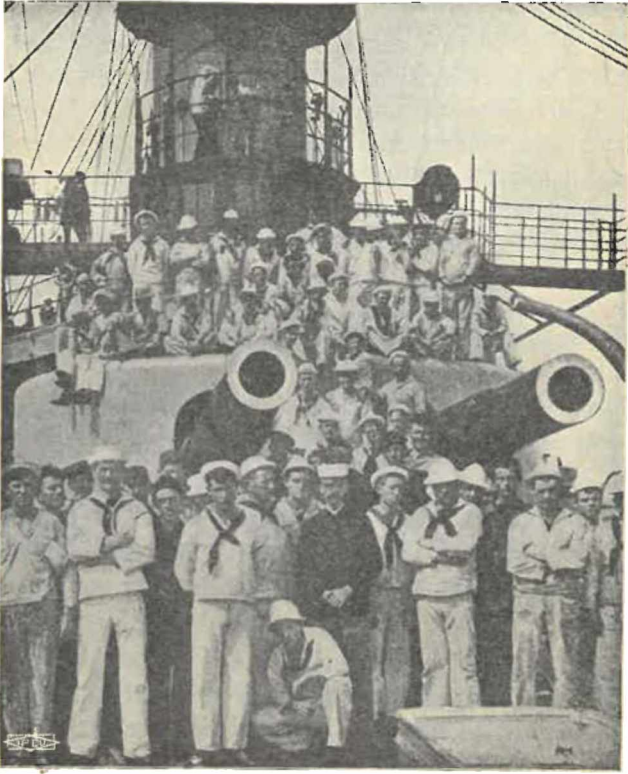
Aseellinen rauha on Europassa viimeisenä kolmenkymmenenä seitsemänä vuonna tullut maksamaan \$111,000,000,000 (sata yksitoista biljoonaa). Yhdysvaltain koko omaisuus nousee ainoastaan sataan kuuteentoista biljoonaan (116,000,000,000). Yhdysvallat menettävät nykyään 67½ prosenttia kaikista tuloistaan*) sotavarustuksiin ja menoihin, jotka ovat edellisten sotien aiheuttamia. Toisin sanottuna: Enempi kuin Yhdysvalloissa menetetään kansan opetukseen, kaikkiin oppilaitoksiin, yksityisiin ja yhteisiin varoja.

*

Historian alusta laskien on arvioiden mukaan uhrattu sodan jumalalle noin viisitoista biljoonaa (15,000,000,000) ihmistä, tai niinpaljon kuin viimeisen kuuden sadan vuoden aikana on elänyt tällä maapallolla. Yli neljätoista biljoonaa (14,000,000) on sota niellyt yhdeksäntoista vuosisadan kuluessa.

*) Toisten tutkijain, kuten esim. Tamnecyn, laskujen mukaan menee 72 prosenttia sotavarustuksiin ja muihin niistä johtuviin menoihin. Varmimmalta näytävän tilaston mukaan oli Yhdysvaltain kokonaistulot vuodelta 1808—9 \$604,000,000, joista käytettiin sotavarustuksiin tai siitä johtuviin menoihin \$423,000,000, eli 70 %, ja kaikkiin muihin menoihin \$181,000,000, eli 30 %.

Kahdeskymmenes vuosisata voi jo näyttää hirveän luettelon. Muistakaa vaan Boeri-sotaa, Venäläis-Japanilaista, Espanialais-Amerikalaista ja loppumatonta Filippiini-

Rauhanaatteen toteuttajia.

en sotaa y. m. Vähemmän huomattavia joukkoteurastuksia niitten lisäksi.

Kaikki sodissa kaatuneet miljoonat ovat olleet terveintä nuorta joukkoa. He ovat olleet kansojen parhaita valituita poikia. Eihän heikot ja sairaat kelpaa sotaväkeen. Heidät aina jätetään kotiin jatkamaan sukua ja yhä heikontamaan ihmiskuntaa, tulevaista sukupolvea.

Eräässä puheessaan antoi edustaja tai kongressimies J. A. Towney seuraavat jotenkin luotettavat numerot Yhdysvaltain sotakustannuksista: "Yhdysvaltain rahastodepartementti ilmoitti, että tulot kaikista tulolähteistä, lukuunottamatta postilaitosta, joka kuitenkin tähän asti on tuottanut tappiota, vuodelta, joka loppui huhtikuun 30 p. 1909 nousivat \$493,027,989.69, ja että samalla ajalla oli myönnetty armeijan hyväksi \$110,107,924.96, sotalaivaston ja meriväen hyväksi \$96,376,012.41, eli yhteensä \$206,483,937.37 (kaksisataa ja kuusi miljoonaa, neljäsatä kahdeksänkymmentä kolme tuhattu, yhdeksänsataa kolmekymmentä seitsemän dollaria ja kolmekymmentä seitsemän senttiä.)"

Tämän mukaan on tuhlatu 41 % koko kansallistuloista sotavarustuksiin — sotalaitokseen. Mutta vielä edellisen lisäksi menee vuosittain 31 prosenttia eläkkeisiin y. m. menoihin, jotka ovat edellisten sotien aiheuttamia!"

Mitä ajattelette miehestä, joka käyttää seitsemänkymmentä kaksi prosenttia kaikista vuosituloistaan hankkiakseen riitaa naapuriensa kanssa ja maksaessaan sakkokorja entisistä tappeluistaan? Varmasti ajattelette sen miehen päärustingissa olevan jotain vikaa, tai että hän on kokonaan hullu. — Luuletteko sen liikkeen edistävän, jonka johtomiehet tai johtajat, tuhlaavat 72 prosenttia liikkeen vahingoittamiseen? Ei tarvitse olla erityi-

nen nero nähdäkseen, että se liike kulkee varmaa perikatoaan kohden.

Yhdysvaltain hallitus kuitenkin menettelee siten ja vielä löytyy niin hulluja, että äänestävät edelleenkin samaa hallitusta jatkamaan samaa peliä. Jokainen dollari, joka riistetään teollisuuden, kaupan eli tavaravaihdon palveluksesta ja käytetään sotavarustuksiin, menee ehdottomasti hukkaan. Jokainen dollari, joka tuhlataan seisovan sotaväen ylläpitoon tai kustantamaan suuria sotalaivoja huvimatkoille maan ympäri, on ehdottomasti käytetty turhuuteen. Se on käytetty vahingoittamaan Yhdysvaltain kansaa, Yhdysvaltain työtätekevää luokkaa.

*

Ensimmäisenä kahdeksana vuotena Espanialais-Amerikalaisen sodan jälkeen kohosi sotavarustuksiin myönnetty summa 24 miljoonasta 83:meen miljoonaan ja on yhä vaan noussut. Samalla ajalla on sotalaivasto maksanut 27,500,000 eli toisin: yllämainitulla ajalla on lisäys sotavarustusten hyväksi tehnyt tuon sievosen summan \$472 miljoonaa.

Tuolla summalla olisi voinut kaivaa Panaman kanavan ja vielä olisi Yhdysvaltain rahastoon jäänyt \$150 miljoonaa taskurahoiksi.

Näistä asioista ei Taft puhunut mitään, ne eivät olekaan mitään hauskoja silloin kun mies puhuu rauhasta nuija kourassa. Eivät ne sovi yhteen kapitalistisen ohjelman kanssa, joka vaatii yhä vaan uusia sotavarustuksia, yhä vaan uusia sotalaivoja.

Kyllä Yhdysvalloissa on rauhaa rakastava presidentti, kyllä täällä on rauhaa rakastava hallitus ja rauhaa rakastava kansa, joka sitä hallitusta kannattaa —!

*

Sotalaiva ei kestä kuin kymmenen vuotta, sitten se on aivan arvoton hylkiö. Sen taistelukunnossa pito maksaa miljoonan dollaria vuodessa. Yksin teräksen valmistukseen sotalaivoja varten kulutetaan uskomattoman paljon rahaa ja työvoimaa, vaan siksi, että Amerikan kapitalistit voisivat sotalaivastonsa turvissa ryöstää kaikki maailman markkinat, että he voisivat polkea jalkoihinsa kaikki lait ja kaikki kilpailijansa, että he saisivat rauhassa nauttia ryöstettyjä aarteitaan, että Amerikan kauppa kukoistaisi ja "vallottaisi koko maailman"!

*

European kansat kituvat sietämättömän verotaakan alla. Hallitukset siellä yhä kiristävät uusia veroja sotavarustuksiin. Kaikki terveet ja nuoret miehet ryöstetään sotaväkeen pakollisen arvannoston kautta.

Täällä kuletaan jo samaa latua. Siitä on jo selvänä todistuksena n. k. "Dick Military Law". Sen ensimmäisessä pykälässä jo määrätään, että jokainen terve miespuolinen Yhdysvaltain kansalainen, joka on täyttänyt 18 vuotta eikä ole yli 45 vuotta, ja jokainen ulkomailla syntynyt, joka on hakenut kansalaiseksi, kuuluu kansan "puolustus-sotaväkeen". Yhdysvaltain presidentillä on sen lain mukaan oikeus määrätä jokainen terve ja kykenevä mieshenkilö sotarintamaan. Kuka tietää että miten pian näkevät hyväksi laatia lain, joka määrää pakollisen asevelvollisuuden tähän maahan. Merkit ainakin viittaavat siihen suuntaan, ja mitä on yllä esitetty määräys kuin pakollista asevelvollisuutta?

Jokainen sotalaiva vaatii aina tuhat viisisataa miestä. Mitä varten? He eivät siellä kylvä eivätkä niitä, eivät ku-

do eivätkä kehrää. — — Amerikan työväestön täytyy heidät siellä elättää, vielä sen päälle mitä noiden merihirviöitten rakennus on tullut maksamaan. Vallassaolijat palkkaavat heidät sinne taistelemaan kapitalistisen mustan lipun juurella, taistelemaan raharuhtinaille voittoja, puolustamaan riistäjien veristä lippua, joka mustana liehuu yli koko nykyisen sortojärjestelmän. Haluatteko vielä antaa porvarien ilveillä rauhanaatteella? Vieläkö edelleen kannatatte hallitusta, joka tuhlaa kansan varat sotalaitoksiin ja pakottaa jokaisen miehen sotaväkeen, joka lähettää sotaväen ampumaan rauhallista työväkeä vaan siksi, että uskaltavat vaatia jokapäiväistä leipää itselleen ja perheelleen, tulevalle sukupolvelleen! Eikö vielä ole tarpeeksi paljon painettu työläisten tyttäriä, teidän omia tyttäriänne, siskojanne, morsiammianne, herrojen kiimaluoliin? Jos ei, niin äänestäkää edelleen republikaaneja tai demokraatteja niin lisää saatte ja sama peli jatkuu. — Pidättekö sellaista naapurianne rauhanmiehenä, joka aina seisoo portillaan ladattu pysy kädessä? Tunnetteko olevanne silloin turvassa kun teidän täytyy aina olla hampaisiin asti asestettuna naapureitanne, toisia ihmisiä vastaan? Ette suinkaan! Taft on sellainen. Se on hänen ohjelmansa, se hänen rauhanaatteensa!

*

Sosialistipuolue on ainoa rauhan puolue. Lukekaahan sen ohjelma tarkoin. Se tarkoittaa ihmiskunnan parasta. Sosialistipuolueen ohjelma näyttää että rauha saavutetaan ainoastaan riisumalla pois kaikki sota-aseet. Sosialistipuolue on ainoa sorrettujen ja heikkojen puolustaja. Siihen puolueeseen kuuluu kaikki ne ihmiset, jotka

kärsivät että tässä järjestelmässä on ihmisiä, joiden onni perustuu heikomman sortoon. Siihen puolueeseen kuuluu ne ihmiset, jotka ovat kuulleet niitten tuhansien lapsien itkut, joilta äidit on riistetty tehtaisiin, jotka jo kuusi vuotiaasta ovat saaneet alottaa raatamisen kurjan henkensä ylläpidoksi!

Huutakoot vallassaolijat enempi sota-aseita, enempi verilöylyjä. Sosialistit huutavat: alas sota-aseet, alas verilöylyt! Eläköön rauha! Eläköön kansakuntain onni!

Vilho Hedman.

Spartacus

*Näin lausui hän, tuo entisajan urho,
ja yli murhanäyn päänsä nosti,
kun pedonkynsin verihampainensa
ne ylimykset orjillensa kosti:*

*“Ei orja orjaa vastaan taisto auta,
siit’ iloitsee vaan hieno roskajoukko,
vaan säilät käteen, orjat tuhatlaumat,
ja vaviskohon Rooman joka loukko!”*

*Näin lausui hän, tuo entisajan urho,
ja orjalaumat johtohonsa lähti.
Alas Rooma! Vapaaksi orjakansa! —
Ja suurna loisti vapauden tähti, ..*

*Iloitse Rooma! Kostoshetki saapui.
 Kas verivirrat huvitusta tuotti.
 -- Mutt' uljas Spartacus -- hän siinä kaatui
 -- vaan viimehetkeen säilähänsä luotti.*

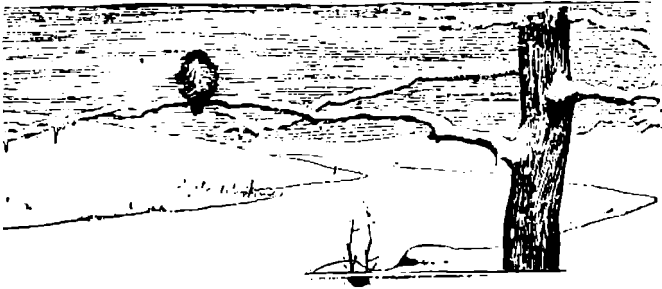
*Iloitsi Rooma voitostansa jälleen
 nauliten ristinpuihin orjiansa...
 Ja petojoukot taas areenalla
 jo orjainlihaan iski hampaitansa...*

— — — — —

*Viel' elää hekumoissgan sorron Rooma,
 tää Rooma meidän ajan, hirmuvalta.
 Mutta orjain kapinoivat voimat
 ne kerran nousee nääntymyksen alta.*

Mikael Rutanen.

Suhteemme yhteiskuntaan

MIELTÄKIINNITTÄVÄÄ on tehdä katsaus niihin kehityksen saavutuksiin, joita historia meidän nähtäväksemme tarjoaa. Siellä me löydämme eri aikakausilla eläneiden ihmisten elintapoja, entisten yhteiskuntamuotojen jätteitä ja valtavia keksinnöitä, jotka luonnon voimia valjastivat ihmisten palvelukseen. Se saattaa meidät tutustumaan taiteen tuloksiin ja sen eri ilmeneismuotoihin. Se näyttää meille, miten viljelystapoja jalostetaan ja eläinkuntaa kesytetään ja hallitaan. Myöskin se näyttää meille, miten ihmisten kielellinen ajatusten vaihto kehittyy ja kuinka ihmiset tekivät muutoksia laeissaan ja laitoksissaan. Kuinka monta vuosisataa kuluikaan, ennenkuin ihminen oppi sovittamaan laitoksia palvelukseensa. Epävarmaa on sanoa, milloin ihminen tuli käsittämään pyörän ja akselin tärkeyden ja kuka ne ensiksi käytäntöön sovitti. Siellä kuitenkin ovat meidän

nykyisen, monimutkaisen konemekanismin alkeet. Pyöreässä pölkössä varmaankin on nykyaikaisen rautatieveturin alku. Yksinkertaisesta puunrungosta ovat nykyaikaiset jättiläishöyrylaivat alkunsa saaneet. Jokainen, tuhansia vuosia kestävä aikakausi on niitä vähitellen parantanut. Eläneet ja kuolleet sukupolvet ovat voimansa uhranneet tämän loppumattoman kehityksen hyväksi. Uudet yksilöt ovat astuneet sortuneiden tilalle. Kansa on seurannut kansaa ja alottanut sivistystyönsä siitä, johon edellinen sen on lopettanut. Jo meidän aikaisista esi-isistämme saakka me voimme tätä kehitystä seurata. Siitä saakka, jolloin heidän elämänsä sai yhteiskunnallisen luonteen ja jolloin he jo vaistomaisesti käsittivät keskinäisen yhteenkuuluvaisuutensa, ja jolloin he alkoivat käyttää luonnon voimia, sekä omaa ruumiillista työvoimaansa yhteisen suunnitelun mukaisesti.

Kaikki tämä kuuluu kaukaiseen menneisyyteen, ja me voimme käsittää, että ne kaikki ovat olleet mahdollisia ainoastaan yhteistoiminnan avulla. Yksilö ei voi paljonkaan lisätä näitä kehityksen tuotteita, sillä jokainen yksilö ilman yhteistoiminnan apua ja turvaa on mitättömän heikko. Kaikki edistys ja sivistys on yhteistyötä. Sen kautta yksilökin voi jättää työnsä perinnöksi tuleville sukupolville ja liittää sen toisten kanssa yhteen seuraaviksi ajoiksi. Näin ollen tämä yhteisyys suo yksilöllekin heidän voimakkuutensa. Tällä tavalla ennen kehittyneet muodot lakkaamatta saavuttavat uusia kehittyneimpiä muotoja ja pyrkivät täydellisemmiksi. Niin on ihmisten keskuudessa vallitsevien lakien ja käsitteidenkin laita. Niitä vertaillaessa, erilaisuutensa takia, niitä on useinkin mahdoton tuntea. Ne siis myöskin joutuvat tämän levottoman vaihtelun alaiseiksi, jotka kohottavat yksilöitä

korkeampaan täydellisyyteensä ja luovat enempi tarkoituksenmukaisuutta ihmiselämään. Kuinka suuresta merkityksestä olikaan, että yksinkertainen ihminen voi käyttää suunnitelman mukaisesti ruumiillisia voimiaan elämässä ylläpitämiseksi ja alkoi saada kiinteämpää yhteyttä toisten samallaisten kanssa. Ilman sitä ihminen olisi avuton eläin. Elämä olisi tuloksetonta ponnistelua. Vasta yhteiskunnallinen elämä tarjosi inhimilliselle elämälle näkyviä jo pysyviä tuloksia.

Mutta kuinka vähän vielä käsitetäänkään kaikkea tätä tarkastella tältä yhteistoiminnan, yhteiskunnallisen elämän näkökannalta. Vasta viimeaikoina on tämä ala otettu inhimillisen tutkimisen ja ajattelun alaiseksi. Koko yhteiskunnan itsetietoinen elämä voi vasta yksilönkin saattaa varmaan täydellisyyteensä. Mikäli näitä suhteita on yleensä käsitetty on aina yksilölle tahdottu näyttää heidän tehtävänsä yhteiskuntaa kohtaa. Kautta aikojen on yhteiskunnan vastuunalaisuus säilytetty yksilöiden niskoille, lainkaan ottamatta huomioon niitä tehtäviä, joita yhteiskunnalla täytyy olla omia jäseniään kohtaan. Yhteiskunnallisen elämän vaikutus yksilöihin onkin jäänyt aina toisarvoiseksi, sillä kaiken takana käsitettiin vaikuttavan jonkun yliluonnollisen voiman, voiman, jonka tahdosta riippui niin yksilöiden kuin kansojenkin kohtalo.

Niinkuin kaikella olevaisella on luonnollisuutensa, niin on yhteiskunnallakin. Sillä on luonnollinen alkunsa ja sen toimintaa johtavat omat lakinsa. Itsetietoisesti tai itsetiedottomasti sen täytyy toimia yhteiskuntana. Näihin saakka on se toiminut sokeasti. Nyt vasta sen itsetietoisuus sarastaa. Aikakausi pukee itsensä uuteen muotoonsa. Niinkuin päivä seuraa yötä, niin eri aikakaudetkin seuraavat toisiaan. Nämä aikajaksot voidaan erottaa toi-

sistaan kulloinkin vallinneista tuotantotavoista. Orjataloutta seurasi feodalismi, feodalismia seurasi kapitalismi. Orjuus ei perustunut siihen, että orja-isännät olisivat tietoisesti hallinneet sitä ja johtaneet koko järjestelmää. Se sai olemismahdollisuutensa yksinkertaisesti siitä syystä, koska sen mukaan talous sai tuottavamman luonteen kuin vapaan työn alaisena. Se käytti yhteiskunnan energiaa voimaperäisemmin kuin vapaan työn vallitessa olisi ollut mahdollista. Siis se ei vallinnut orja-omistajain viekkauksen eikä kavaluuden takia, vaan koska sen vallitessa yhteiskunta kaikinpäin voi tuottaa elintarpeensa vähemmillä kustannuksilla.

Orjuutta seurasi feodalismi. Feodalismia ei keksitty eikä tietoisesti suunniteltu, vaan se sai alkunsa yksilöiden tai suvun kautta ja sovittautui kehityksessään oman taloutensa mukaisesti. Se oli varmastikin paras mahdollisista elämän muodoista. Se puolestaan osottautui taas enempi yhteiskunnan voimia säästäväksi järjestelmäksi kuin mitä orjajärjestelmä oli ollut. Feodalismi valmisteli tietä kapitalismille. Kapitalismi kehittyneemmällä tuotantotavallaan syrjäytti feodalisen järjestelmän ja otti pysyväisen sijansa ihmisten taloudessa. Se kykeni käytännöllisemmin tyydyttämään yhteiskunnan tarpeita. Joku kapitalisti ei siis ole sitä mielivaltaisesti keksinyt, vaan se kehittyi sen tähden, koska kapitalistinen tuotantotapa ylivoimaisuudellaan voitti kaikki entiset tuotantotavat.

Täten huomaamme siis, että taloudessa on kehityksellisiä asteita, joita voi määrätä eri tuotantotapojen mukaan. Historia näyttää myöskin, että nämä tuotantomuodot ovat aina kehittyneet yleisiksi, sillä milloin hyvänsä joku kansa alkaa parantaa taloudellista järjestelmäänsä, niin kohta toistenkin kansojen on seuraaminen mukana.

Se kehittyy siten laajemmaksi, yhteiskunnallisemmaksi. Täten ihmisten talous saa vieläkin voimape-äisemmän käyttömuodon, jolla se tyydyttää yhteiskunnan tarpeita. Tämä on jo huomattavissa nykyaikaisten yksityisten trustien toiminnoissa. Siten ihmisten keskinäinen talous laajenee ja samalla se liittää yksityiset ihmiset, samoin kuin kansatkin, kiinteämmin vaikutuksensa alaiseksi.

Se merkitsee, että yhteiskunta astuu koko inhimillisen elämän määrittelijäksi. Sen vaikutusvalta on yläpuolella kaikkia muita.

Koska siis on varmaa, että yhteiskunta on yhtenäinen elimistö, että yksilöt ovat sen pienempiä osia, niin täytyy myöskin kaikkia inhimillisen elämän eri puolia tarkastella tältä näkökannalta. Yhteiskuntakysymys johtaa suoraa päätä sen sisäiseen toimintaan, missä määrin sen puitteis- sa ilmenee epäjärjestyttä ja ristiriitaisuutta, jotka haaskaavat käsillä olevia tuotantovoimia ja tuottavat ristiriitaisuutta yhteiskunnan ja sen eri jäsenten välillä. Sen tarkoituksena ja päämääränä tulee olla näiden sisäisten voimain järjestäminen, omien yksityisten jäsentensä sopu- sointuun saattaminen kokonaisuuden kanssa.

Syy miksi ei tänäpäivänä yhteiskunta vielä täydelli- sestä määrää omien jäsentensä toimintaa, on siinä, että yhteiskunnan tietoisuus ei ole vielä kehittynyt kyllin voi- makkaaksi sitä tekemään. Tämä käsite on vielä liian heik- koa ja hajanaista. Se on sosiaalisen ymmärryksen puu- teellisuutta. Enimmäkseen vielä kaikkea käsitellään yk- silölliseltä näkökannalta, joten uuden yhteiskuntajärjestel- män aate ja uuden sosiaalisen elämän syvälle tähtäävä tar- kotus ovat vielä vähemmän tunnettuja.

Uuden sosiaalisen elämän tarkoitus on kehittää yhteis- kuntaa täydellisempiin muotoihin, että sen jäsenillä olisi

varmuutta ja turvallisuutta toimia itsensä, mutta samalla myöskin yhteisön hyväksi. Yksilö ja yhteiskunta ovat keskinäisessä toiminnassa olevia jäseniä, jotka pitävät toisiaan lakkaamattomassa vastuunalaisuudessa. Tässä kuitenkin suurin osa lankeaa aina yhteiskunnan niskoille. Sen lait ovat aina määrävimmät ja voimakkaimmat, koska kaikkien aikain yhteiskuntamuodot ovat kehityksen tuloksia ja siis vaikutusvaltaisempia kuin niiden yksikään elävä jäsen. Yhteiskunta on siis vastuunalainen kansojen taloudellisesta hyvinvoinnista tai ahdinkotilasta. Se on vastuunalainen kurjuudesta ja mikä vaan ihmisten tervettä elämää häiritsee, sillä sen tehtävänä täytyy olla hyvinvoinnin hankkiminen omille jäsenilleen. Sen velvollisuutena on saattaa vallitsevat lait ja yleiset laitokset sellaisiksi, että ne kehittävät ja kasvattavat jäseniään kyvykkäiksi ja voimakkaiksi. Yhteiskunnan tulee valvoa, että sen sisäinen voima tulee tietoisien suunnittelun mukaan käytetyksi, että sen jäsenet ymmärtävät oman velvollisuutensa ja tehtävänsä. Se on vastuunalainen tietoisuudesta ja tietämättömydestä, pelkuruudesta, kavaluudesta ja taikauskosta, sillä sen tehtävänä on saattaa ihmisten tietoisuuteen miten tulee elää. Yhteiskunnalle kuuluu lopullinen vastuunalaisuus siitä, missä määrin ihmisten toiminnoissa on häiriöitä ja missä määrin rakentavaa tarkoituksenmukaisuutta, sillä ihmiset ovat yhteiskunnan valvonnan alle kuuluvia. Kaikki yhteiskunnan sisäinen epäinhimillisuus, julmuus, sorto ja vääryys lankeaa sen niskoille, sillä yhteiskunta on vastuunalainen lakiensa vallitsevista muodoista ja niiden täytäntöön panosta. Henkinen köyhyys, siveettömyys ja alhainen morali ovat epämääräisesti ja tiedottomasti toimivan yhteiskunnan liittolaisia, sillä ihmiset saavat käsitteensä ja siveellisyytensä siitä yhteiskunnasta, jossa he elävät.

Ihmisten ala-arvoiset elämäkäsitteet joutuvat aina yhteiskunnan niskoille, sillä yhteiskunnan täytyy vastata laeistaan ja laitoksistaan. Yhteiskunnan tulee valvoa, että koko sen energia tulee oikein ja tarkoituksen mukaisesti, se on, yhteisen suunnittelun mukaisesti käytetyksi, sillä yhteiskunnan täytyy päästä käsittämään oman kokonaisuutensa yhteiskuntana. Niinpian kuin yhteiskunta tämän tajuaa ja tulee velvollisuudestaan tietoiseksi, niin pian se myöskin alkaa tavotella yhteistä tarkotusperää ja korjata velvollisuutensa laiminlyönnistä johtuneita vaurioita. Sitä enempi inhimillistä energiaa on käytettävä ja tullaan käyttämään yhteisen suunnittelun mukaisesti.

Kuinka vähän onkaan ihmisiä, jotka tuntevat tämän vastuunalaisuuden merkitystä ja jotka näitä kaikkia ilmiöitä arvostelevat yhteiskunnalliselta näkökannalta. Kuinka paljon ihmisiä toimiikaan aivan epämääräisillä aloilla. On lukemattomia eri käsitteitä, joilla tulkitaan yksilöiden suhde tähän yhteiskuntaan. Kuinka paljon teologisilla mielipiteillä onkaan pimitetty ihmisten yhteiskunnallisia toimia, niin että heidän viimeinenkin käsityksensä on niistä kokonaan himmentynyt. Vähän todella on osattu aavistaa, että juuri yhteiskunta on vastuunalainen sivistyksen varjopuolista, ja että se vihollinen, jota vastaan kaiken edistyksellisen toiminnan täytyy kohdistaa, ei olekaan ulkopuolella ihmisten keskinäistä elämää. Että se ei ole missään ajattelussa muodossa, vaan todellisena vaikuttajana ihmisten taloudellisissa oloissa. Meidän suurin vihollisemme on näissä väärin johdetuissa voimissa oman yhteiskuntamme sisällä.

Juuri sen, että tänäpäivänä ei yhteiskunta tietoisesti näitä johda, osottaa se tapa, jolla nykyaikaisia lakeja ja laitoksia voimassa pidetään. Ne tarkottavat ainoastaan

harvain etuoikeutettujen hyvää, koska ainoastaan etuoikeutetut niihin vaikuttavatkin ja johtavat niitä. Ennenkuin yksilöt voivat määräävästi vaikuttaa yhteiskunnallisissa asioissa, täytyy heidän myöskin täysin käsittää oman persoonallisen suhteensa niihin. Tämä tietoisuus täytyy alkaa heistä omasta itsestään ja loppua yhteiskuntaan. Oman yksilöllisyytensä voi huomata helpommin, ja vasta sen perästä on kykenevämpi siirtymään laveammille ja monimutkaisemmille alueille. Siten tietoisuus kehittyy ja yksilökin voi tulla tuntemaan oman yhteiskunnallisen velvollisuutensa ja samalla myöskin yhteiskuntaa koskevat oikeutetut vaatimuksensa ja oikeutensa.

Sillä meidän tulee vaatia, että yhteiskuntaa koskevat säädökset ovat yleisesti ja tasapuolisesti säädetyt. Yhteiskunnan täytyy taata meille turvallisuutta omaksi kehitykseksemme, eikä sen tule kahlehtia ketään omalla sisällisellä ristiriitaisuudellaan. Meidän, jotka olemme yhteiskunnan jäseniä, tulee vaatia, että sen toiminta- ja menettelytavat ovat niin yleviä ja täydellisiä kuin suinkin, että yhteiskunnassa ei vallitsisi kurjuutta, eikä köyhyyttä, ei siveettömyyttä, ei rikoksia eikä erehdyksiä, vaan että se käyttäisi kaiken voitavansa niiden ehkäisemiseksi ja hävittämiseksi. Kaikkea tätä me vaadimme sentakia, että jokaisen ihmisen personakohtainen työ koituu aina yhteiskunnan hyväksi. Se on se keko, jossa säilytettynä lepäävät vuosisatoin ponnistusten tulokset. Kaikesta siitä uhrauksesta ja siitä palveluksesta, minkä me teemme, ja olemme tehneet yhteiskunnalle, teemme me yhteiskunnan vastuunalaiseksi omien jäsentensä onnesta ja hyvinvoinnista.

Jokaisen ihmisen suorittama työ edistää inhimillisen kehityksen kulkua. Niin tulee aina olemaan, mutta yhteiskunnan tehtävänä on, että tämä kehitys olisi tasaista ja so-

pusuhtaista. Sen tulee valvoa jäseniään, niin etteivät ne käy kehitykselle vahingollisiksi. Yhteiskunnan täytyy pyrkiä käytännössä toteuttamaan omaa tarkotusperäänsä. Sen lait ja laitokset ovat vain sen toiminnan seurauksia, joita voidaan muuttaa ja pukea toisiin muotoihin tietoisien suunnittelun kautta. Yhteiskunnan täytyy siis tuntea vastuunalaaisuutensa laitoksiensa mitättömyydestä ja vajavaisuudesta. Tietoisuus saattaa siis yhteiskunnan vastuunalaiseksi niistä kaikista. Samoin on meidän yksilöidenkin laita. Kaikkihan herää vasta sitten kun me olemme saavuttaneet tietoisuutemme. Sehän se on, joka pakottaa meitä uudistuksiin. Yhteiskunnassa ilmenee tämä vaan suuremmissa mittakaavassa. Niinpian kuin yhteiskunta käsittää oman tehtävänsä, tietää, että se on keskinäisen toiminnan yhteys, ja myöskin käsittää, miten tasapuolisemmin tulee käyttää yhteiskunnan voimia, käy se myöskin järjestämään omaa sisäistä talouttaan estääkseen sen turmeluksesta ja vaurioista. Tämä käy yhteiskunnalle välttämättömäksi, sillä jos oletetaan vaikkapa nykyisen luokkayhteiskunnankin pitkäaikaista olemassaoloa, niin merkitsisi se koko yhteiskunnan perinpohjaista turmiota.

Kaikessa yhteiskunnallisessa toiminnassa täytyy aina pitää silmällä sen vallitsevia lakeja. Omien lakiensa mukaisesti se voidaan järjestää samalla tavalla kuin joku yksilökin voi tehdä itsensä suhteen sinne tai tänne vaikuttavia suunnitteluita. Sosiaalinen elimistö voi toimia keskinäisessä toiminnassa ja kehityksellisessä kulussa yhtä hyvin kuin mikä hyvänsä, ja silloin vasta sen jäsentenkin elämä voi olla tervettä ja cheää, kun yhteiskunta on ne täydellisesti valtaansa alistanut.

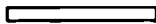
Tämän se voi tehdä ainoastaan selvän yhteiskuntatietoisuutensa kautta. Yksilöiden joutuminen yhteisen tar-

kotusperän alaiseksi ei merkitse, että yhteiskunta jäseniinsä täten ehkäisevästi vaikuttaisi. Ei suinkaan. Yhteiskunnan toiminnan täytyy olla rakentavaa laatua. Ja se tulee siksi, mikäli se kohottaa jokaisen yksilön oman elämänsä tietoiseksi määrittelijäksi. Tietoisuus luo yksilöihin vapautta ja varmuutta. Tietämättömyyttä seuraa aina orjuus ja voimattomuus. Eikö vapaus ole siinä, että jokaiselle sallitaan tilaisuus ottaa osaa oman taloudellisen kohtalonsa ratkaisemiseen.

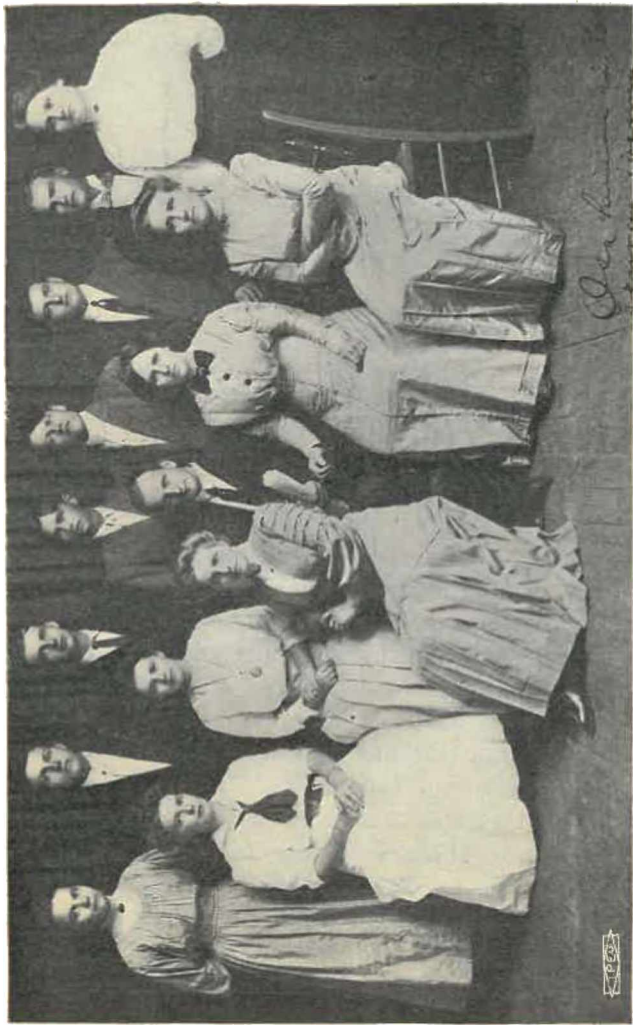
Maailma on valmis tälle, se odottaa sitä. Yhteiskunta ei jää tietämättömyyteen. Salaperäisyys katoaa ja tilalle astuu tietoinen elämä. Lopultakin meidän täytyy tuntea itsemme ja tuntea yhteiskunta. Ne jotka tämän näkevät, saavat rohkeutta ja uskallusta taistellakseen tietämättömyyttä vastaan. Vähemmän uskaliaat seuraavat perässä. Jo on taistelu käynnissä ja sitä tulee jatkumaan niinkauan kunnes me tunnemme täydellisesti itsemme, kunnes yhteiskunta kokoaa voimansa ja alkaa oman suunnitelman mukaisen tieteellisen edistyskulkunsa. Meidän tulee auttaa sitä, että tämä kehitys ja nämä mieltäkiinnittävät muutokset tapahtuisivat järjestyksessä ja rauhallisesti, että yhteiskuntakin varttuisi niinkuin lapsi varttuu nuorukaiseksi ja mieheksi yhtämittaisen kehityksen tietä.

Ja vihdoinkin me ymmärtäväisinä seisomme vastakain kaikkea todellisuutta. Eivätkö kaikki suuret ajatukset silloin toteuta ikuista kaipuutaan. Ihanteellisinkin sielu löytää silloin avaramman tilan. Silloin runoilija nousee ihmiselämän korkeuksiin ja taiteilijain mieli ylenee. Omassa tuntemisessaan löytää yhteiskunta pelastuksensa.

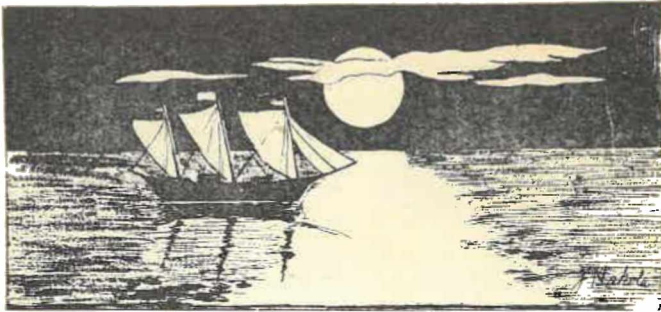
Onni Saari.

Osa Saiman näytelmäseuran jäseniä.

Yöllisillä aalloilla

LÄMÄ on muotoja vaan! Opi valikoimaan itsellesi kauniimmat niistä! — Valloita itsellesi kauneuden maailma! — —”

Nuori nainen oli lukenut Oscar Wildeä laivamatkallaan. Mutta kuinka olikaan, tuon aikansa tunnetuimman muotojen ja kauneudenmaailman hienomakuisen ylimyksen loistavan lennokka tyylä ei nyt tällä kerralla kyennyt tekemään entistä vaikutusta.

Kuin väsähtäen laski hän kirjan helmaansa ja huokaisten tiukensi matkashaaliaan vartalonsa ympäri, niin että naisellisen vartalon pehmeään joustavasti ääri viivat tulivat selvemmin näkyviin istuessaan siinä lepoasennossa laivankansituolillaan.

“Valloita itsellesi kauneudenmaailma!” — Hän silmäili yli reilingin merelle. Meren tummasta sylistä, nä-

köpiirin reunasta, kohosi täysikuu punertavana valaisemaan yöllistä merta. Somasti välkähteli sen synnyttämä valokuova loivien aaltojen harjoilla, tuoden hopeanhoitoisia väläyksiä aina laivansivuun asti. — Kuinka paljon onkaan kauneutta maailmassa!

Yht'äkkiä kuului joitakin kellonlyöntejä komennussillalta, jotka heti sen jälkeen kertautuivat etumaston tähtytyskorista. Sitä seurasi raskaat merimiesten askeleet. Mutta pian nekin häipyivät, ja sitte taas oli hiljaista. Ainoastaan veden kohina ja laivan koneiston tasainen tykytys kuului.

Mutta on sentään olemassa sellaistakin tässä maailmassa, joka ei ole kaunista ja sitäkin on paljon. Kuinka paljon sitä onkaan? Se on sellaista . . . sellaista turmelevaa . . . rumaa.

Oliko hän sitä tähän asti tullut koskaan vakavasti ajatelleeksi? Ei, ei tähän asti, kumma kyllä. Itsekin hän sitä oikeastaan ihmetteli. Tai oikeammin ihmetteli hän sitä, että miksi hän sitä nyt ajatteli.

Hän oli nuori taiteilijattaren alku. Sivellin oli hänen elämänsä tulkitsija. Oli sanottu hänellä olevan paljon lahjoja, suuren elämän edessään. Ja miksi ei ollut. Hän oli saanut pohjoismaisen sivistyksen. Helsinki, Tukholma, Kristiania ja Kööpenhamina olivat hänelle joksikin yhtä tuttuja.

Nyt oli hän veljensä kanssa matkalla Helsingistä Californiaan — — ja sitten eteenpäin, kuten heidän asemaansa sopii. Veli oli hieno mies, palveli virkamiehenä jossain Kööpenhaminan pankissa. — Nyt joi hän salongissa tavanmukaisia iltajuominkejaan toisten herrojen seurassa.

Mutta sisarensa, nuori nainen, istui yksin laivan kannella lukeakseen Oscar Wildeä, kuten hän oli sanonut. — Ei hän sitä kuitenkaan nyt lukenut.

Sensijaan katseli hän merta yli reilingin. Hän mietti edelleen sitä miksi oli hän tänään ruvennut ajattelemaan ja tuntemaan niin ahdistavia asioita. Oikeastaan hän tiesi kyllä mikä sen aiheutti, mutta sittekin hän ajatteli sitä. Hänen täytyi ajatella. Hän tunsi tänään joutuneensa kosketukseen jonkun selittämättömän maailman kanssa. Se kosketus oli sanomattoman voimakas. Se oli outo ja pelottava. — — Ja kuitenkin tunsi hän sen johdosta vastustamattoman halun heränneen itsessään: nähdä enemmän, tuntee enemmän. Hän ei voinut sitä selittää itselleen, mutta joku vastustamaton voima veti häntä. Hän tunsi sen. Se pelotti häntä. Se ei ollut mitään kunnistakaan, mutta voimakasta se oli. . .

Ja kun salaisen aavistuksen kuiskaamana heräsi hänessä ajatus siitä, että vielä tänään, aivan tänä iltana hän näkee, tuntee sitä samaa enemmän. Ja se ajatus juuri häntä pelottikin. Häntä pelotti vielä enemmän kun hän muisti sen ensi vaikutuksen minkä se kummallinen kohtausta synnytti.

Hän muisteli sitä uudelleen ja taas uudelleen. Hänen täytyi sitä muistella. Se oli sellainen tuskainen täytyminen.

Nojautuneena yli kaiteen sillä puolella laivan yläkantta, josta näkyi alas keulan lastikannelle, oli hän päivällä veljensä ja muun seurueen kanssa katselemassa kuinka siirtolaiset söivät. Siinä istuivat ne ryhmissä lastiluukun päällä pureksien perunoita ja silakoita. Se joukko näytti kovin hassunkuriselta. Joku seuralaisista oli tehnyt jonkun lystikkään huomautuksen, jolle hymyil-

tiin. Mutta hän ei voinut enää ainoastaan hymyillä, hänen täytyi nauraa, sillä se näytti niin suunnattoman hasulta. — Silloin eräs leveäharteinen mies, jolla oli kämmenet kuin lapiot, karjasi: "Katsokaas, katsokaas irvistelijöitä! Katsovat meitä kuin sirkustempuullijoita!" — Siihen säesti kimakka naisääni: "Pitäisi kantaa maksu näytöksestä. Ei mitään ilmaiseksi!" Ja se leveäharteinen mies, jolla oli kämmenet kuin lapiot, puristi läkkisen silakkalautasensa myttyyn sormiensa väliin ja kauheasti kiroten paiskasi sen nostovinssin rattaisiin. Se mies näytti samalla hetkellä sellaiselta kuin gorilla eläintieteellisessä taulukokoelmassa. Asema sai yhä hassunkuriseman luonteen, hän ei voinut estää hurjaa äänekästä nauruaan.

Mutta silloin nousi siirtolaisten keskestä mies, joka siihen asti oli ollut äänetönnä selkä heihin päin käännetyinä. Hän nousi ylös, suoristui ja käänsi silmänsä sinne jossa hän nauraen seiso. . . Ja heidän silmänsä kohtasivat. . . Oo jumala sitä katsetta! Niitä silmiä! — Mies ei sanonut sanaakaan, katsoi vaan, aivan kuin tahoton lävistää hänet siihen paikkaan katseellaan.

Hän tunsí oudon viillon itsessään. Hän säpsähti ja tarttui vaistomaisesti veljensä käsivarteen, vetäytyen samalla hänen selkensä taakse. "Mennään pois!" sai hän tuskin kuuluvasti kuiskatuksi. Veljensä katsoi häneen ihmettelevän kysyvästi, sillä hän ei ollut sitä huomannut. "No, mikä nyt?" hän kysyi. "Pois, pois!" kuiskasi hän.

Ja koko seurue läksi.

Mutta hän ei saanut mielestään pois niitä silmiä, sitä katsetta. Mitä se oli? Mitä niissä oli? Niissä oli tulta. Ei, ei se ollut sitä mitä silmäin tuleksi sanotaan, sitä hän oli jo paljonkin nähnyt. Niissä oli yipeyttä, vi-

haa, voimaa... Niin juuri, voimaa. Ja se voima oli niin outoa, kummallista... Se veti, se pakotti, se masensi. Hän pelkäsi — — ja kuitenkin — kuinka kummallista löysi hän itsensä nytkin — odottamasta.

Mikä hän oli? Kuka hän oli?

— — — — —

Yhtäkkiä kuuli hän askeleita, jotka nousivat ylös kannelle johtavia portaita. Hän tunsi kuin se päivällinen tunnelma olisi taas palannut. — Askeleet olivat melkein huolimattoman varmoja. Kuka muu se olisikaan. Ne lähenivät. Sydän tuntui lakkaavan sykkimästä — — —

Hän näki pitkän miesvartalon ikkunasta virtaavan tulen valossa. Se lähestyi häntä paperossi hehkuen hamppaissa.

Vaistomaisesti vavahtaen käännähti nainen ruumistaan. Äsken tiukasti vartalon ympäri kääritty shaali solahti löysäksi ja yksi sen kulmasta valui alas laivan kannelle.

Huomasiko mies, mutta kuitenkin astui hän pari askelta syrjään, sinne päin jossa nainen istui. Mies seisautui aivan hänen eteensä.

Oli äänettömyys.

Naisesta tuntui kuin hän tällä hetkellä olisi sydämensä pohjasta vihannut tuota miestä.

Mutta ei, ei niissä silmissä nyt ollutkaan sitä vihaavaa, lävistävää voimaa! Ei ollut. Rauhallisesti ja suorasti suuntautuivat hänen silmänsä avoimesti häneen. Näytti pikemmin kuin olisi ollut huomattavissa niissä jotakin — — jotakin, olisiko se ollut ujoutta? Etsiköhän hän jotain sanoakseen. Kuinka hän olikin nyt toisen näköinen! Ja kuitenkin oli hän sama mies, siitä nuori nainen oli vakuutettu.

Yht'äkkiä kumartui mies ottamaan alas solahtanutta shaalin kulmaa — ja ennenkuin nainen osasi aavistaakaan, kiersi hän sen naisen vartalon ympäri, kiinnittäen kulman toisella puolella tuolin ja selän väliin.

— Vilustutte, — sanoi hän syvällä rintäänellä, — ilma on sentään kylmää näin yöllä.

— Kiitos, — sanoi nainen melkein kuin tietämättään. Teko oli hänelle aivan odottamaton. Se oli enemmän kuin odottamaton tuolta mieheltä, tuolta, joka ylpeää, pelottavaa vihaa ennen hänelle salamoii. — Kiitos, olette hyvin ystävällinen.

— Eikö mitä, ei se maksa vaivaa, — puhui mies äänellä kuin olisi hänen mielestään ollut kysymyksessä jotain aivan muuta kuin tavanmukainen kohteliaisuus naisseurassa. — Ilma on kylmää, katsokaas, voi helposti vilustua.

— Olette oikeassa. Unohtin todellakin sen. Mutta sellaiset asiat voi helposti unohtaa jäädessään näin suuremmoisena taulun eteen. — Nainen nyökkäsi päällään ulapalle, missä kuun valokuova aaltojen harjoilla välkehti. Asema alkoi hänestä tuntua jo aivan luonnolliselta. Niinhän sen pitääkin käydä. Hän kysyi mieheltä: — Pidätkö te tästä? Eikö mielestänne tämän vaikutus ole mahdettava? — Tämän kysymyksen tehtyään tuntui hänestä kuin kysymys olisi ollut tyhjän läpikuultava, joka pikemmin kuin itsensä vuoksi olisi syntynyt kiusallisen äänettömyyden pelosta.

Mutta sen sijaan, että mies olisi kiirehtinyt vastamaan tähän, tai olisi kiinnittänyt mieltään kysymyksen ajatukseen, katseli hän vaan tyynin ja rauhallisin silmäyksin naista. Häntä ei todellakaan näyttänyt äänettömyys kiusaavan. Viimein sanoi hän verkalleen:

— Kukapa ei sitä ihailisi. . . Varsinkin *täältä* katsottuna.
— Naurahtaen pani hän enemmän painoa viimeiselle lauseelleen.

Nainen ei ymmärtänyt sitä.

— Tarkotatteko — — ?

— Tarkotan, että hyvän illallisen jälkeen mukavassa lepotuolissa tuntuu sen vaikutus paremmin.

Vastaus tuli niin omituisen leikillisellä tavalla, että nainen helähti nauramaan.

— Tepä kummallisella tavalla otatte tällaiset asiat, — hän sanoi. — Se on sangen aineellinen ymmärrys.

— Tuntuuko teistä niin, — jatkoi mies. — Joka tapauksessa se on totta.

— Ettehän toki ajattele sillä tavalla? nainen kysyi. — Tai ymmärsinkö sitte väärin. Mitä te sillä tarkotatte?

Mies vetäytyi pari askelta pois päin ja nojautuen reilinginreunaan nosti hän käsivartensa ristiin rinnalleen ja vastasi:

— Tarkotan yksinkertaisesti sitä mitä sanoin. Täältä voi sitä ihailia — tuolta ei. — Hän nyökkäsi päällään alas keulaan, sinne missä siirtolaiset olivat.

Sillä hetkellä sai hänen silmänsä taas tuon ylpeän välkkeen. Jotakin oudon tuskallista tunsi nainen sillä hetkellä heräävän rinnassaan ahdistamaan häntä. Hänelle selveni siinä silmänräpäyksessä se tarkotus, mikä äskeisten sanojen taakse piileytyi, vaikka hän luuli ensin sitä vaan tavalliseksi kevyeksi leikiksi. Hän tunsi nyt vuorostaan olevansa epävarmalla pohjalla. Häntä syytettiin nyt jostain. Tuo mies, joka tuossa rauhallisena, mutta ylpeänä käsivarret ristissä rinnalla seisoi, vaati äänetöntä nöyryytystä.

— Miksi ei sieltä? — kysyi hän hiljaa. Miksi ei sieltä?

— Miksikä. Oo, se on pitkä juttu! Siitä en halua teille puhua, ettekä te sitä ymmärtäisikään. Kysyn vaan teiltä — sen te ehkä paremmin ymmärrätte — että miksi ei ruumishuoneessa naureta? Ja miksi ei helvetissä sanota olevan iloja?

Nainen säpsähti ja katsoi miehen oudosti leimuaviin silmiin.

— Niin, miksi? sanokaas! — Mies astui askeleen lähemmäksi.

— Minä tiedän sen, — sanoi nainen ikäänkuin torjuen.

— Tiedättekö. No, sitten ymmärrätte minua.

— En ymmärrä, te puhutte niin hurjasti. Miten se tähän sopii?

Mies naurahti. — Se sopii hyvin, — sanoi hän. — Te näitte päivällä meidät tuolla, — hän nyökkäsi päällään taas sinne keulaan päin jossa siirtolaiset olivat.

Nyt tuli se odotettu isku. Nainen tunsi lyyhistyvänsä kokoon.

Syntyi äänettömyys.

— Näittekö?

Näin.

Ja mitäs piditte meidän joukosta?

Ei mitään vastausta.

— Niin, minä ymmärrän hyvin, — jatkoi mies. Hänen äänestään oli kadonnut se äskeinen piinaava sävy ja suun ympärille oli ilmestynyt melkein surullinen ilme. — Niin, minä ymmärrän hyvin tämän. Näin se käy aina. Te olette vielä nuori ja herkkä vaikutelmille. Se turmeli teiltä

matkatunnelman. Minä valitan sitä. — Mies katseli kauan äänetönnä naista.

— Te vihaatte kaikki meitä. Te kaikki siellä alhaalla, — sanoi nainen viimein pidätetyllä äänellä, joka osotti, että jotakin oli murtumaisillaan.

— Niin me teemme, mies vastasi. Mutta kaikki täällä ylhäällä ei yhtä herkästi tunne sitä. He ovat tottuneet, he tietävät sen. Katsokaas, nuokaan tuolla sisällä eivät vielä nyt ole menettäneet juomahaluaan. — Hän viittasi valoa virtaavaan salonginikkunaan. — Teidän nuoruutenne on tällä kerralla ollut teidän onnettomuutenne. Mutta pian te siihen totutte.

Mutta nainen ei kuullut viimeistä lausetta. Hän kumartui hieman eteenpäin ja sanoi:

— Tekin vihaatte.

— Tietysti. Minussa se vaan on muuttunut tietoiseksi. Syntyi äänettömyys.

Te tulitte tänne ylös, — sanoi nainen.

— Tulin. Toisinaan otan itselleni oman lupani.

— Minä tunsin teidät, kun tulitte. . .

— Vai niin.

Minä näin teidät päivällä.

— Niin.

Ja — — minä vihasin teitä. . .

Se on hyvin luonnollista.

— Luonnollistako! — Nainen katsoi kummastuneena.

Vastaus oli niin rauhallinen. — Luonnollistako?

— Niin, tietysti.

— Mutta minä odotin teitä.

— Se on kummallista, — mies sanoi hieman hämillään.

— Te ette voi aina vihata.

— Mitä — — mitä te tarkoitate?

— Te ette ole niinkuin ne muut.

Mies tunsii tällä kerralla kasvojaan kuumottavan. Hänestä tuntui kuin häntä nyt olisi jostain syytetty. — Tahdotteko sanoa, että olen heikompi kuin ne muut? — vastasi hän kummallisen epävarmuuden vallassa.

— Ei, te olette voimakkaampi kuin ne muut, paljon voimakkaampi. — Nainen nousi ylös verkalleen ja katseli hehkuvii silmin: — Miksi te vihaatte niin paljon?

— Siksi, että me rakastamme niin paljon.

— Kuinka te sanoittekaan! Voitteko te rakastaa yhtä paljon, yhtä voimakkaasti. . .

Mies astui askeleen taaksepäin ja virkkoi:

— Kyllä, kyllä me voimme. Me rakastamme itseämme, omaa elämäämme meissä, omaa joukkoamme.

— Omaa joukkoanne, — sanoi nainen ajatuksissaan. — Omaa joukkoanne, — kertasi hän.

— Niin, omaa joukkoamme. Se on meitä omaa itseämme. . . Me olemme osa siitä. Me tunnemme toisemme.

Nainen vaipui jälleen tuolilleen. Syntyi pitkä äänettömyys. Shaali oli taas solahtanut aivan löyhäksi, mutta mies ei sitä kiiruhtanut korjaamaan. Sen sijaan otti hän alas pudonneen kirjan ja silmäsi sen kansilehteä.

— Kirjanne, — sanoi hän tarjoten sitä naiselle, mutta nainen katseli ulos merelle sitä huomaamatta. — Luetteko Oscar Wildeä? — jatkoi mies, sillä äänettömyys alkoi häntä nyt kiusata.

Nainen kääntyi ja otti kirjan. — Niin, olen lukenut, — sanoi hän.

— Lukekaa vieläkin, — sanoi mies. — Se vie teidät taas oman luokkanne hyvin ymmärrettävään ilmapiiiriin. Te tarvitsette sitä. Tekin rakastatte omaa elämään-

ne, oman luokkanne elämää. — Mies otti paperossin ja sytytti sen.

— Minä tahtoisin sanoa teille, että te olette aivan väärässä — ainakin mitä minuun tulee, — sanoi nainen katsettaan mieheen kääntämättä.

— Voisitte ehkä sen sanoa nyt, — sanoi mies. — Mutta — kuten jo sanoin on teidän nuoruutenne siinä tapauksessa sen onnettomuuden aiheuttaja. Kyllä te pian tulette sen itsekin huomaamaan. Ja silloin ajattelette, että se henkilö, joka sen teille sanoi, oli oikeassa... Sellaisia olemme me ihmiset.

Hetkisen äänettömyyden kuluttua kuuli nainen yhtäkkiä miehen äänen lausuvan matalasti: "hyvää yötä!" — Kun nainen sen kuultuaan käänsi päänsä, näki hän miehen jo kiiruhtavan alas portaita.

Ennenkuin hän kokonaan laskeutui näkymättömiin, kääntyi hänen päänsä vielä katsomaan taakseen — ja paperossi hehkui hampaissa.

Katseltuaan kauan jälkeen tuota kummallista miestä, käänsi hän päänsä ja painoi sen hiljaa käsiensä väliin reilingin reunaan.

Kuun valokuova välkehti loivien aaltojen harjoilla. Hiljaisuuden rikkoi vaan veden kohina laivan kyljissä ja koneiston säännöllinen tykytys.

Yöllisillä aalloilla keinui laiva verkalleen, vieden mukanaan niin erilaisia ihmisiä etäällä olevia rantoja kohti.

Eemeli Parras.

“Ensimmäinen kansalainen”

ROOSEVELT oli kyllästynyt olemaan presidenttinä — väsynyt kun luonnollisesti oli raskaan hallitustaakan kantamisessa — ja halusi tulla ihmiseksi, kansalaiseksi. Selitti äänestäjilleen, että älkäähän minua nyt taasen hetkeen äänestäkö, minäkin — nähkääs — olen ihminen ja haluan saada levähtää. Ja katso, tapahtui niin, eikä Roosevelt’ia valittu maan isäksi.

Kun jumalat joskus astuvat “lihaan”, s. o. tulevat ihmisiksi, tulevat he luonnollisesti ensimmäisiksi, ja kun presidentti tulee kansalaiseksi, tulee hänestä luonnollisesti ensimmäinen kansalainen.*)

Mies, joka on ampunut karhua, (oikeata nelijalkaista), kirjoitellut karhuista, indianeista ja muista petoeläimistä, taistellut Saint Juan’illa**), istunut Valkeassa talos-

*) Luultavasti tarkotetaan, että Rooseveltista tuli etevin kansalainen, sillä lieneehän jo ainakin n. s. vastenmielisiä kansalaisia ollut olemassa ennen Rooseveltin ilmentymistäkin.

**) Kuuluista taistelupaikka Cubassa espanjalais-amerikkalaisen sodan aikana.

sa, opettanut kansalaisvelvollisuuksia (Moyer, Haywood ja Pettibone) ja hallinnut Yhdysvaltoja isällisellä jäntevyydellä, on epäilemättä energian mies, vetää vertoja Herkulekselle, joka kolmessa päivässä puhdisti kuningas Auggia'an navetan, sekä Napoleonille, joka kiipeilytti sotilaitaan Alppien yli.

Napoleonilla sanotaan olleen tavaton järjestämisnero. Niinpä Theodorellakin. Hänen päässään ovat asiat "failatut" kuin virastossa, jossa yhtä laatikkoa avaamalla löytää täydellisen sarjan siihen kuuluvia papereita. On aika metsästämiselle ja on aika politikoimiselle, sanopas milloin, mutta Teddy tietää parhaiten. Historia todistaa, että Theodore on opettanut kansalaisiaan lasten siirtämisestä aina hamaan hirsipuuhun saakka. Saamme kai jo ylläolevasta heikon käsityksen siitä valtavasta persoonasta, joka on Yhdysvaltain vapaasta kansasta ylös putkahtanut, kohonnut kuin sotalaiva "Florida" Newport'in veistämöllä. Amerikan vapaa kansa on kiteytynyt Rooseveltissa ja Roosevelt itse hiekkajyväsestä helmeytynyt tämän jättiläissimpukan kuorissa. Mutta loistonsapa keksittiinkin; "pantiin lakeen riippumaan", lyhdyksi kansalleen!

Kunnes suuttui olemaan valona nurkissa, haluten päästä avaraan maailmaan himmentämään muita valoja tai luomaan jumalaisia valoyhdistelmiä muiden valojen kanssa.

Terveellä toiminnanmiehellä on lepotila jonkinlainen kadotus; eikä Teddykään "kuitannut" laiskotellakseen, vaan päästäkseen vapaaksi kansalaiseksi, vapaaksi kuin taivaan tuuli, joka ei ole sidottu paikkaan, ei aikaan eikä erinomaisiin ihmisiin, joka voi milloin tahansa puhdistaa töppösensä tämän maan tomusta sekä nousta ilmalaivalla taivaallisiin korkeuksiin, paeta pötkähtää sivistystä Afri-

kan erämaihin tiikereitä ampumaan j. n. e. Ja mustien maanosaan suuntasikin Theodore kulkunsa, ampumaan aavikon jalopeuroja ja muita jaloja eläimiä, kosiskelemaan neekerityttöjä sekä muita tyttöjä ja siten jättämään sinne jumalaista rooseveltiaista verta valaistukseksi Afrikan pimelydelle.*)

Kenpä meistä ei olisi joskus uneksinut nähdä pyramideja? Ja sfinksejä? Jok'ainoa.

Aleksanteri suuri kävi Ammonin temppelissä ja papit julistivat hänet jumalanpojaksi. Theodore I suuri kävi pyramideilla ja kalkutteli nimeään harmaaseen kranittiin. "T. H. Theodore Roosevelt" siellä komeilee pyramidien kallioissa. Ja harmaja aika häpee kehnoutta, kalpenevat vuosituhannet uuden ajan jumalsankarin edessä. Ja oudosti muljahtavat sfinksin silmät kun Theodore puukko toisessa ja lippu toisessa kädessä sitä tervehtii.

Ei löydy Amerikassa kansalaista — lukuunottamatta mahdollisesti erästä Dakotan farmaria, joka ei tiennyt mikä Taft on — joka ei tietäisi tästä kansallissankarin retkestä heidän orjiensa kotimaahan. Ja Amerikan tuleva historian tutkimus tulee kohdistumaan Rooseveltin jälkien tutkimiseen; (matkakarttoja hänen retkestään jo on kuten Nansenin ja Svedrup'in naparetkistä). Hämmästyvät tulevaisuuden tiedemiehet huomattaessaan pyramidien rakentajan olleenkin amerikalaisen, löytämällä Rooseveltin nimen, rakentajana, koverretuksi pyramidien kallioihin.

---

*) Saatamme otaksua, kun neekeriheimosta nousee mahdollinen päällikkö, joka perustaa suuren neekeri-valtakunnan ja ajaa europalaiset huut belkkariin koko mantereelta, että hänen, päällikön suonissa juoksee vapaata amerikalaisista verta, että hän, suoraan sanoen, on sukua Mrs Longworthille.

Taidammeko vastaan väittää että historia uusiutuu ja sankaritekoja tapahtuu meidänkin päivinämmä? Siitähän on kuolematon Roosevelt antanut jäykän todistuksen. Parooni Miinkhausen oli verraton aikoinaan. Häpeään saattaa hänetkin tämä amerikalainen vaakunaton ja aate-loimaton ylimys.

Yksi-kaksi purjehtii sankari Afrikasta Europan puolelle ja pyytää päästä pyhän paavin pakinoille, ratsusaappaat vielä Saharan hiekassa ja jahtipuukko tippuen leijonan verta. Vatikanin vanha äijä on rauhan mies ja epäroï laskea sisälle tätä hurjistelevaa tiikerimetsästäjää. Mutta silloin suuttuu Theodore, tömistelee jalkojaan jotta koko katolisen kirkon perustat vapisevat ja vaatii, että sisälle on laskettava — Amerikan kansan nimessä, joka on hänet lähettänyt vallottamaan mainetta Amerikalle. Ja Vatikanin portit aukenevat ja sisään astuu tämä ensimmäinen amerikalainen.*)

Ja sanotaan, että paavi oli hyvin "smikrattu" käynnistä, siunaten Theodoren suuriin tuleviin tehtäviin. Mahdollisesti siellä päätettiin, että paavin istuin lähimmässä tulevaisuudessa siirretään New Yorkiin ja että koko katolinen kirkko järjestetään tuottavammalle ja kaikin puolin vastaavammalle kannalle Uudella mantereella, että kun Amerikan kansan silmät tähtäävät Rooseveltiin kuin v. 1910 pyrstötähteen, tehdään Rooseveltista varapaavi, joka äijän kuollessa perii — myöskin viran.

Amerikalaisten mielestä viipyi sankari matkallaan liian kauan. Kaipasi maa ensimmäistä kansalaistaan. Hänen matkastaan sisälsivät suuret päivälehdet palstamäärin tietoja missä hän kulloinkin oli, söi päivällistä, metsästeli,

---

*) Kirjottaja ihmettelee, josko hän myöskin puree „plokia”

politikoitsi, lueskeli teoksiaan j. n. c. "Maan toivo". Kuvitetut sunnuntaijulkaisut saivat kuva-aiheita tämän retkeilijänmatkoista ja koko kansaan tulvahti jotakin europa-laista niiden uutisten mukaan, joissa Theodoresta kerrottiin. Hänet asetettiin esikuvaksi ihmisille ja useita kouluja ristittiin hänen nimelleen. Seuraava palanen on otettu Lännellä ilmestyvästä suuresta päivälehdestä:

"Lontoo. — Presidentti Roosevelt pitänyt täällä kuuluisan puheen, kosketellen Englannin hallintoa Egyptissä. Moittinut Englannin leväperäisyyttä ja kehottanut Englantia ryhtymään ankariin toimiin egyptiläisen kansanliikkeen tukahuttamiseksi."

"Kaapelisanoma tuo tiedon, että presidentti Roosevelt tulee lähitulevaisuudessa matkustamaan kotia. Maahan tultuaan ja levähdettyään on Rooseveltilla aikomuksena tehdä kiertomatka ympäri maan. Tulee varmojen toiveidemme mukaan poikkeamaan kaupungissamme ja toivottavasti silloin jokainen kansalainen osaaottaa vastaanottojuhlallisuuksiin, sillä meidän tulee näyttää, ettemme täällä Lännessä ole niin viljejä kuin luullaan."

Kaapelisanoma toi tietoja, että sankari on päättänyt palata takaisin, niitettyään runsaasti mainetta. Rooseveltin tuloa odotettiin yhtä suurella jännityksellä kuin presidentti-vaalin tuloksia. Ja kansa kertakaikkiaan varustautui vastaanottamaan tätä valtiomiestä ja kansalaista asianmukaisella ja varsin arvokkaalla amerikalaisella tavalla. Maallenusupaikalla New Yorkissa hänen palatessaan triumfisaatossa, yleisessä ihastuksen mellakassa sai surmansa puolikymmentä ja loukkaantui viitisenkymmentä. Mutta mitä merkitsee muutama ihmishengen hukka sen rinnalla, että koko kansa kerrankin saa vapaasti julkituoda ihastuksensa ihanteelleen? Olihan palaava ensimmäinen

kuuluisa amerikalainen, joka oli käynyt Egyptin kuningasten haudoilla, vierailut Vatikanissa ja Europan hoveissa, esiintynyt tiedemiehenä raakalaisessa Ranskassa ja sivistymättömässä Saksassa, pitänyt englantilaisille nuhdesaaran heidän leväperäisyydestään Egyptin hallitsemisessa ja vastaanottanut arvonimiä Europan tiedeseuroilta. Tosin olivat jotkut irvihampaat sutkauttaneetkin hänelle koko ilkeästi; mutta mitä se merkitsikään kun kotimaan koko kansa avosylin vastaanotti palaavan poikansa.

Tapahtuipa Lännellä Nevadan valtiossa Renon kaupungissa samaan aikaan kuuluisa nyrkkitappelu kaukaasialaisen Jefriksen ja neekeri Johnsonin välillä. Huomio hetkeksi kiintyi seuraamaan tätä suuramerikalaista suurtapausta kuin myöhäempää Halley'n pyrstötähteä. Ennen tappelua oli jonkun sivistymättömän valtion lainlaatiakunta vartavasten kokoontunut neuvottelemaan, josko siinä valtiossa sallitaan tappelua pitää ja laatinut hylkäävän lain, joten tappelu täytyi järjestää Nevadaan. Hirmuiseksi onneksi voittikin neekeri tappelussa, lyöden kaukaasialaisen hartiat mattoon kuin Cotch Zbyszkon. Ei auttanut. Neekeri oli voittanut ja häväisty oli valkoinen rotu. Tosin amerikalaiset kaikkialla saatuaan tappiosta tiedon, yksimielisesti mukiloivat kaikkia neekerejä, lähettään muutamia autuaiden metsästysmaillekin ikäänkuin korvaukseksi, mutta mitäs se auttoi tosiasiata vastaan; neekeri oli sittekin voittanut.

Mutta kun mielet ehtivät vähäsen tasaantumaan, huomattiin, että palannut oli ensimmäinen kansalainen, maan ja rodun toivo. Joka kerran on ensimmäinen, tulee sitä olla ennenkaikkea nyrkeistään.

Perustettiin liitto, jonka tarkoituksena on hankkia Johnsonin voittaja. Haeskeltiin miestä, kuitenkin löytä-

mättä, kunnes ihmiset älyisivät, että onhan heillä oma omintuinen sirkusmestarinsa, Roosevelt, joka ei ole pelännyt Afrikan boa constrictoriakaan, pelätäkseen šamansukuista ja samannahkaista viheliäistä neekeri Johnsonia. Lausuttiin jo sanomalehdissä, että Rooseveltin pitäisi osottaa, että vielä sitä on voimaa kaukaasialaisessakin rodussa, ja asia sai kannatusta ja tuli yleisen keskustelun ja pohdinnan esineeksi. Ellei kongressi pian laadi lakia, tullaan jossakin Texas'in kaupungissa*) toimeenpanemaan Roosevelt-Johnson nyrkkitappelu, jos nimittäin kiihtyneet mielet sallivat Johnsonin vielä hengittää siihen päivään saakka.

Mutta puhumatta nyt enää nyrkkitappelusta, jossa Theodorekin voi olla voittamaton, täytyy meidän hetkeksi luoda silmämme sille arenalle, jossa Jumalan armosta, *Dei gratia rex America*, Theodore suuri nykyään temeltää.

Maahan tultuaan — kuten Moses Sinailta — havaitsi Roosevelt, että kansa tavallaan oli antautunut vieraiden, eimoosekselaisten johdettaviksi ja asia vaati pikaista korjausta. Myös oli napinaa roskajoukossa, joka ei ollut tyytyväinen oloonsa, vaan himoitsi leipää ja vaatetta saadaakseen. Silloinpa diplomaatti selittelemään, että saatte nyt kärsiä tuumuudestanne valitessanne johtajaksenne huonoja miehiä. Kirjotteli "Outlook"-lehteen, saarnaili ja pauhasi, osotellen itseään, että valitkaa uudelleen minut ja meikäläiset, niin onnenne on pysyvä.

Suuret sankarit ovat jalomielisiä, "edistyshaluisia"; niinpä Rooseveltkin. Ajeli kummallisella koneella, jota sanotaan automobiliksi*), pariasluokan luo, puristeli heloiteja käsistä ja vakuutti ystävyyttään.

*) Syrjässä sen takia, että rautatiet jotakin hyötyisivät, sillä täytyyhän niidenkin elää.

*) Johtuu kai sanoista "automatic Billy".

”Hauska tavata. Tekö se ootta se Rooseveltti?”

Sankarin, isänmaanystävän sydäntä lähinnä on orjalaukan tilan parantaminen, sepä tietty. Ja parannuskeinoksi korkeampien ”dinerpeilien” saamiseksi koitti sankari turvautumista heikäläisiin, johtajia valitessa.

Mutta pariasluokassa — suureksi ikäväksi — oli joi-takin villitsijöitä, jotka mitä suurimmalla kyynillisyydellä todistivat palaavan sankarin haisevaksi mädännäiseksi, joka on kuin kärpässieni kasvanut pitkän vartensa päähän ja tulee jalustaltaan kaatumaan kuin lumiäijä läjäänsä, luteeksi, joka mehevää lihaa syöden on kasvanut hevosen kokoiseksi, mutta jonka ihmiset, älyttyään luteeksi, tulevat peukalollaan nappaamaan. Nämä villitsijät myöskin todistivat hänet suurimmaksi sirkusmestariksi, mitä kuuluisan Münkhausenin jälkeen koskaan on maailman näyttämölle ilveilemään astunut.

Emme tahdo lausua omaa kantaamme. Päättäköön kunnioitettava*) lukija itse mielessään. Mutta älkää tuomitko Rooseveltia narriksi, sillä nähkääs oikeita narreja on vähän ja täytyy ensin harkita kelle tämän kunnioitet-tavan nimityksen antaa.

*) Lukijoita aina sanotaan kunnioitetuiksi, vaikk’ei-vät he aina niin säännöllisesti olisikaan.

Martin Mattila.

Eräs muistoni Amerikan terästeollisuuden keskuskaupungista, Pittsburgista

LI lauantai-ilta. Istuin Penn-avenuen raitiotievaunussa matkalla Homewood-nimisestä kaupunginosasta kaupungin pääosaa kohti. Eräissä katujen kulmauksessa tuli vaunuun hoipuen, juurikuin näännyksiin asti väsyksissä, nuori, ehkä noin seitsemäntoista ikäinen tyttö, näköjään puolalainen tai venäläinen. Hänellä oli huonot vaatteet ja hänen hieman paksua lajia oleva nenänsä huomattavasti punotti; samoin silmänsä olivat punaisina. Huomasin heti, että hän on juuri kovasti itkenyt. Paitsi tuota silmäin ja nenän punotusta, kuvastui hänen kasvoillaan muutenkin epätoivoinen sieluntuska. Huojuiltuaan ensinnä puolisen minuuttia seisotlaan, horjautti hän hervottomasti itsensä istumaan minun vierelläni olevaan tyhjään sijaan, otti märän nenäliinansa käsilaukustaan ja alkoi sillä tuhrailla silmiään, kumartuen

hieman. Koko ruumiinsa alkoi nytkähdellä ja värähdellä hillitystä itkusta ja sielunvalituksesta. Hän ei kuitenkaan näyttänyt kiinnittävän kenenkään muiden vaunussaolijain huomiota kuin ainoastaan minun ja erään hänen toisella sivullaan istuvan vanhan, hyväsydämmisen näköisen keski-luokkalais-naisen. Mutta se johtui siitäkkin, että hänen eteensä sattui seisomaan pari pitkää ja iloista herras-juippia.

Tyttöpaha nytkähteli ja vavahteli, tuhraten kasvojaan ja silmiään märällä nenäliinallaan.

Katsellessani häntä täytti mieleni tuskaisa säälintunne. "Mistähän hän noin kovin onneton on?" ajattelin ja tein sitten mielessäni monenkinlaisia arvailuja. Sitten sain halun ruveta kyselemään häneltä sitä.

Samaa näytti aikoilevan se vanha nainenkin hänen toisella sivullaan, jonka silmäkulmassa jo säälinkyyneel kiilui.

Jäin odottamaan häntä; mutta hänpä ei kuitenkaan näyttänyt saavan sanaa suustaan, vaikka monesti jo kumartui sitävarten tytön puoleen. En jaksanut enää odottaa, vaan nyhtäsin onnetonta käsivarteen ja kysyin hiljaa, vieden suuni mahdollisimman lähelle hänen kasvoansa:

"Mitä sinä itket, tyttöseni?"

Hän hieman kuin oukahtaen luopi punottavan, tuskaisen katseensa minuun, kuivaa sitten nopeasti silmiään ja vastaa, itkun pakotuksen vuoksi katkonaisesti ja työkeällä, melkein kuin vihaisella äänellä:

"Isäni on kuollut", ja muutaman sekunnin kuluttua lisää: "Tulen juuri hänen palanutta ruumistaan katso-masta."

"Palanutta!" — Väristys käypi ruumiini lävitse. Samalla tyttö taas on menettämäisillään tarmonsaa hillitä

itkuaan. Katsahdan vanhaan naiseen ja huomaan hänen kin kasvoillaan kauhun ilmeen, ja nyt hän rupeaa tyttöä puhuttelemaan, laskien valkoisen, ruttuisen ja luuttoman pehmeän näköisen kätensä ihan polviensa väliin, kumartuneena tytön olkapäälle.

“Älä itke, raukkani, älä itke! Rauhoitu toki! Älä itke pikkuinen rakkaani!”

Tyttö oikasee itseään hieman tyyntyneenä ja vanha nainen kysyy:

“Miten, missä sinun isäkultasi on palanut?”

“Terässulimossa... Sulaa malmia oli roiskahtanut hänen jaloilleen ja sitten oli hän kaatunut melkein kokonaan ojaan missä sulaa malmia virtasi.”

Minä ja vanha nainen värähtelimme kauhean kuvan vaikutuksesta, mutta enemmän kuin me, värähtelee tyttö; hän oikein vapisee, tehden taasen ankaria ponnistuksia itkuaan vastaan.

“Onko sinulla siskoja ja veljiä?” kysyy vanha nainen sitten.

“On, kahdeksan...”

“Oh!... Ovatko ne sinua nuorempia?”

“Kaikki”.

“Ovatko äitisi ja he terveitä?”

“Äiti on ihan vuoteen omana ja pieni sisko myös on sairas. Toiset ovat terveitä.”

“Oletteko te hyvin köyhiä?”

“Ei ole yhtään...” sai tyttö vielä suustaan, mutta sitten hän taasen hetken aikaa äänettömänä taisteli itkuaan vastaan. “Ja nyt olen ainoastaan yksinäni minä työhön kykenevä!” änkytti hän vähän ajan kuluttua.

Nyt huomasin jo joidenkin toistenkin alkaneen häntä katsella. Ajatukseni kävivät ympäri katkerina. En mil-

loinkaan ole selvemmin huomannut nykyisen yhteiskunnan kieroutta kuin silloin, nähdessäni ja tuntiessani vierelläni nuoren tytön epätoivontuskan värähtelyt, jotka johduivat siitä, että hänen isänsä oli tehnyt yhteiskuntamme kaikkein ankarinta ja vaarallisinta työtä ja saanut siinä surmansa ja että hän pienine siskoineen ja veljineen ja hänen sairas äitinsä olivat senkautta joutuneet äärimmäisen taloudellisen puutteen partaalle. Kun yhteiskunta kaikkein huonoimminkin palkitsee vaikeimpain ja vaarallimpain töittensä tekijät!

Vanha nainen lohdutteli vielä tyttöä, otti hänen kotinsa osotteen ja sitten hinasi itsensä vaunusta ulos. Nyt ei tyttö enää itkenyt, vaan tuijotti eteensä jäykästi kuin olisi kylmettynyt. Mutta puna hohti vielä silmäinsä ympärystöissä ja nenänsä päässä.

Tunsi halua, eli paremmin jonkinlaista omantunnonkäskeytystä antamaan hänelle rahaa, ja mietin nyt, miten paljon antaisin.

”Viisi dollaria?” — Se oli vähin aprikoimistani summista, mutta siltäkin oli se liian paljon, sillä itselleni olisi jäänyt enää ainoastaan seitsemän dollaria ja olin päättänyt mennä iltaani viettämään teatteriin ja ostaa dollarin istuimen ja hotelli maksoi dollarin ja kaiken sen lisäksi olin ihan epävarma siitä, miten pian taasen saan edes vähääkään tienata.

”Mutta miksi en jättäisi teatteriin menoani, että edes jonkun verran voisin hänelle antaa?”

”Mutta eipä sekään paljoa merkitsisi... Vaikkapa nyt jättäisinkin nekin harvat huvittelutilaisuudet mitä saan, käyttämättä ja auttaisin sen sijaan köyhiä — joihin muuten itsekkin kuulun, joskaan en nyt tosin, ainakaan vielä, ihan avuttomimpiin —, niin paljonkos sillä kurjuutta

maailmasta poistaisin? En minkään vertaa!... Hyväntekeväisyydellä ei voida parantaa maailmaa, sillä sitä ei milloinkaan tule olemaan riittävästi siihen; toiset keinot tekevät, jos mikäänkään tekee, keinot, joilla parannetaan itse yhteiskunta, vaikkapa sitten siihen mennessä miten paljon sortuisi ihmisiä tämän yhteiskunnan ikeen alla.”

Näin par'aikaa ajattelin kun onneton tyttö alkoi ponnistella itseään jaloilleen, poistuakseen vaunusta. Mutta kuitenkin sain nyt kuin jonkinlaisen sisäisen hädän ja käteni meni kuin vaistomaisesti housuni taskuun, josta tapasi dollarin hopearahan. Pistin sen vikkellä, toisilta salaa hänen käteensä ja kuiskasin:

“Anna se äidillesi!”

Tyttö hämmästyneenä supotti kiitokset ja hoippui ulos.

Kurkistin lasista hänen peräänsä katukäytävälle ja sain huomata hänen ontuvan. Hänkin siis vielä oli raajarikko! Hän katsoi jälkeensä, nähtävästi arvaten, että minäkin katson hänen peräänsä. Sitten katosi hän. Paikka oli hyvin kurjaa kaupunginosaa, jossa puolalaisilla, venäläisillä, italialaisilla ja juutalaisilla oli kaikenmoisia kurjia kauppaliikkeitä. Raajarikkoinen onneton, isänsä niin kauhealla tavalla menettänyt tyttö, taisi olla jossain niistä kaupoista myyjättärenä.

Menin teatteriin, mutta enpä siellä nyt taiteesta nauttimaan oikein voinut syventyä. Ja vielä hotellissakin pehmo'sella ja puhtaalla vuoteella maatessani vaivasi mieltäni se kurjuudenkuva minkä epätoivoiselta tytöltä olin niin tärisyttävän selvänä saanut mieleeni.

Matti Herneshuhta.

Nyt vannokaa!

*Kuin muinen, kun magyaareille
huus' Petöfi sankari-innoin:
"Nyt vannokaa!" me huudamme
sen voimasta tuhansin rinnoin:*

*Nyt vannokaa, te orjat maan,
jotka viel' ette nostaneet päätä,
joko tartutte taistelun tapparaan
tai tahdotte raukkana jäädä.*

*Joko annatte veren ja elämän
lailla lauhkean uhriteuraan,
tai uhmaten nostatte pään ylevän
ja astutte veljeinne seuraan.*

*Nyt vannokaa — ei myöhä se lie,
käy hetket jo viime koittoon —
tienne orjan onko vai vapaan tie,
kuuloonko käytte vai voittoon!*

*Ja vannottuanne vannokaa,
jos o:ette meidän puolla:
orjan verta ei enää vuotaa saa,
vaan ennemmin uhmaten kuolla!*

Aku Päiviö.

Worcesterin s. s. osaston talo, vihitty 12 p. marrask. 1910.

Isänsä murhaaja

ÄITI”.

“Mitä, tyttäreni”.

“Tahtoisin sinulta kysyä yhtä asiaa, vaan et saa pahastua siitä.”

“Kysy, rakas lapseni.”

“Kun olen nyt aikaihminen, täyttänyt seitsemäntoista vuotta, sen nojalla kysyn sinulta kuka oli isäni? Elääkö hän vielä ja missä

hän on?”

Äiti värähti, vieno puna peitti hänen kalpeita kasvoja ja silmät saivat omituisen ilmeen.

“Tyttäreni, miksikä tuota kysyt?”—

“Äiti, äiti, ihmiset sanovat ettei minulla ole isää, he nauravat, ivaavat minua. Siksi, äiti, sano minulle totuus. Rakastan sinua niin paljon, niin sanomattomasti ja tiedän että sinäkin rakastat lastasi; kerro sydänsurusi lapsellesi, oi äitini, minä ymmärrän elämän, ymmärrän alastoman totuuden, sano minulle kaikki ja sitten on meitä kaksi...”

Siinä makasi nuori tyttö äitinsä sylissä. Kaunis hän oli, pitkä, tumma etelän tyttö, hento vartaloltaan.

“Maria, sinä siis tahdot tietää kuka oli isäsi, olisin mieluummin vienyt sen tiedon kanssani hautaan. Vaan tahdotko tietää sen kostaaksesi, siinä tapauksessa en sitä sano sinulle.”

“Äiti, en ole madollekaan pahaa tehnyt, kuinka voisın ihmiselle olla julma.”

“Siinä tapauksessa tule lähemmäksi niin kuiskaan korvaasi, eikä sanaakaan hänestä *enempää*.”

— — — — —
 “Oi, äitini, hänkö, tuo mahtava...”

•

Synkkänä syksyisenä yönä hiipi yksitellen mustia olentoja eräälle sivukadulle, joka näytti olevan autio. Portti narahti hiukan ja taas hiljaisuus vallitsi. Jos tarkasti, huomasi noita mustia olentoja useamman portista menevän sisään. Kosteaan, likaiseen kellariin, jota yksi kynttilä valaisi, kokoontuivat nuo mustat hiipijät. He olivat hiljaa kuin kuolemaan tuomitut, toisiinsa likistyneenä, he odottivat. Olisi voinut kuulla tulitikun putoamisen, niin hiljaista oli kellarissa.

Kello löi kaksitoista. Pitkä, musta mies astui pöydän ääreen. Hänen katseensa oli salamoiva, silmät loisti kuin hullulla. Sievä, kauniisti kaareva nenä, pienet viikset ja suippoparta antoivat hänelle miellyttävän vaikutuksen.

Toverit, tervetuloa kokouksemme! Te kuolemaan vihityt sisareni ja veljeni! Terve te vapauden taistelijat, jotka pelkäämättä uhraatte sydänverenne kansan eteen. Tuskin kukaan näkee sitä onnenaikaa jonka puolesta taistellaan, vaan lapsiemme puolesta. Alas hirmuvalta, alas

tsaari konninee! Puhaltakoon vallankumouksen tuuli yli rakkaan Venäjän ja vapauttakoon kansamme ikeestään! Me vaadimme vapautta, oikeutta, ihmisyyttä, sitä me tahdomme. Vuosisatoja sitä ollaan pyydetty, vaan nyt me emme pyydä, me olemme kylliksi odottaneet, nyt me vaadimme pystyssä päin! Ja kun ette myönnä mikä on oikeaa, niin alas, koirat! Saatte maksaa sydänverellänne. Tahdoton välikappale, työmies, tuntee jo asemansa, tuntee sorretun tilansa, hän huutaa kosta ja varokaa te vallsaolijat kun tämä massa kokonaan, jokainoa, tulee tuntemaan asemansa, silloin on valta meidän. Toverit, tänä iltana on taas valittava keskuudestamme yksi ja ehkä useampiakin kuolemaan vihitty, sillä yksi on taas kunnostautunut. Veljemme ja sisaremme veri huutaa kosta, hirsipuulla he kuolivat, ensin piestyinä ja kidutettuina... Hän on suuri herra ja näin ollen hyvin vartioittu, siksi tarvitaan tarmokasta henkilöä tekoa täyttämään. Ensiksi kysyn onko ketään vapaaehtoista?"

Musta joukko alkoi liikkua ja melkein jokainen huudahti: "Araattori, minä tahdon kuolla tämän asian vuoksi!"

"Niinkuin arvasinkin, jokainen teistä on marttyyri. Siis meidän täytyy arvan kautta ratkaista. Yksitellen toverit, hiljaa, ei suurta ääntä, käykää kuin varjot."

Musta joukko astui hiljaa vuorotellen ottamaan lapunsa.

"Kenelle arpa lankesi, toverit?"

"Minulle", sanoi nuori tyttö, astuen pöydän ääreen.

"Maria Basiljevna, teillekö! Tiedättekö mitä on nuorena kuoleminen kansansa hyväksi?"

"Se on kunnia, araattori".

"Oikein, ystäväiseni, tässä käteni ehkä viimeisen keran. Vasilij anna Marialle appelsiini ja sinä itse ota toi-

nen, jos ei Maria onnistu on sinun vuorosi ja nyt hyvästi! Paikka ja aika on sovittu.”

Taas alkoi musta joukko liikkua, kun samassa kuului huuto: “Olemme piiritetyt! Pelastakoon jokainen itsensä niin hyvin kuin taitaa! Eteenpäin...”

Sapelin iskuja, revolverin pauketta, huutoja, kirouksia vaan ei armon rukouksia. Räjähdykset... pommin sirpaleet... Sapelimiehet lähtivät pakoon, jota hetkeä käyttivät vallankumoukselliset hyväkseen ja lähtivät yli kattojen ja aitojen juoksemaan pois.

Siinä virui verissään veljesmurhaajat, nyt kylläkin sovinnossa.

*

Aamun hämärissä hiipi nainen varovasti kaupungin katuja, yhtä ylös toista alas. Vihdoinkin hän tuli määräportille jonka sisään katosi.

“Maria, missä näin kauan olet ollut?”

“Kokouksessa, äiti; poliisit löysivät meidät, monta toveriani viruu kokoustalon pihalla. Oi äiti, koska koittaa aika jolloin vapaasti voi sanoa mitä ajattelee? Äiti, minulle on annettu tehtävä, josta olen ylpeä, vaan toiselta puolen karmii ajatus että henkilö, jonka täydyn tappa, on isäni”.

“Mitä, isäsi! Lapseni, lapseni ja sinä otit tuon tehtävän.”

“Niin, äiti, valani vaatii sen täyttämään. Oi äitini rakas, katso tyttäresi, hän on tässä edessäsi nyt elävänä ehkä illalla muodottomana läjänä. Katso kuinka iloinen olen sentään. En pelkää kuolemaa, sehän on suloista kuolla kansansa eteen, kuolla puhtaana... Kansani, omien tähden uskallan kaikki, ei mikään ole arvokkaampaa...”

Hyvästi äitini, hyvä kasvattajani. Sait tyttäresi aikaihmi-seksi ja nyt hänet kadotat... Vielä pari tuntia... Kuinka hyvä olet ollut minulle, oma äitini, rakas... Jos niin käy, äiti, niin hautaa minut tovereitteni viereen ja kirjota pienillä vaatimattomilla kirjaimilla ristiini: "Vapauden taistelija". Nimeä ei tarvita, sillä ei jälkimaailma tarvitse sitä tietää... Vielä kerran, anna pääni painaa rinnoillesi... anna uneksia... käydä läpi lapsuuteni muistot... vielä kerran anna uneksia rinnoillasi...

*

P:n kaupungin kadut olivat ihmisiä täynnä tungokseen asti.

Vihellys. Polisivartiosto järjestyi, sivukulkijat pysähtyivät. Joku suurempi virkamies ajoi komeissa vaunuissa ohitse. Kun vaunut olivat tulleet puiston portin kohdalle, juoksi nuori nainen vaunuja kohden ja samalla kuului kauhea räjähdys ja vaunun sirpaleet sinkoilivat ylt'ympäri.

Työ oli tehty, kosto oli sattunut hyvin. Tytär oli tapanut isänsä. Molempain sydänveri kasteli P:n likaisia katukiviä...

Töllinpoika.

Viha

*Viha villi mun asuu sielussain,
viha suuri ja levoton,
joka tahtoo lyödä ja murskata vain,
joka tahtoo repiä, raadella ain,
mitä vanhaa ja väärää on.*

*Se tahtoo maahon jaottaa
lahot uskon temppelit,
joiss' ilkkuen valhe asustaa,
joist' elämä mustaa myrkkyä saa
monet täydet pikarit.*

*Se tahtoo kaataa vääryyden
tukipylväät korkeimmat
ja poistaa kahleet ihmisten
ja tuskat kurjain tuhanten,
jotk' orjina raatavat.*

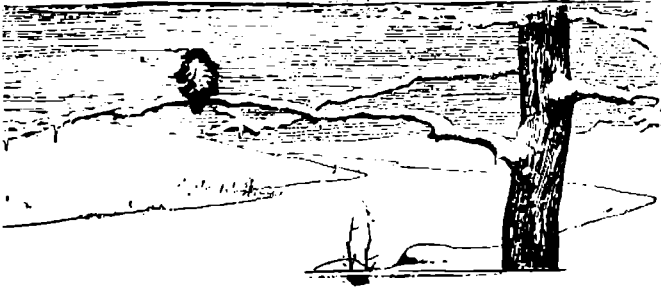
*Viha suuri, sa ällös sammu vain, - -
pala liekin leimuvin
jä lämmitä, lämmitä sieluain,
mua johdata kohti voittojain, —
ajan uuden voittoihin!*

Toivo Järvinen.

Osa Norwoodin s. s. osaston näytelmäseuran jäseniä.

“Hekin ovat ihmisiä”

N olemassa eräs laji ihmisiä, joita ei voi sanoa miksikään eri kansaksi, vaikkakin heistä suuret joukot kuuluvat eri kansakuntiin s. t. s. ovat jonkun kansan eli yhteiskunnan jäseniä, tahi kuitenkin luulevat niitä olevansa ja vieläpä ovat valmiit vaikka henkensäkin uhraamaan olemattoman isäinmaansa edestä. Nämä tämmöiset ihmiset ovat n. k. “kuleja” niinkuin suomalaiset heitä kutsuvat (Eng. kiel. coolie). Ne ovat enimmäkseen Afrikassa syntyneitä sekarotuisia, enimmäkseen paikasta toiseen kulkevia työläisiä, jotka hyvin mielellään muuttavat paikasta toiseen, kunhan saavat jonkunlaista palkkaa — sen suuruudesta he eivät paljoa välitä. Nöyryydessä ja matelevaisuudessa ei heille mitkään Europan kansat vertoja vedä ja tuskin mitkään kansan hei-

mot tulevat niin vähällä toimeen kuin he. On kerrassaan uskomatonta, kuinka vähällä ja heikolla ruualla he elävät, vaikka ovat yhtä kookkaita, etenkin Arabian kullit, kuin eurolalaisetkin. Mutta senpä vuoksi he ovatkin sekä ruumiillisesti kuin myöskin henkisesti paljo heikompia kuin eurolalaiset.

Näitä kuleja on monissa itämaissa, mutta tunnetuimmat ovat Arabian, Itä-Indian ja Kiinan "kullit", sillä niitä on suuret joukot jokaisessa suuremmissa itämaiden satamassa ja monia tuhansia palvelee niitä merellä lämmittäjinä eurolalaisissa höyrylaivoissa. Joku määrä on heitä tavallisina merimiehinäkin, joka työ-ala heille kuitenkin on vaikeanlaista ja siksi eivät he tahdo viihtyä siinä ammassa, eli toisin sanoen, heitä ei kykenemättömyytensä vouksi suvaita; kohdellaan raakamaisesti ja rasitetaan yli heidän heikkojen voimiensa.

Monet matkailijat ovat kyllä matkakertomuksissaan kertoneet näistä monenlaisia juttuja. Ovat kuvanneet heidän elämäntapojaan, koti-olojaan — rehellisyyttään — jonka sanan tarkotusta ei tavallinen kuli tunne, sillä hän pettää ja varastaa silloin kun se vaan on mahdollista — ylistelleet heidän sitkeyttään, sillä tavalla kuin hyvinvoipa arvostelee eli kunnioittaa nälkätaiteilijaa, jonka säästäväisyydestä hänelle on hyötyä; kertoneet kulin naisten viekskaudesta, miesten mustasukkaisuudesta, johon kuli on hyvin harvoin tehnyt itseään syyppäksi, sillä jos yksi nainen on hänelle uskoton, ei hän siitä suuriakaan sure, ajaa hänet tiehensä ja ottaa toisen.

Ylimalkaan kertomukset kulin elämästä ovat hyvin vaillinaisia, sillä ylimalkaan ovat ne sellaisten henkilöiden kirjottamia, jotka eivät varsinaisesti ole heidän kanssaan seurustelleet. Ovat vaan matkustelleet komeasti, pal-

velioina joukko kuleja, jotka tällaisessa tapauksessa kyllä osaavat olla siksi viekkaita, että eivät kerro, eli näytä todellista jokapäiväistä elämäänsä. He, samoin kuin monet muutkin työläiset, koettavat jonkunverran kaunistella olojaan ja heidän itämainen viekkautensa on heille tässä asiassa suureksi avuksi.

Seurusteltuani noin pari vuotta arabialaisten ja kuliën seurassa, tulin huomaamaan, että tavallisen hyvin toimeentulevat ja vieläpä rikkaanlaiset kauppiaatkin valittivat useammin olojaan kuin kädestä suuhun elävät työläiset; sillä viimeksimainitut luulevat, että heitä enemmän epäillään, jos he köyhyyttään valittavat, joten heiltä varastamisen mahdollisuus vähenee.

Jos tahtoo saada tarkkoja tietoja kulien elämäntavoista, on työskenneltävä heidän kanssaan, oltava ystävällinen ja joskus muistettava heitä pienillä lahjoilla, johon kelpaa vanha takki eli housut, tahi mikä muu vaatekappale hyvänsä. Kun tällä menettelyllä on saanut heidän luottamuksensa, kertovat he kaikki koto-olonsakin, niinkuin jätelämpänä käy ilmi.

Parhaiten saa heiltä tietoja merellä, sillä ajankuluksi he kertovat, jos nimittäin tulet heidän kanssaan kielestä toimeen, surunsa ja ilonsa ja siellä myös parhaiten pääsee selville heidän elämäntavoistaan, kun on joka päivä heidän kanssaan tekemisissä ja joksikin pienessä seurapiirissä.

Kuuluisin paikka mistä europalaiset höyrylaivat ottavat kuleja palvelukseensa, on Aden, punaisen meren suulla. Monet sadat englantilaiset laivat, jotka tekevät matkoja Indiaan, Arabiaan, Kiinaan, Japaniin, Australiaan ynnä muualle, vaihettavat tässä kaupungissa miehistöä. Siellä on aina satoja miehiä saatavana ja jokainen höyry-

laiva, etenkin englantilainen, poikkeaa tähän satamaan mentyään läpi Suezin kanavan, eli palattuaan matkoiltaan itämailta.

Oloja tuntematon ihmettelee miksi näitä miehiä, jotka ovat niin heikkoja että niitä täytyy olla puolta enemmän kuin europalaisia ennenkuin ne voivat suorittaa saman työn, käytetään laivojen miehistöinä. Mutta syy on siinä, että ne sittekin tulevat halvemmiksi kuin europalaiset. Onpa heitä useassa laivassa kolme kertaa niin paljon kuin europalaisia tarvittaisiin suorittamaan sama työ ja kuitenkin he tulevat halvemmiksi. Joku vuosi takaperin oli lämmittäjien palkka Englannissa \$25.00 kuukaudessa, mutta kulien palkka oli vaan \$4.00. Mitä taas ruokaan tulee, tyytyy neljä kulia siihen ruokaan mitä yksi europalainen vaatii.

Ja vielä yksi tärkeä etu, mikä laivayhtiöillä on näistä kuleista, on se, että ne ovat erittäin säännöllistä ja raitista väkeä. He ovat enimmäkseen muhametteja, eivätkä siis käytä väkijuomia, ei sairaudenkaan sattuessa. Olen useasti nähnyt kun arabialainen kuli on kuumuudesta menehtynyt, niin että hän on pyörtyneenä nostettu lämmitys-huoneesta laivan kannelle ja kun hänelle on koetettu antaa väkijuomia, ovat hänen toverinsa nostaneet aika melun, sekä estäneet koko virvoitushommat. Kun jollekin europalaiselle sattuu samallinen tapaus, annetaan hänelle ryyppy jotain väkijuomaa joko konjakkia eli rommia ja mies tavallisesti virkoaa muutamassa minuutissa.

Arabialaiset sensijaan koettavat vedellä ja viuhkoilla pyörtynyttä virvoittaa ja monta kertaa kestää useita tunteja ennenkuin sairas virkoaa. Laivan omistajille on vielä suuremmasta merkityksestä kulien orjamainen nöyryys, joka tavallisesti kestää noin vuoden yhdessä lai-

vassa, mutta jos samat miehet joutuvat toiseen laivaan, ovat he taas koko vuoden juuri kuin orjia. Heitä saa heidän omasta keskuudestaan valittu työnjohtaja (Sherang) potkia ja lyödä niin paljo kuin haluaa ja he eivät vastusta vähääkään. Välistä näkee kuinka Sherang vetää miehen tukasta laivan kannelle, potkii kuin joku raakalainen konsanaankin ja syleskelee kasvoille ja kuitenkin ei lyöty, vaikka olisi vahvempikin mies, anna vastaan, vaan matallee kuin koira isäntänsä jaloissa. Europalaisten ei kuitenkaan sovi mennä heille tätä tekemään, etenkin jos he ovat jo ennen merellä olleet, sillä jos yhtä lyöt, hyökkäävät kaikki toiset hänen puolestaan ja lyövät sillä aseella mikä käteen sattuu.

Mutta kun he ovat noin vuoden ajan olleet yhdessä laivassa, herää heissä jonkinlainen itsesäilyttämiskaiston herättämä vastustushalu; voisipa sitä kutsua luokkatunteeksin, sillä silloin he tuon tuostakin tekevät joukkotenen ja kieltäytyvät ylenmääräisistä rasituksista.

Tämän vuoksi ei heitä laivoissa pidetä juuri sen pitempää aikaa, jos vaan on tilaisuutta vaihtaa miehistöä. Ainoa mies, joka saa jäädä paikoilleen, on Sherang ja sentähden useat heistä puhuvatkin sujuvasti englanninkieltä, kun ovat useita vuosia olleet englantilaisissa laivoissa. Nämä saavat hiukan parempaa palkkaa kuin toiset kulit, mutta ei heidänkään palkkansa kovin suuri ole, ainoastaan noin \$5 eli \$6 kuukaudessa.

Laivoissa kohdellaan kuleja melkein kuin elukoita. Heillä on eri asunnot, eri keittiö, vieläpä eri ulkokuonekin. He kyllä koettavat lyöttäytyä europalaisten merimiesten ystäviksi, että saisivat vanhoja vaatteita, joita merimiehet jättävät jällelle kun lähtevät laivasta ja jos ne jollekin lupaat eli muuten et näytä heitä halveksivan, ker-

tovat he kaikki perhesalaisuutensa, vieläpä tuovai tupakkaa ja sikaareja kotoaan, jos laiva sattuu heidän kotisatamassaan seisattumaan ja jos heillä on tilaisuus käydä maissa.

Vaikka nämä merellä kulkevat kulit ovat huonopalkkaisia europalaisiin verraten, ovat he suhteellisesti paremmassa asemassa kuin maissa työskentelevät. Sen huomaa heti kun heidän vaimonsa, joita joka miehellä on useampia, tulevat laivassa käymään. Tavallisesti on näillä miehillä 2—4 vaimoa, jotka ovat paremmin puetut kuin muiden työläisten. Usealla niistä on hopeainen rengas paljaassa nilkassa, se ajaa samaa asiaa kuin muiden maiden naisten rannerengas. Jos miehet eivät kerkeä kotona käymään, tulevat vaimot käymään laivassa ja kertovat miten asiat kotona luistavat.

Useasti haeskelevat miehet laivassa salaista paikkaa, jossa vaimoineen voisivat rauhassa keskustella niin, että europalaiset merimiehet eivät voisi hymyileville naisille viekottelevia silmäniskuja heittää.

Kun laiva taas on lähtenyt matkalle ja miehet palanneet maista sekä naiset menneet, kertovat miehet hyvin avonaisesti kotitapahtumat. Kerran ollessamme Adenissa, kävi meidän laivan Sherangi maissa ja kun hän sieltä palasi, syntyi meidän välillämme seuraava keskustelu, joka kuvaa kulien käsitystä avioliitosta:

“No, sinähän kävit kotonasi, Sherang; kerroppas nyt mitä sieltä kuuluu”, kysäsin äkkiä, kun huomasin, että hän oli hyvällä päällä ja keskustelunhaluisella tuulella, sillä hän istui viereeni käskemättäni, jota he harvoin tekevät ja tarjosi minulle maista tuomiaan hyviä sikaareja. Olimme silloin olleet ja puoli vuotta laivassa, joten minä olin kerennyt voittaa hänen luottamuksensa.

“Korona on taas kaikki hyvin”, vastasi hän, “mutta minulla ei ole nyt muuta kun kolme vaimoa, sillä isäni oli ajanut yhden pois sillä aikaa kun minä olin merellä.”

“Mitä, isäsi ajanut sinun vaimosi pois kotoa, mitä tekemistä isälläsi on sinun vaimojesi kanssa”, kysyin minä hämmästyneenä.

“Meillä on toiset tavat kuin teillä kristityillä. Kun mies on matkoilla, pitää hänen lähin sukulaisensa miehen taloudesta huolta, sekä katsoo, että vaimot tekevät tehtävänsä. Jos hän huomaa jossakin niistä jotain vilppiä, voi hän ajaa rikksellisen pois ja kun mies tulee takaisin, saa hän itse päättää miten parhaaksi näkee, joko ottaa vaimonsa takaisin, eli karkoittaa hänet. Minä en huolinut vaimoani takaisin, sillä hän oli ollut huolimaton taloustoimissa,” selitti Sherang.

“Mutta voiko vaimoa noin vaan karkoittaa, eikö joudu maksamaan eläkettä”, utelin minä.

“Jos ei ole yhtään lasta ei joudu maksamaan muuta kuin 30 rubiinia (noin \$10), mutta jos on lapsia, niin sitte se tulee hiukan kalliimmaksi, ehkä 60 rubiinia, riippuen asianhaaroista,” vastasi Sherang, samalla selittäen, että kun hän tulee ensikerran kotiin, ottaa hän neljännen vaimon. Sanoi jo tehneensä kaupan, vaikka ei ollut kun pari tuntia maissa ja vaikka sinne mennessään ei tietänyt mitään siitä, että hän oli yhtä vaimoa köyhempi kun kotoa lähtiessään.

Vaikka kuleja kohdellaan hyvin orjamaisesti englantilaisissa laivoissa ja he itsekin sen huomaavat, mutta kuitenkin luulevat he olevansa paljo edellä europalaisista, vieläpä väittävät, että europalaiset työläiset ovat hulluja muka senvuoksi kun eivät vaadi suurempia etuja kun keran he nyt jo saavat suurempia palkkoja. Jos heille huo-

mauttaa heidän omaa kurjaa asemaansa, sanovat he että hehän vaan elävätkin kristittyjen kustannuksella. Heille on siis nautintoa sekini, että saavat olla niiden uskonnonlahkojen edustajien työssä, joita he vihaavat. Heille on kosto suloista, vaikkakin he itse siitä enemmän kärsivät ja rikkaat europalaiset hyötyvät juuri siitä, mutta nämä ihmisparat luulevat sillä heitä vahingoittavansa.

Työkilpailun vuoksi ovat he itse palkkansa polkeneet, europalaiset eivät ole sitä tehneet, vaan sitä he eivät huomaa. Mutta annappas olla, jos joudut sellaiseen paikkaan, jossa heillä on valta ja jossa on välttämätön käyttää heidän apuaan, niin kyllä he osaavat nylkeä. Euftrat joen suulla, Mohamra-nimisessä kaupungissa, saimme mekin sen kokea. Siellä soutivat venemiehet omia kansalaisiaan kahdella sentillä yli joen, mutta meidän täytyi maksaa 25c, halvemmallalla ei päässyt, vaikka rannalla oli monia kymmeniä venemiehiä joutilaina. Tämä ei ollut mikään satunnainen tapaus, sillä me yritimme monta kertaa ja koetimme vuokrata venettä pitemmäksi aikaa, mutta ilman tuloista.

Merellä he taas tekevät työtä aivan kurjilla palkoilla ja monta kertaa siksi kuin menettävät järkensä. Kerron erään tapauksen Punasella merellä joka hyvin kuvaa kuinka orjamaiseksi ihmiset voivat tulla yrittäessään ansaita muutamia dollareita.

Ollessamme Punaishella merellä, vuoden kuumimpana aikana sattui meille myötäinen tuuli joten laivassaolo oli kerrassaan vaikeaa. Kuumuuden vuoksi ei voitu kannellakaan mitään tehdä, mutta minkälainen helvetillinen kuumuus oli kone- ja lämmityshuoneissa sitä on mahdoton kertoa. Meillä on 24 lämmittäjää ja ne jaetuna kolmeen vahtiin, siis 8 miestä työskenteli kerrallaan muuttaen vah-

tia joka neljän tunnin perästä. Ilma oli kuitenkin niin kuuma ja vetoa oli perätuulen vuoksi mahdoton saada, että lämmittäjiä nostettiin vähä väliin pyörtyneinä kannelle. Viimein ei ollut ketään vapaavahdissa vaikka 16 miestä piti olla, kaikkien täytyi työskennellä, sillä laivan täytyi päästä eteenpäin ja kun toisia pyörtyi, ajettiin toisia työhön. Jos ei he muuten menneet löivät ja potkivat heitä koneen hoitajat ja Sherang. Vihdoin tuli kaksi lämmittäjää kuumuudesta hulluksi ja hyppäsivät mereen. Toinen saatiin pelastetuksi mutta toinen upposi. Kun pelastettu mies tuotiin laivaan, uhkasi kapteeni, piloillaan, ottaa hänen palkastaan sen summan minkä laivan seisottaminen hänen tähtensä tuotti vahinkoa. Mies parka pelästyi niin pahasti tästä, että kun oltiin menossa Suezin kanavan läpi, hän eräänä yönä laski itsensä laivasta kanavaan, ui maihin ja pakeni erämaahan. Liekö koskaan joutunut ihmisasunnoille.

Vielä kurjempi on heidän asemansa työskennellessään maissa. Persian lahden satamassa ja Euftrat sekä Tigris jokien laaksossa olevissa pikku-kaupungeissa. Siellä työskentelee heitä useita tuhansia laivanlastaustöissä, tehden ylettömän pitkiä työpäiviä. He työskentelevät joka arkipäivä kello kuudesta aamulla seuraavaan puoleen yöhön, yhteensä siis 18 tuntia ja sunnuntaisin kello kuudesta aamulla kuuteen illalla. Näinä pitkinä työpäivinä on heillä ainoastaan kaksi tuntia ruoka-aikaa, toinen 9 ja 10 välillä aamulla ja toinen 4 ja 5 välillä iltapuolella. Palkkaa saavat he tällaiselta hevosenkengän muotoiselta työpäivältä noin 12 senttiä päivältä ja ruuan. Mutta mitä on tämä ruoka? Kovin hyvää se ei ole, sillä laivayhtiöt maksavat urakoitsijalle, joka ruuan hankkii, kaksi senttiä päivästä miestä kohden ja tietysti ei hänkään ruokaa va-

hingokseen miehille hanki, voittoa hän siitä haluaa ja saakin. Tästä voi jo päättää, että ei se ruoka liikaa lihot. Hyvin ruskeita riisejä keitetään vedessä eli höyryssä siksi kun ne pehmenevät, mutta ovat kuitenkin joksikin kuivia, melkein joka jyvä erikseen. Tähän sotketaan suolaa ja erästä väkevää kasvijauhoa, caraway pulveria, joka on hyvin kitkerää. Siinä kaikki mitä miehille annetaan. Omilla rahoillaan, jos heillä sitä on, voivat he ostaa lisää ruokaa. Jos heillä sattuu olemaan kala eli lihakappale mätkäyttävät he sen riisien joukkoon ja syövät hyvällä ruokahalulla. Syödessään eivät he käytä lusikkaa eli kahvelia, ei edes puutikkujakaan, kuten kiinalaiset, vaan mättävät ruokaa suuhunsa käsin ja niin monta miestä samasta astiasta kun sen ympärille sopii.

Työtä tekevät he tyytyväisesti hyräillen pitkäsaakeisia surunvoittoisia lauluja joiden sävelissä jonkinlainen kaihontunne ilmenee. Ehkä hekin haluaisivat olojaan parantaa, mutta olevat olot ovat heidät niin alas painaneet että melkein mahdottomalta näyttää heidän heräämisensä vapauden puolesta taistelemaan.

Tämmöistä on tämän kurjuuteen poletun ihmisjoukon elämä, mutta sillä on myöskin vastakohtansa niinkuin muissakin maissa. Arabiassa löytyy rikkaita niinkuin muuallakin ja osaavat ne mässäillä yhtähyvin kuin europalaisetkin. Heidän pöydiltään ei puutu europalaiset herkut ja kalliit viinit ja heidän haaremsinsa ovat täynnä joko ostettuja, ryöstettyjä eli muuten saatuja naisia. Mässäilyssä ja alemman kansan kuristushommissa he kyllä vetävät vertoja europalaisille, joskin muut Europan tavat eivät vielä ole heidän seassaan suurta jalansijaa saaneet.

J. H. Karvonen.

Joulupuurolle kotia

JOULUKERTOMUKSIA on paljo, hyvinkin kauniita. Ja sellaisia ne enimmäkseen ovatkin, sillä onhan se ilojuhla. Koettaahan silloin köyhäkin laittaa majansa valoisaksi, ja rikas silloin on pelkässä valaistusloisteessa, herkkujen, lahjojen ja ylimmän ilon ympäröimänä. Koetetaan unhottaa että maailmalla, kaikkialla, viruu tuhansia, ei, vaan miljoonia ihmisiä, joille ei riitä edes yhtä kynttilää valaistukseksi, ei pienintäkään lahjaa, ei pienintäkään lautasta jouluherkkuja ja joilla ei ole edes vuokrahökkelin kattoja suojanaan. Se koetetaan unhottaa ja unhottuuhan se silloin yhtähyvin kuin muulloinkin, huolimatta siitä että kirkoissa saarnataan maailman vapahtajasta, joka syntyi niin köyhänä, niin kurjana, että tallin seinät olivat ensimmäiset jotka hänen ilmestymisensä näkivät... Silloin kuitenkin toivat tietäjät itäiseltä maalta lahjoja, mutta tuovatko nyt?...

Kun taas on tuo ihmisten ilojuhla ja kaikki ilot kertaantuu tavallisuuden mukaan, johtui mieleeni pieni joulu-uisto. Johtui mieleeni lumeen uppoutuneena kyyhöttävä nyrkinkokoinen tölö, jonne johti yhden ihmisen askeltie. Johtui mieleeni himmeänä tuikkava tuli sen töllin kämmenen kokoisesta ikkunasta, ja yksinäisenä suikertava savu puolipimeää taivasta vasten talvi-iltana. Ja edelleen johtui mieleeni sen töllin asukas, köyryyn kuivettunut vanha mummo parin tuuman pituisen kynttilänpalasan edessä virsikirjoineen.

Muutamia nuorukaisia oli suksilla menossa yhteiselle kuuselle ja he päättivät hiihtää Kaisa-muorin mökin ohi ja pilkistää sisään, mitä se muori siellä oikeen hommailee. He tiesivät että muori eli omaa omituista elämätään, höpisi yksinään tuulia ja taivaita, puhui joskus tolkkuttomuuksia "joille sai nauraa", ja siksi kai heitä huvitti tehdä se mutka.

- - Ei, mutta mennäänpäs sisään, eihän tästä muuten mitään hyötyä ole, ehdotti joku kun ei ikkunasta mitään eroittanut eikä myöskään mitään kuullut. Ja he astuivat sisään ja näkivät sen mitä äsken mainitsin — enemmänkin, he näkivät yhden hyljätyimmän, oman onnensa nojaan jätetyn vanhuksen, jonka jalka ei enää tahtonut nousta ja jolta järki oli jo himmennyt; he näkivät kurjuuden, jota vanha käsi oli koettanut totutun tapansa mukaan luudalla ja luutulla pois hangata.

Muori hupatti hupisemisiaan, puhui tarinoitaan tolkkuttomasti ja sekaisin. Toisia se huvitti, jollekin siitä jäi muutakin mieleen. — En muista erikoisia seikkoja, muistan vaan yhden hänen hupatuksistaan aina esiin tulevan, nimittäin sen, että hänellä oli poika Amerikassa — ja poika sellainen ja sellainen, suuri ja komea, paras mies maa-

ilmassa, paras poika mitä olla saattoi, rikaskin vielä hyvin rikas, kullasta oli sillä kellot ja vitjat, suuria sormuksia ja sen sellaista, kultaa vielä arkkukin puolillaan — ja... hän tulee joulupuurolle kotia ja tuo äidillensä silkkihuivin!

— Tahdotteko lukea kirjeen, siinä hän sen sanoo?

Me tahdoimme.

Kirje oli vuosia sitten lähetetty jostakin paikasta Montanasta ja siinä poika todellakin sanoi tulevansa jouluksi kotia ja tuovansa joululahjaksi äidille — silkkihuivin! Omituiselta tuntui tuo lahja, kun katseli mummoa ja hänen ympäristöänsä, mutta eipä sekään lahja taitanut mummolle koskaan "jouluksi ehtiä."

Keräsimme mummolle joitakin lantteja — "kunnes se hyvin rikas poika ehtii tuomaan sen kulta-arkkunsaa" — ja lähdimme kuusellemme, toiset yhäkin lystillä humoorilla, jokunen väiteliaana.

Kuulin sitten että se oli ollut ainoa kirje mikä tiettiin tältä hyvältä pojalta äidillensä saapuneen ja että mummo oli sen jälkeen joka jouluna valmistautunut poikaansa vastaanottamaan niin juhlallisesti kuin hän suinkin ymmärsi. Ja joulujoululta oli hänen järkensä siitä pitäin himmennetty. — Kerrottiin että poika oli siihen aikaan varakas kapakanpitäjä lännellä, toiset että hän oli kauppias ja jotkut että hän oli vaan työpaasi, mutta olipa joku täältä tulija tietänyt niinkin, että hän oli täällä papin hommissa. Mikä hän oikeastaan oli, sitä en tullut varmuudella tietämään, eikä se nyt niin tarkalleen asiaan kuulukaan.

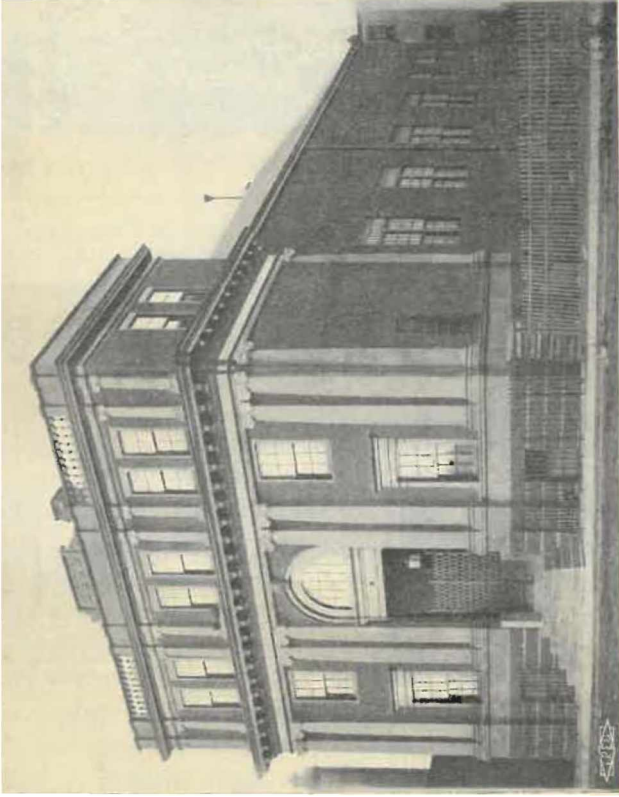
Johtui silloin ja johtui taas mieleeni ajatus: kuinkahan monta tuollaista mummoparkaa siellä Suomenkin saaloilla ja kylillä löytyy ja kuinkahan monta "maailman parasta poikaa" täällä Amerikassa, jotka ovat luvanneet saapua joulupuurolle kotia ja tuoda äidille silkkihuivin!

Johtui myöskin mieleeni se ihmisten kylmyys ja tyylyys, sielläkin, ettei tänä juhlanan, jolloin muuten ollaan niin anteliaita ja avataan sydämmet lämpöisille tunteille, johtunut kenenkään mieleen muistaa jollakin lahjalla, jollakin leivällä, kinkulla ja kynttilällä, sukilla, kenkäparilla ja nutulla tuota ehdottomasti yksinäisintä ja hyljätyintä olentoa suuren ja varakkaan kylän palteella. Ettei kenenkään sydämmelle tuntunut hyvältä viedä pieni valon ja lohdun tuikahdus tuolle vapisevalle vanhukselle, jonka useampi oli ohikulkién nähnyt risukimppua raahaavan pakussa niedoksessa töllinsä ovea kohden! . . .

Taas tulee joulu, ja monta on yhtä unhotettua kuin tuo mummo!

Aku. P.

Brooklynin s. s. osaston talo.

Matjan kosto

Kirj. Tahvo Tohmolainen.

UOPUNEENA hoiperteli herra eversti eräästä komeasta, punaisilla ikkunaverhoilla varustetusta syrjäkaupungin talosta kadulle. Hän oli yksin, eikä ovea sulkemaan tullut palveliakaan näyttänyt hänestä sen enempää välittävän, paiskasihan vain oven vihaisesti kiinni herran jälkeen ja meni toimiinsa. Katukäytävälle päästyään koetti eversti tirkistellä puoleen ja toiseen nähdäkseen ajuria, mutta yön pimeys esti hänen näkemästä mitään. Hän kiroili venäjän kielellä itseksensä, ja asteli muutamia hoipertelevia askeleita. Sitten asetti hän pari sormea suuhunsa ja päästi kimakan vihellyksen. Arvaten kutsun, vastasi läheisen talon nurkkauksessa tuulen suojassa varttova ajuri vihellykseen, alkaen ajaa ääntä kohden. Päästyään everstin luokse kysyi hän

venäjän kielellä, minne herra tahtoo mennä? Mörityään vastauksen alkoi eversti kompuroida rattaille. Ajuri viinkautti vihaisesti piisakalla viluista hevostaan, joka törmäsi hurjaan juoksuun.

Ilma oli kylmä ja vinha pohjatuuli puhalsi pitkin katuaukeamaa. Herra eversti nosti takkinsa kauluksen pystyyn ja asettui nojaamaan istuimen sarjaa vasten. Pian hän nukkui, ei rattaiden synnyttämä räminäkään näyttänyt häntä häiritsevän. Hän oli täydellisesti oman kansallisuutensa (Ryssän) kirkossa.

*

Kaupungin ulkosatamassa laitettiin tulisella kiireellä pienoista kuunaria lähtökuntoon. Lyhtyjen valossa rustailivat miehet purjenuoria ja köysiä. Alus oli vielä laiturissa mutta ainoastaan yhdellä paksulla köydellä kiinni. Laivan kannella käveli kapteeni Matja edestakaisin antaen määräyksiä touhuaville miehilleen, välistä seisahtuen ja tähystäen kaupungillepäin. Hänen tummissa pienissä silmissään leimahteli omituinen levottomuuden ilme, jota hänen oli vaikea salata. Mutisten tuuhean partansa lomitse, astui hän kannelta alas laiturille. Samassa alkoi kuulua lähestyvään rattaiden räminää läheisen makasiinirakennuksen takaa. Pian oli musta haamu ihan laivan vierellä. Matja kiihuhti heti tulijaa vastaan kysyen: "Miten onnistuit Ivan?"

"Vallan mainiosti. Hän nukkuu täällä vaunun perässä eikä tiedä tämän eikä toisenkaan maailman touhuista tuon taivaallista", vastasi ajuri Ivan.

"Hyvä. Nostakaamme sitten se koira koppiinsa", vastasi Matja, samalla viitaten pari rotevaa laivamiestään apuun.

Miehet tulivat ja kantoivat humalassa nukkuvan everstin laivaan.

Matja kääntyi ajurin puoleen ojentaen hänelle setelin: "Kas tässä 50 markkaa vaivoistasi sekä suusi lukoksi, joka virolaisena älköön koskaan auetko."

"Olkaa huoletta Matja, kala ei kerro kaskuja, saatte olla varma." Samassa läimäytti ajuri piiskalla hevostaan joka lähti juosta vihkasemaan samaan suuntaan mistä oli tullut.

Matja nousi alukseen ja antoi määräyksen irroittaa köysi laiturista ja levittää purjeita. Kuunari alkoi hiljalleen erota laiturista. Vimmatusti puhalsi pohjatuuli avattuihin purjeisiin, jotka läpättivät raakapuita ja köysiä vastaan kun miehet sitä alkoivat ylös nostamaan. Vähin erin eteni laiva laiturista alkaen hiljalleen kääntää keulaansa aavalle päin. Peräsimen vankat kettingit kolisivat perämiehen vääntäissä ohjaustrattaasta. Mitä etemmä alus pääsi laiturista sen nopeammin se alkoi kulkea tummaa ja kuohuavaa ulappaa kohden.

*

Eversti oli selvinnyt jonkunverran humalastaan ja polttavan janon pakottamana heräsi unestaan. Kummallinen haju, kaamean kylmä ja outo ratina ympärillään tuntui hänestä käsittämättömältä. Hän hieroi silmiään mutta pimeys esti hänen näkemästä ympärilleen. Koko huonekin tuntui heiluvan kuin keinu, jonka hän ensinnä luuli humalan vaikuttamaksi, mutta otettuaan tulitikulla valoa huomasi hän heti asian todellisen laidan. Yksi ainoa ovi johti siihen pieneen kajuuttaan jossa everstimme nyt huomasi olevansa. Hän hypäsi pystyyn mutta oli vähällä heilahtaa jälleen kumoon laivan heilunnan vaikutuksesta.

Saatuaan kiinni ovesa olevaan ripaan ryntäsi hän kaikkiin voimin sitä vastaan, mutta se ei auennut. Mitään muuta ulospääsymahdollisuutta ei näkynyt. Ihmisääniä ei kuulunut, vaan sensijaan vihaisten aaltojen roiskina laivan kylkeä vasten, jonka liitteet ilkeästi narisivat. Kauhistuksen väreet menivät pitkin hänen selkäpiitensä myöten, vapisuttaen koko hänen olentoaan, koettaen samalla arvailla miten hän on tänne joutunut. Hän ei muistanut mitään sen jälkeen kun illalla oli juomatovereittensa ja iloisten tyttöjen kanssa juonut samppaniamaljan hänen majesteettinsa ja suuren isänmaan onneksi, jonka jälkeen hän oli poistunut erääseen sivuhuoneeseen kauniin Irenen kanssa, joka pehmoset, paljaat käsivartensa ja koko sulavan, juohean vartalonsa oli kietonut hänen ympärilleen. Sitten ei hän enää voinut muistaa mitä oli tapahtunut ja milloin hän oli lähtenyt sieltä. Hän katsoi kelloaan ja huomasi sen käyvän kolmatta, mutta ei tiennyt oliko yö tai päivä. Hän muisti pikkupoikansa ja vaimonsa, jotka kotona varttoivat ja nyt hän todella ensi kerran eläissään toivoi sydämensä pohjasta olevansa kotonaan, rakkaittensa luona, jotka hän niin monasti oli jättänyt mennessään toisten upseerien kanssa juominkeihin. Pahoja aavistuksia meni läpi hänen ajatuskoneistonsa, sillä hän tiesi itsellään olevan sadottain vihamiehiä ympäri keisarikuntaa. Olivatko he nyt punoneet juonen hänen kukistamiseksi, oli kysymys joka häntä alkoi eniten kiusata. Jota enempi hän koetti sitä ajatella sen kauhistuttavammalta tuntui kohtalonsa. Päättään huimasi ja kivisti. Kurkku oli niin kuiva että paljas vesikin olisi maistunut kuin parhain madeira kun sitä vain olisi edes lusikallinenkaan ollut saatavissa. Mutta nyt täytyi tuon ylpeän byrokraatin olla niin vähäpätöisen aineen puutteessa, ehkä kuolla janoon niin kuka tiesi,

josko koskaan näkee auringon kirkasta nousua. Kauvan hän istui siinä lyyhässä nojatuolissa seinää vasten, jonka toisella puolella kylmät aallot loiskuen lauloivat omituista kylmää, kolkkoa lauluaan.

*

Vihdoin kavahtui eversti ajatuksistaan kuultuaan raskaita askeleita joita seurasi romausta jostain raskaan esineen työntämisestä syntynyt. Hän hytkähti kauhusta ja samalla jonkunlainen toivonkipinä vilaukselta valaisi hänen ajatuksiaan. Ovi avautui ja valoa tunkeutui hänen kammioonsa. Ennenkuin hän oikein kerkesi selviytyä uudesta säikäyksestään, huomasi hän edessään jättiläiskokoisen miehen, jonka tuuhean parran läpitse ei hän voinut nähdä muuta kuin pari mustia syvällä olevia silmiä tuuheain kulmakarvain alta, jotka yhdessä otsan kanssa muodostivat synkän katseen, jossa oli jotain uhkaavaa, joka heti ensi silmäyksellä vaikutti everstiin niin onnettoman epätoivoisen tunteen.

“Hyvää iltaa herra eversti Katolenko, ei taitaisi ryypy samppaniaa tehdä pahaa?” alkoi tulija, joka oli laivan kapteeni Matja. “Mutta pahaksi onneksi se taitaa luisua parempiin suihin. Sen sijaan minä olen varusanut varalenne hyvän annoksen madeiraa, jonka annosta pojat pitävät huolen”, lisäsi Matja ivallisesti.

“Missä olen herra ja mitä aijotte tehdä minulle?” sai eversti vaivoin kysytyksi.

“Olet vihdoin kopissasi koira! Kopissa, jonka itsevaltiias seisoo edessäsi, ja jonka olen vartavasten sinulle antanut valmistaa, ja joka pitäisi oleman kyllin hyvä sinulle. Mitä taasen aijon sinulle tehdä, on yksinkertaisesti siinä, millä mitalla olet mitannut tullaan sinulle mittamaan.”

“Mitä tarkoitate? Enhän ensinkään tunne teitä?” kysyi eversti vapisten.

“Enhän minäkään sinua, konna, tuntenut 10 vuotta takaperin, jolloin röyhkeänä hallituksen verikoirana ryntäsit kätyreinesi kotiini ja hävitit sen perinpohjin”, muistutti kapteeni.

“En voi muistaa olleeni siellä”, väitti eversti.

“Haa! Kyllä vielä muistosi palaa! Ennen auringon nousua on koko syntinen kurja elämäsi vaeltava silmäisi editse, jolloin tulet muistamaan paljon muutakin. Mutta auttaakseni sinua muistiisi mainitsen että nimeni on Matja, jonka kodissa sinä elit kuin villipeto, nälkäinen, vertajanoova tiikeri. Sidoit ensinnäkin minut veräjän tolppaan, jossa raa’at kasakkasi ruoskivat minua että olin puolikuolleena. Sitten raahasit vaimoni ulos, jossa kasakat, nuo itsetiedottomat aron sudet häpäsivät häntä vuorotellen minun silmäini edessä, sillä välin kuin itse raatelit eläimellisten viettiesi uhriksi kauniin rakkaan tyttäreni Mariattan”. Hänen äänensä värisi tuota kertoessaan. Sitten hän jatkoi: “Muistat kai senkin kun poikani lähetit Siperiaan ensin piestyäsi hänet raajarikoksi, sekä viimeiseksi ryöstitte taloni ja poltitte lähteissänne. Vaimoni kuoli kärsimyksistään ja tyttäreni tuli hulluksi surusta. Vieläkö tarvitsen enempi muistuttaa — häh!”

Kapteeni huomasi kuinka everstin kasvot olivat pelostasta ja kauhusta valkeat kuin palttina ja koko hänen olentonsa vaipui yhteen sykkyrään lattialla, jossa hän yhä istui.

“Kuinka urhollinen isänmaan puollustaja! Eikö olisi hauska jos olisit kasakkarykmentisi etunokassa röyhkeänä riikinkukkona, joka luulee olevansa suurempi herra kuin itse itsevaltiasta, jonka jokaista viittaustakin totellaan; hah-hah-haa! Mikä pirullinen kohtalon vaihdos, eikö?” ivasi

kapteeni everstiä, joka kasvot lattiaan käännettynä ja vapisten kuunteli. "Hei lurjus, kuuletko sinä enää ollenkaan. Missä on sotilaallinen ryhtisi nyt. Katse suoraan silmiin, sillä nyt olet tekevä tilin töistäsi", karjui kapteeni uudelleen.

"Armoa, armoa", änkytti eversti.

"Armoa, armoa", matki kapteeni ivallisesti lisäten: "Kaunista soturilta, eikö?"

"Mutta ymmärrättehän toki että olin viran toimituksessa silloin kun..."

"Viran toimituksessa", keskeytti kapteeni. "Kuuluko suuren valtakunnan sotilaille naisten ja lasten raiskaus, ja kansan pieksäminen ja ryöstö. Sinä tiesit etten ollut siihen asti kuulunut mihinkään salaliittoon, vaan elänyt rehellisenä maanviljelijänä kun vierailit talossani. Enkä usko että kunnan mies ikinä menettelee niin raukkamaisen raakalaisen tavalla kuin sinä. Silloin vasta vaimoni taitvaan ja maan nimessä kostavani sinulle lurjus kaiken kärsimäni vääryyden ja se hetki on tullut."

"Tappakaa minut heti", änkytti eversti.

"Tappakaa sinut! Pääsisit liian helpolla. Sen sijaan saat sinä äsken lupaamani annoksen madeiraa ja luulempa että se tekee sinulle yhtä hyvää kuin kasakkain piiska minun selkääni. Sitäpaitsi sinä olet niin saastainen otus etten tahdo sormillani koskea kurjaan olentoosi", sanoi kapteeni kääntyen ja viitaten takanaan oleville parille hyvin raa'an näköiselle merimiehelle, jotka olivat oven takana kuunnelleet heidän keskusteluaan.

Miehet astuivat esille ja tarttuivat everstiä kahden puolen kiinni. Kapteeni meni edellä kannelle.

"Tuokaa tänne se roisto", käski hän merimiehiä.

Kahdenpuolen taluttivat nuo jykevät merikarhut kalpeaa everstiä, joka tuskin voi omin voimin kävellä.

Ulkona kannella oli pimeää. Hätäisesti vilkaisi eversti ympärilleen nähdäkseen oliko valoja näkyvissä. Ainoastaan raivokas meri ulvoi kuin nälkäinen aavikon susilauma ja tuo juolahti heti everstin mieleen ja häneltä pääsi tuskan huudahdus.

“Ahaa! Joko rupeaa äänesi kulkemaan itsestään vaikka ei ole vasta kuin alkutanssi”, puheli kapteeni lisäten merimiehilleen: “Riisukaa tuo valtion omaisuus hänen selästään pois, että saamme nähdä alkuperäisen everstimme.”

Pian oli eversti ilkosen alasti kylmässä syysyössä. Sitteen sitoivat miehet hänet selin mastoon kiinni kädet mastotukin ympäri. Kun tuo oli toimitettu sanoi kapteeni:

“Eikö se nyt muistuta kotini veräjän tolppaa mainiositi, ja sitäpaitsi kohta saamme hieman madeiraakin”.

Taivas oli synkässä pilvessä ja jotain tuntui jo heittelevän kasvoille. Rankka sade toi rakeita. Matja tiesi kokeneena miehenä että siitä tulee hurja myrsky. Tuskin oli viisi minuuttia kulunut kun ensimmäiset isot rakeet alkoivat poukkoilemaan laivan kannella.

“Ahaa! Tuopa tulee tekemään hyvää sinulle. Ne tulee muistuttamaan jokaista ruoskansolmua ja jokaista iskua jonka olet koirillasi iskettänyt kansalaisteni selkänahkaan. Hah-hah-haa! Itse Jumalakin tahtoo puolestani antaa sinulle solmuruoskaansa jossa näyttääkin olevan solmuja eri tavalla”, puheli kapteeni ivallisesti.

Tuuli yltyi ja rakeita alkoi tulla ilman täydeltä. Everstin huuilta alkoi kuulua tuskanhuutoja. Jokainen rae iski hänen paljaaseen ihoonsa vimmatulla voimalla. Tuskissaan kiemurteli eversti ja alkoi väristä vilusta.

“Taivaan nimessä, lävistä minut puukollasi”, voiikki eversti.

“Haa! Joko uskaltaisit kuollakin. Kärsi nyt vain sen suuren isänmaasi puolesta ja keisarisi valtaistuimen edestä”, ivasi kapteeni, joka seisoj kajuuttansa ovella lyhty kädessä katsellen tuskissaan kippuroivaa everstiä. Sitten poistui kapteeni hyttiinsä, jossa hänellä oli samovaari pöydällä. Hän lisäsi sinne tee-ruohoja ja sytytti tulen. Pian kiehui tee samovaarissa ja kapteeni meni kajuutan ovelle ja käski kokkipojan tuomaan samovaari ulos kannelle. Itse otti hän arkustaan pullon konjakkia ja meni ulos kannelle. Rae-myrsky oli tauonnut jättäen rakeita kasottain kannelle. Ulos tultuaan huomasi kapteeni everstin lyyssyn vaipuneena maston juurella. Hän meni lähemmä ja tarkasti. Eversti oli mennyt tainnoksiin.

“Kuuleppas Watja, tuo tänne kuppi ja anna ryyppy konjakkia tuolle koiralle. En tahdo tappaa häntä tänne, sillä se saastuttaisi koko aluksemme kuin kyy myrkyllään”, puheli kapteeni.

Pian tuli Watja takasin kuppi kädessä. Kapteeni kaasi konjakkia ja Watja kohotti everstin päätä kaataen hänen suuhunsa sitä. Eversti alkoi vähän näyttää elonmerkkiä Watjan häntä ravistaissa.

“Pane tuosta takki hänen päällensä ja irrota köysi käsistään”. Watja totteli ja kääri kangistuneen everstin sinelliinsä, joka tuli jälleen tajulleen valittaen pyytäen vetä. Koko everstin ruumis värisi vilusta kuin haavanlehti.

Lounaispuolelta alkoi näkyä tulia, joista päättäen he olivat purjehtimassa saariston ohi. Kapteeni komensi everstiä pukemaan vaatteet päälleen, mutta hän ei voinut. Hirveät vilun puuskat yhä uudestaan tärisyttivät hänen koko olentoaan niin ettei hän voinut saada edes paitaa

päälle. Kapteeni käski Watjan auttaa, jonka hän teki. Vaikka hänellä nyt oli vaatteet päällään ei häntä silti vilu jättänyt.

”Laskekaa vene vesille”, käski kapteeni, ”ja köyttä-kää tuo kurja koira siihen. Seilatkoon sitten itse vaikka Pietarhoviin kumarrusmatkalle.”

•

Eräässä Viron rannikkosaarella asuva kalastaja näki rannikolla ajelehtivan veneen aamulla aikuisin. Hän ajatteli heti mahdollista haaksirikkoa jossain lähistöllä viime yönä. Sentähden hän otti veneensä ja lähti soutamaan lähelläolevaa venettä kohden. Luokse päästyään oli hänen hämmästyksensä tavaton. Miehen ruumis köytetynä veneenpohjalla, jossa oli jokuja tuumia paksulta vetä. Puvusta päättäen hän oli sotilas. Hän köytti veneen omaansa ja lähti soutamaan rannalle. Heti meni hän ja ilmoitti löytönsä viranomaisille, jotka tulivat noutamaan everstin jähmettyneen ruumiin. Hän oli kuollut viluun.

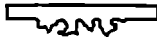
Kulkurit

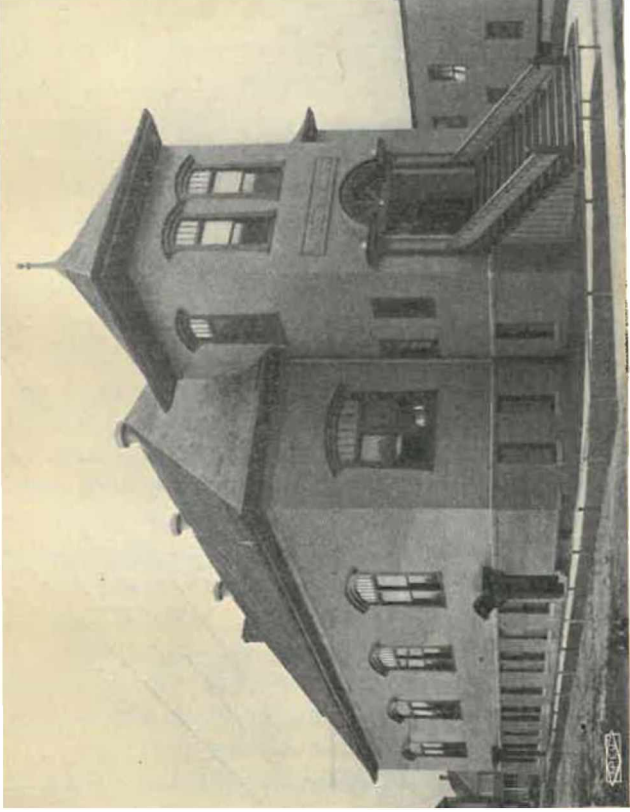
*Kulkurit kulkevat, kulkevat vaan,
kulkevat kauttaalta kaiken maan
eikä kotia missään, ei milloinkaan,
eikä rauhariepua rahtuakaan.*

*Kulkurit kulkevat, kulkevat pois. . .
Kyllähän koteja kylliksi ois,
ja ruokaa ois ja onnea ois,
vaan oikeus, oikeus on pois.*

*Kulkurit kulkevat, kulkevat vain
ja kurjuus, siinä on toveri ain
ja vieläpä kammona kuritus lain;
kulkurit kulkevat vain. . .*

K. I—n.

Waukegan s. s. Osaston talo.

Kun kansa ei tahdo niin se ei tahdo

N parasta kertoa ensin esimerkki vaikka se ottaakin ehkä pitemmän osan tästä kirjoituksesta — ja sitte tehdä siitä selvittävä johtopäätelmä.

Tuolla keskivaltioissa, useita valtioita käsitävällä alalla käydään ankaraa taistelua — taistelua “kuivasta” ja “märästä”, se on taistelua kieltolaista, joko paikallisesta tai yleisestä ja kapakoitten sulkemisesta. Se on kireää taistelua. Sanotaan täällä idässä ei voivan käsittää sitä. Se ei ole joutunut täällä siihen kireään asteeseensa kuin esim. Ohiossa ja Mississippilaakson valtioissa. Idässä on tosin raittiusvaltio — Maine, mutta sen kieltolaki on etupäässä paperilla. Mikään harvinaisuus ei ole nähdä siellä miehiä juopuneina, jotavastoin harvinaisempaa on kuulla ketään syytettävän väkijuomien myymisestä.

Toista on keskilännen valtioissa ja erittäinkin Ohiossa. Joku saattaa puhua siellä tullikysymyksestä, cannonismita tai muusta sellaisesta, mikä muualla politikassa muodostaa pää-kysymyksen, mutta ne ovat vain sivukysymyksiä, vähäpätöisiä kysymyksiä. Kieltolakikysymys sitävastoin on paikallisten kysymysten tärkein joka paikassa, ja siksi siitä eniten politikoidaan, sen rikkojia eniten ahidetaan, sen puolesta eniten taistellaan. — Erään sen taistelun kiivaimmasta — verisimmästä tapauksesta tässä kertomus.

Eräänä päivänä viime kesänä eräs neljänkymmenen tuhannen asukasluvun suuruinen kaupunki kaikkine asujamineen tuli hulluksi. Se on ~~myöskin~~ ~~mitä~~ siitä voi sanoa. Koko kaupunkikunnan ihmiset menettivät järkensä, ihmisyytensä. Tapaus on seuraava — mutta ennenkuin joudumme itse tapahtumaan on kerrottava min-käläinen kieltolakimuodostus on Ohiossa.

Ensimmäinen kieltolainmuoto — mikä hyväksyttiin v. 1903 — on sellainen että 40 pros. jonkun kaupunkipiirin asukkaista saa vaatia äänestykselle väkijuomien myynnin kiellon kaupunkipiiristään. Toinen — mikä hyväksyttiin laiksi v. 1906 — on, että eri maalaiskunnat voivat samoin anomalla saada äänestyksellä kielletyksi väkijuomien myynnin rajojensa sisällä. Ja kolmas — mikä astui voimaan v. 1908 — salli koko piirikunnan päättää väkijuomien myyntiluvasta tai kiellosta piirissään. Näitten ohella laadittiin jo v. 1906 laki, mikä oikeutti kotitarkastuksiin milloin kieltolain rikkomisesta ketä epäiltiin.

Newarkin kaupunki, Ohiossa, lähellä tuon valtion pääkaupunkia Columbusta, on se paikka jossa kieltolaki törmäsi sen asujamiston oikeuden^{ant}toa vastaan niin paljo, että koko Newarkin kaupunkⁱ menetti samalla oikeuden-

tuntonsa. Tuo kaupunki ei ollut tavoiltaan tavallisia Amerikan pikkukaupunkeja kummempi ennen kieltolain pakollista voimaantumista. Sen asujamisto oli rauhallista elämänsä samoine paheineen ja hyveineen kuin yleensä muutkin pikkukylät. Vieripä sinne kieltolakivyöry vuosi sitte tammikuulla. Siitä äänestettiin. Piirikunta, johon Newark kuului, meni äänestyksessä kuivaksi 798 äänellä, mutta itse Newarkin kaupunki äänesti sitä vastaan 1557 äänen enemmistöllä. Maaseudun asukkaat pitivät kapakoitten olemassaoloa tarpeettomana ja kiellettävänä, mutta kaupungin asukkaat ottivat sen päinvastaiselta kannalta. Ja sitä paitsi se koski vielä Newarkin asujanten jotenkin lukuisan osan leipään. Siellä oli näet suuri pullotehdas, jossa työskenteli noin 2,500 työmiestä, ja se sulki ovensa. Enemmän kuin työnantajiin, se lie koskenut työntekijöihin. Sitä paitsi joutui työväestö olemaan ilman seurustelukeskustaa, jona oli kapakka ollut, jossa oli saanut olutlasinsa ja kanssatoverinsa. Kaupungin noin viisikymmentä kapakkaa sulki ovensa. Kieltolakipuoluelaiset olivat mielissään. He olivat mielissään että olivat saaneet korotettua kaupungin "moralia", asujanten ihmisyyttä. Mutta noitten kiinisulettujen kapakoitten — työväestön seurustelukeskusien — sijalle he eivät olleet valmistaneet mitään muuta. Ja sitäpaitsi tuollainen "moraalin" korotus oli tapahtunut kaupungin asujanten enemmistön tahtoa vastaan. Jonkun aikaa se sieti sitä. Viimein yksi kansalainen avasi julkisen kapakan ja julkiselle paikalle, vain viidenkymmenen jalan päähän kaupungin yleisestä keskustasta. Se herätti ensin ihmettelyä. Mutta Newark oli tottunut olemaan "vapaa". Piirikunnan kieltolaki ei ollut tykätty kaupungissa. Se oli tullut voimaan heidän tahtomattaan. Kaupungin majuri ei myöskään pannut suutaan

väärään viskille, mitä kapakassa tarjottiin. Ja sitäpaitsi hän -- kaupungin majurina -- tahtoi seurata kaupungin yleistä mielipidettä, enemmistön mielipidettä. Avautui myös toisia kapakoita. Kaik'issa ei ehkä tarjottu vallan julkisesti, mutta vaatimukseen "anna mulle lasillinen juomaa mikä on likimain olutta", sai vaatija kysymyksen: "Kuinka lähelle sitä tahdotte -- St. Lousia, Milwaukeeta, Cincinnatiä vaiko Columbusta?"

Vähemmässä kuin kuukauden ajassa oli Newark "märempi" kuin se ehkä koskaan oli ollut, ja omavaltainen vapaus vallitsi ei ainoastaan kapakkojen suhteen, jotka nyt pitivät liikettä ilman lupakirjaa ja veroa, vaan myös muitten paheitten suhteen. Punalyhtytaloja syntyi vallan julkisesti liikettä pitämään. Laittomuus yhdessä ja laittomuus toisessa. Ne jotka olivat olleet mielissään kaupungin "moraalin" korottamisessa, kauhistuivat nyt vallitsevaa moraalialia. Valitukset kaupungin virkamiehistöille osuivat kuuroille korville. Milloin kaupungin tuomari antoi tarkastus- ja takavarikkoonotto-käskyjä, tapahtui aina niin että sheriffin mentyä paikalle ei löytynyt mitään. Paikalliset tunnolliset virkailijat eivät voineet mitään. Uhattiinpa heidän rauhaansakin. Toista vuotta vallitsi tällainen tila. Innokkaimmat kaupungin kunnan kansalaiset kääntyivät viimein valtion kieltolakiliiton puoleen asiassa. Sieltä lähetettiin salapoliseja kokoomaan todistuksia asiain tilasta. Ne kävivät kapakasta kapakkaan, joivat kaupunkilaisten mukana, nuuskivat kaikki paikat. Ja lopulta, saatuaan tarpeeksi todisteita, vannoivat lähikylän majurilta takavarikkoonotto ja vangitsemiskäskyjä. Näitten kanssa he menivät sitte kaupungin moraalialia parantamaan. Mutta se ei ollut mitään helppoa. Kaupungin asujamet pitivät oikeutettuna että he saavat pitää kapakkansa, kun he

kerran eivät tahtoneet niitä pois. Viranomaiset, jotka tulivat lukemaan takavarikkoonotto ja sulkemiskäskeytystä saivat sen surkeasti kokea. Yhdessä paikassa, jossa salapoliisi luki käskeytystä, sai hän iskun päähänsä, että paperi, jota hän piti kädessään, tahraantui yltäänsä verellä. Heiltä kiellettiin kaupungin hotellissa asunto, ja erään hienoimman kapakan — Bismark Cafèn luona salpasi ulvova kansanjoukko kuudelta salapoliisilta tien ja piti heitä vankina pari tuntia kunnes poliisi saapui ja vangitsi nämä salapolisit, ja heitti heidät vankilaan tappelusta ja päällehyökkäyksestä syytettynä, johon kaikkeen kaupungin majuri oli antanut luvan. Lynkkausuhkauksia kuului jo silloin villin kansanjoukon suusta. Mutta kansan "oikeudentunto" ei ollut vielä äärimmilleen loukkaantunut tehdäkseen rajumpaa. Vaan siihenkin se sai tilaisuuden.

Nuori, tuskin kahdeksantoistavuotias salapoliisi oli antamassa vangitsemiskäskeytystä erälle kapakoitsijalle. Hänen vastaanottonsa oli sellainen että hän näki paraaksi lähteä kapakasta mitä kiireimmin, villi kansanjoukko kintereillä. Kaksi mailia kesti kilpajuoksua, kintereillä olevan väkijoukon aina kasvaessa. Salapoliisi, jota saattoi sanoa melkein poikaseksi, koetti päästä erään automobii-
lin turviin, mutta hänet sysättiin siitä ra'asti pois. Viimein tapasi hänet verivihainen kansajoukko. Yksi kapakanpitäjä, entinen polisipäällikkö tarttui hänen kiini ja ympärillä olevan raivonjoukon läheisimmät hakkasivat armottomasti avutonta poikasta millä aseella kukin parahaksi näki ja käsiinsä sai. Poikanen, kauhun valtaamana, onnistui saamaan taskustaan revolverin, jolla ampui kiinnipitäjäänsä. Hän kaatui. Joukko peräytyi hieman, mutta karkasi sitte kohta armottomana poikasen päälle ja pieksi hänet tunnottomaksi. Saapui viimein kaupungin laillisuuden

valvoja, poliisi, ja vei pojan vankilaan — ei sairashuoneeseen, jossa hänen sijansa olisi ollut.

Kaikki tämä tapahtui keskellä valoisaa iltapäivää. Muutamassa tunnissa levisi kulovalkean tavoin tieto siitä, että “kapakan vastustajain palkattu roisto oli ampunut yhden parhaimmista kaupungin asukkaista.” “Voidaanko sellaista kärsiä kostamatta!” Ja vankilan edustalle läksi kansanjoukko. Tunnin ja kaksikymmentä minuttia se ulvoi ja koetti murtaa vankilan porttia, minkä sanotaan olevan vahvimman koko Ohiossa, mutta ei kättäkään nostettu kenenkään taholta sen estämiseksi. Eivät poliisit, eivätkä siviiliviranomaiset. Poikanen, joka oli kopissa selvinnyt, koetti vertavuotavana ja kauhun valtaamana lyödä päänsä murskaksi koppinsa seinään, nähdessään häntä takaa-ajavan villipetoja julmemmaksi kiihtyneen joukon murtavan vankilan portin ja ryntäävän sisään, mutta hänellä ei ollut voimaa siihen. Pedot pääsivät hänen kimppuunsa; potkivat, raatelivat ja raahasivat häntä pitkin kaupungin pääkatuja, kunnes lopettivat hänen kärsimyksensä ripustamalla hänet sähkösanomatolppaan lähellä oikeustaloa.

Kuinka “laillinen” järjestys viimein palautettiin ja syylliset — joita oli säälettävän monta — saatettiin syytteen valtion kuvernöörin, sotaväen ym. väliintulon kautta, se ei kuulu tähän kerrottavaan. Mutta kuka tai ketkä ovat oikeat syylliset? siitä väittelivät — ja kai yhä väittelevät — kieltolain apostolit ja kapakan puoltajat keskenään. Tuomarina on vaikea olla. Porvarillinen siveysoppisuus on tietysti kieltolakitaistelijain puolella. Ja niitten hyvää tarkotusta ei tarvinne epäillä. Se on hyvinkin vakava, rehellinen. Mutta kun kansa ei tahtonut, niin se ei tahtonut. Se tietysti pakotettiin tahtomaan myöhemmällä, mutta sitä ennen se kapinoi sellaista vapauden rajotus-

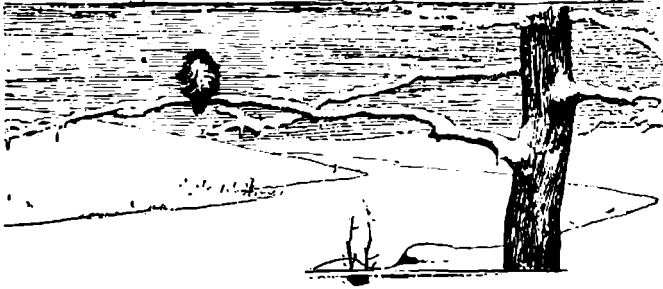
ta ja senkautta tarkotetun moraalin korotusta vastaan. Ja tämä, että se niin rajusti kapinoi sitä vastaan, osoittaa että kieltolakitistelijat olivat ajaneet asiaansa epäkäytännöllisesti. He näkivät tuohon juoppouspaheeseen olevan syytä vain sen että oli olemassa väkijuomia, eikä mitään muuta. Siksi heidän ei pälkähtänyt päähän mitään muuta keinoa kuin saada kapakat kiellettyä. Mutta siveellisesti mitään vastaavaa ei tullut sijalle. Joutilaiksi joutuneille työläisille ei yritettykään mitään toimeentulonhanketta. Seurustelupaikkojen, joina oli olleet kapakat, sijalle ei oltu varustettu mitään. Kokonaan toisellinen menettelytapa siis kuin mitä esim. milwaukeelaisilla. Siellä, kuten tiedetään, hankkii sosialistinen kunnallishallinto työväestölle korkeampaa huvia, parempaa nautintoa. Ja sitä mukaan kuin niitä saadaan toimeen, suletaan huonomaineisia kapakoita enemmän ja enemmän. Työkansa saa vastaavampia parempia seurustelupaikkoja, nousee siveellisesti korkeammalle tasolle kuin itsestään.

Ihmisluonteen totutussa tavassa ei voida tehdä väkivallalla vallankumousta; sellaiseen yritykseen puhkeavastaan vastavallankumous. Itse yhteiskuntaoloissakaan ei voida tehdä äkillistä muutosta ellei ole sitä vastaavat kehitysmuodot olemassa ja ne kehittäneet kansan suurinta joukkoa sellaista muutosta vastaanottamaan. Siitä meillä todistuksena historiassa monta seikkaa.

Osa Maynardin s. s. osaston näytelmäseuran jäseniä.

Kun pojasta herraa koulattiin ja tuli . . .

TALOKAS Pietari Pöyhönen päätti kouluuttaa ainoan poikansa herraksi, herrassöotingiksi, vallesmanniksi, mutta ei vaan papiksi. Ei hän sen vuoksi tahtonut pojastansa herraa että hän itse olisi herralta vivahtanut, muussa kuin pöyhkeydessä työväkeänsä ja muita alamaisiansa kohtaan, tai että hän olisi ollut herrain ystävä, vaan paremminkin ehkä herrain kiuksaksi ja omaksi ylpeydekseen; tietoja ja sivistystä ei hän ottanut lukuun ollenkaan, sillä hän itse niistä sangen vähän välitti. Papiksi hän ei taas tahtonut poikaansa sen vuoksi, että hän oli rippikoulusta asti joutunut niitä vihaamaan ja se oli aina saanut virikettä lukukinkereiden ja veronkantoaikoina. Mutta herrassöotingiksi tai vallesmanniksi, se oli jotakin. Sopsisipa pojan sitten noita muutamia

naapureita vähän lainruoskalla romauttaa jne. — Ukolle on annettava anteeksi tuollaiset synnilliset ajatukset, sillä mihinkäpä hän pahanpyytteisestä luonnostaan pääsi.

Niin sitä sitten kerran ukko evästi pojan kaupunkimatkalle suurenlaisen rahapussin kanssa, — arvellen ehkä että kuta suurempi pussi, sitä pikemmin tulee herra — ja sanoi lähtiessä:

— Palaakin sieltä jo puolittain herrassöötinkinä.

Poika, josta oli sattunut tulemaan jotenkin isän perikuva, yhtä karkea kaikin päin, pisti pussin taskuunsa, sylkäsi ja sanoi: joo, ja läksi.

Se oli syksy. Jo puolitalvessa lähetti hän ukolle vaatimuksen että rahapussia olisi täytettävä, sillä "ei sitä niin vain herraksi tulla."

Ukko repi partaansa ja kiroili, mutta täytti pussin. Lähetti kuitenkin terveisiä että pitää kiirehtiä niitä herran petyykejä.

Poika istuskeli penkissä kuin härkä, tavattomalla vastenmielisyydellä, mutta sitkeällä äkäsydellä, sillä herra se piti miehestä tulla, vaikkei pääkalloon tahtonut tiedon aarteet mitenkään mahtua. Päivät oli kauheita, mutta illat ja yöt hupaisia, sillä silloin osasi harkita ja ratkaista missä mikin hetki pullean pussin kanssa parhaiten kului.

Niin kului talvi ja poika palasi koulusta kotia. Sattuikin olemaan aikalailla "herrassöötinkinä", hätäsesti pysyi tolpillaan, mutta luonto oli sitä reilumpi. Ensimmäiseksi työksi meni talliin orivarsaa halaillemaan, mutta kun se ei tahtonut oikeen ystävyyttä ymmärtää, otti hän korenon ja rupesi sillä opettamaan. Ukko äkämystyi pahanpäiväisesti herrassöötinkin alulle, mutta kun poika selitti, että semmoinen se herran kokelaitten tapa on että sitä semminkin lähtiäisiksi ryypätä rapsautetaan ja ol-

laan rempseällä tuulella, niin ei senkään pitemmälle äytynyt, vaikka jo hänkin oli ottanut luudan varren käden vahvikkeeksi.

Kesän kulutteli herrassöötingin alku loikoilemalla, ajelemalla, piikojen luhtia konttailemalla ja salaa juopottelemalla; julkisesti ei sitä tohtinut, sillä ukko, vaikka itsekin tuirautteli tuon tuostakin vahvanlaisia paukkuja, piti ankarasti kiini isän velvollisuuksista. Yrittipä ajaa pojän työhönkin vaan jäi sikseen kun tämä selitti että sitä tarvitsee ankaran lukutyön päälle vähän levähdellä ja kasvattaa voimia uusiin ponnistuksiin, eikähän se olisi herran alulle muutenkaan oikein sopivata.

Syksyllä taas matkaan. Nyt vaan täytyi olla jo muukaan suurempi rahapussi, sillä herruus oli jo paljon lähempänä ja se seikka ehdottomasti jo sen vaati. Ja talven päälle täytyi pussi täyttää pari kertaa. Jopa alkoi keväällä tulla suurenlaisia laskuja, joita ukolta äkäsesti karhuttiin. Ukko kiroili kauheasti herraksi tulemisen hintaa, mutta ei sisu antanut perään, maksoi laskut pois.

Kun poika palasi taas kotia, entistä täydellisempänä herrassöötinkinä, ei ukko malttanut enää luontoaan, vaan otti luudan varren ja antoi sillä tervetuliaista. Koko hyvät yritykset meinasikin siihen raueta, sillä poikajulli äkämystyi myöskin puolestaan, hamusi ukkoon kiinni ja vakuutteli että hän päälle päätteeksi jättää koko herrashommat hiiteen. Kesän päälle kuitenkin lauhduttiin ja syksyllä oli entinen kurssi.

Tätä jatkui muutamia vuosia. Rahapussia piti aina suurentaa ja täyttää useamman kerran talvessa; laskut kevätpuolella aina lisääntyivät. Ukon säästöt olivat jo lopussa ja velkaakin piti tehdä. Kesäaikoina taas tuotti herran alku kaikenlaisia ikävyvyyksiä. Alkoipa jo olla hyvä

lauma naisia, piikatyttöjä etupäässä, hänen kintereillensä vaatimassa elatusta herran perilliselle.

Jos ei ukko olisi tullut niin kovasti päättäneeksi että pojasta piti tulla herra, olisi hän aikoja sitten jättänyt ne hommat ja ajanut pojan pellolle, auran perään, mutta kun hän oli sen päättänyt ja poika vakuutteli ettei sitä niin pian herraksi tulla ja että semmoista se on meininki siellä kaupungissa, antoi ukko ajan kulua, odottaen että kaiketi se nyt ensi kevännä herran petyykit lakkariissa palaa.

Vihoviimeinkin, kun poika palasi taas täytenä "her-rassöötinkinä" ja selitti että hän on huomannut ja toverit-kin ovat sanoneet, että muut petyykit ovat hänelle lujas-sa, mutta jos hän vähän niinkuin parannusta hieroisi niin pappi voisi tulla, kivahti ukko:

— Ja pappia sinusta ei minun luvallani tule eikä näy tulevan muutakaan, siaksikin olet liian ruma ja kotona si-nulla ei tee mitään, saat lähteä, saat mennä; matkaraHOja saat sen verran että meren yli pääset.

Ukon vakuutus oli siksi luja että poika päätteli par-haaksi lähteä; sitäpaitsi halusi hän nähdä suurta maailmaa ja arveli siksi kouluakin käyneensä että konstit keksii. Ja niin lähti.

MatkaraHAT tuli kyllä kulutettua viimeisessä kaupun-gissa niin, että hän hädin tuskin pääsi meren yli. Ja siel-lä oli vastassa melkein suora kerjuu, sillä siellä oli toi-nenkin poika kotoansa lähtenyt ja konstejansa koetellut. Täytyi etsiä työtä ja se on aina hänen laisiansa varten sitä raainta ja likaisinta. Voi sitä vaivaa ja voi sitä hellettä; sormet verillä ja selkä seitsemänä kappaleena!

Muistui siinä mieleen herraskouluajat rahapussei-neen, ruokineen, juomineen jne. Ne olivat olleet ja men-neet, ja ukko oli ovensa sulkenut.

— Annahan olla, minkäs hiton konstin tässä keksisi? sitä hän mielti yötä ja päivää. Ja vihdoin, aivan kuin salaman isku taivaalta, välähti hänelle pelastava ajatus: rupeen hartaaksi kristityksi!

Kaikella mahdollisella vakavuudella pani hän keksintönsä täytäntöön, alkaen emännistä. Niille hän, ikäänkuin lohduttavana enkelinä taloon tullen, kulki puhelemassa kristillisyyden ihanista asioista ja jopa sai kootuksi lauman, jolle alkoi pitämään säännöllisiä hartauskokouksia, jakamaan sakramenteja jne. Ja sitä hän itsekin ihmetteli kuinka merkilliset papin lahjat hänellä oli kun hän kerran tuli niitä ruvenneeksi koettelemaan; ei tarvinnut kun hetken saarnata paukutella niin kas, jo eukot itkeä tillitivät!

No, sittenhän se alkoi elämä vetelemään, kaikki luisi kuin rasvattu. Ei tarvinnut vaivata päätä ei niskaa ja rahaa tulla lillitti vain.

— Mutta koti! Sietäisi sieltäkin vielä vähän saada, lisäksi; ja mikä sen tietää kuinka kauan se ukko vielä elää, se ajatus häntä aprikoitti ja vaivasi. — Millähän tavalla sen äijän saisi kierretyksi?

Mitäpä muuta, hän otti pinkan paperia ja sysäsi ne täyteen töherrystä. Ensin hän selitti, kuinka hän on tullut huomaamaan syntisen elämänsä, tehnyt parannuksen ja päässyt armosta osalliseksi, ja sitten kyhäsi hän kokoon järkyttävimmän parannussaarnan itse ukolle. Lopuksi vasta huomautti, että hänen nyt pitäisi saada vähän maallistakin, kun hän aikoo tässä pian kristilliseen avioliittoon, — sillä ei ole ihmisen hyvä olla yksinänsä jne. Jäi sitten jännitettynä odottamaan vastausta ja sitä "maallista".

Aikojen perästä tuli vastaus, jossa ukko arveli että "eipä sinulla sitten hätää liene kun olet papiksi päässyt;

se meidän rovastikin vaan yhä lihoo ja paisuu kun ihmiset kantavat sinne jyväsä, voinsa, lihansa ja rahansa; että sopiipa sitä sitten pojankin sieltä ruveta lähettelemään rahoja niitten entisten herraskoulureikien tukkeeksi ja niille lapsille” — —

Miten tuo vastaus pappiin vaikutti, se jääköön lukijan arvattavaksi.

Vänkämutka.

Hetkien leikki

*Taas hiipivät kuin käärmehet
nuo mustat aatokset,
taas purkaavat ne kerältään
tutkaimet tuhannet.*

*Nuo, jotka sata kertaakin
ma tapoin, hautasin,
ja etteivät ne tulisi
ma pyysin, kirosin.*

*Taas kantavat ne eteeni
kun risukimppuja
mun elämäni taipalen
särkyneit' toiveita.*

*Taas haavat, jotka luulin jo
paranneen arvelle --*

*nuo haavat herkän sydämen,
taas verta tihkuu ne.*

*Taas suuret, pienet tyhmyydet
ma koen uudestaan
j. heikkoudesta tunnoltain
vaan pelkää herjaa saan.*

*Ne ilkkuvat: sa unelmoit
korkeimman onnen luo
ja joskus luulit — tapasit,
se olikin vaan — suo.*

*Nyt suota, suota samaa
ja hivu alaspäin,
ja rauhaksesi myönnä jo:
myös tulee vanhuus näin. . .*

*Mut joskus suoni sumean
yl' lämpö läikähtää
ja norosina valuu pois
rinnastain synkkä jää.*

*Taas uhmapäänä katselen
elämän vuorille
ja kättä lyöden lujasti
tacen seuraa nuorille.*

*Ma taasen linnaa rakennan
 kuin joskus rakensin,
 ja erhetykset mitkä tein
 ne korjaan parhaimmin.*

*Ja kun on valmis linnani,
 kukissaan tanhut sen,
 niin valkovaunuin sinne vien
 ma kodin autuuden.*

*Ja siellä sitten itse mie
 seppona työtä teen,
 ja lomahetkin veistelen
 ehjimmän kanteleen. . .*

*Ma putoan — käy kipeesti —
 jo sortui linnani,
 taas koleana sulkee mun
 kostea kellari!*

Aku P.

Silmäys historian vuositileihin

ISTORIA piirtelee vuoden viime rivejä, viime numeroita, päättää tilikirjat.

Mitäs niistä näkyy?

Näkyypä ihmiskunta taas lisääntyneen, maissa, joihin ei "sivistyksen" turmeleva siemen ole ehtinyt juuriansa laajentamaan.

Näkyypä maailman talous rikastuneen, viljelysalat laajentuneen, raaka luonto voitettun viljelykselle ja hiotuksi tavaraksi; huikeasti rikkautta, markkinat tulvillaan, varastohuoneet mätänemään asti ahdettuina.

Omaisuuksien kasaantuminen kamala, täällä vuoria, tuolla uurroksien syvyydet. Yksilötilit näyttää harvoille huimaavia voittoja, lukuisille surkeita tappioita, — nolla omaisuutta, luku velkoja. Lukemattomia siirretty ryöstettyjen tilille.

Mikäs tuo tumma lehti? — Se on kuculleitten tili. Vä-
häpä on kuollut luonnollisella kuolemalla, luonnollisessa
ijässä: paljonpa, kamalastippa on kuollut epäluonnollisel-
la tavalla, ennen aikaansa; mikä vuoden, mikä kymmenen,
mikä viisikymmentä vuotta ennen aikaansa. Onpa siellä
hirveä luku ihmistaimia, jotka luonto aikoi kukoistavaan
elämään, mutta ravinnon, valon, hoidon ja hoivan puute
katkasi sen; suuri, julman suuri luku lapsuus, nuoruus ja
parhaassa ihmisijässä kaatuneita, — luonnottoman työn,
kurjuuden, epäinhimillisten olojen kaatamia. Suuri on lu-
ku, mutta pienet ovat hautauskustannukset; tuhannen on
haudattu sillä, minkä yhden rikkaan kirstu maksaa! —

Mikäs tuo verinen lehti? — Se on suuri murhattujen
tili, sillä sinne on edelliseltä tililtä ensin osa viety. Onpa
summa kaiken kamala, ja siellä on joukossa jo kohdussa
surmatuita, ajateltuja, ajottujakin. Murhaajat, syylliset
on reunamuistutuksena merkitty, mutta harva niistä on
tullut tuomituksi, sillä ne ovat tuomarien ystäviä.

Voi leskien ja orpojen lukua!

Ja voi loukkaantuneiden, nyt raajarikkojen! Niitä on
tullut tuhansista tehtaista, kaivanno:sta, metsistä, kaikkial-
ta missä voiton kokooja on laumoja tarvinnut, kädettö-
minä, jalattomina, sokeina, rampoina. Harvalle on tul-
lut korvaus kysymykseenkään, jos se korvattavissa olisi-
kaan. Yhteiskunta on niille lahjoittanut kurjuussauvan,
jollekin onnellisemmalle puujalan, että nopeammin ehtisi
väistämään vaunujen tieltä mieron kujia kompuroides-
saan. —

Kasvanutpa on itsemurhienkin tili. On päässyt lu-
kemattomia hätälaukauksia ja lukemattomia haudan mie-
lessä harkituita, kun elämän vaaka on painanut vähem-
män kuin kuoleman. Syynä kurjuus ja luonnottomat olo-
suhteet puolella ja toisella.

Monelta, onnelliselta, sammunut järjen kynttilä keskellä kiihkeintä elämän pulmien ratkaisua.

Lääketiede kehittynyt, terveyshoitoa järjestetään, lääkäreitä lisääntyy — sairaitten luku kohonnut arveluttavassa määrässä. Reunamuistutuksena merkitty taaskin syy: Kurjuus ja luonnottomat olosuhteet; jumala ei voi mitään!

Rikoluettelo jatkunut, vankilat ylen täynnä; enemmän olisi paikoin pyrkijöitä, ei mahdu. Leipäpalavarkaitten luku on suuri, yhteiskunnan tarjoomalla myrkyllä hullaannutettujen samoin, osa on totuuden puhumisesta, osa erehdyksestä ja osa — — — tilikirjaan ei ole tietty merkitä todellista syytä. Mutta reunamuistutuksena on rehellinen historia kuitenkin tiennyt piirtää: todelliset rikolliset istuvat tuomareina ja lautamiehinä, lainlaatijoina ja syyttäjinä, oikeudenpalvelijoina ja pyöveleinä; todelliset syyttäjät istuvat syytettyjen penkillä. Ei esivalta miekkaa hukkaan kannan! —

Rauhantempeleitä on rakennettu yhä lisää, yhä mahdavamampia. Uskovaisten luku vähentynyt, vaikka niitä on koetettu ostaa rahalla. Epäusko kasvaa.

Maaailman rauhaa on rakennettu, — murha-aseisiin uhrattu huikeimmat menoerät valtioitten rasituksissa.

Rakennuksia, asuntoja, palatseja lisätty, — kodittomien luku kasvanut!

Keksintöjä kaikilla aloilla, poljon keksintöjä ja teollisuuskehitystä, huojennusta ihmiskädelle, mukavuuksia eläjille; — seuraus näkyy työttömien kasvavassa armeijassa!

Pimitys, kidutus kuristus ja kiristyskeinoja kehitetty ja lisätty, — valistus kohonnut väkisin, henkisesti heränneiden laumat väkevästi kasvaneet. Jopa on niiden joukot järeät, jotka ovat merkinneet vääjäämättömän vasta-

lauseen yhteiskuntajärjestelmän kieroutta vastaan. Ja jopa niitä on joitakin kiivennyt esivallan pöytien ääreen, penkomaan, puoskaroimaan, sommittelemaan; lisää on aikeissa, pahaa pelättävissä! —

Ruhtinasten valtaistuimet kaikesta pönkityksestä huolimatta horjuu, kruunupäitten arvo kurssissa alenee; jos tuota menoa jatkuu, pian niistä ei tarjota enempää kuin nykyisestä rengin pestistä. —

*

Uuden vuoden tilit avataan uusilla toiveilla, joihin on liitetty väkevästi eteenpäinpyrkimyksen hyvää voimaa.

Hyödylliselle, mutta kovaosaiselle työläiselle käsky kuuluu: vedä jalkaasi itsetietoisen ihmisen saappaat ja astu vakavasti päämääräsi kohden pystyssä päin!

Vänkämutki.

“Elinan surman” esittäjät Quincyn s. s. osaston näytelmäseurasta.

Nousevat voimat

LEMME väittäneet, että sosialististen aatteiden synnyttäjänä ovat ne olot ja kohtalot joiden alaisiksi nykyisen ajan ihmiset ovat joutuneet. Tosin eivät ihmiset, jotka elävät tasaisissa, leipähuolista vapaissa oloissa, voi käsittää väitteemme todenperäisyyttä. Mutta kaikille niille yksilöille, jotka toimivat riveissämme, on aivan selvää se, että joku satunnainen kohtaus on ollut määrääjänä elämänsä työlle. Tämä "sattuma" on voinut sattua joko lapsuus, nuoruus tahi miehuus iässä.

Ajatelkaamme lasta, joka pieni kelkka perässään, köyhien vanhempainsa käskystä, keräilee puita tahi muuta kuivaa roskaa polttoaineeksi, kulkién pitkin kaupungin takapihoja. Jos tämä lapsi sattuu kelkkaansa pistämään puukapuleen, joka kuuluu jollekin ihmispedolle, ja tämä

sattuu näkemään, ja tämä lapsi, tietämättä etiä hän pahaa teki, joutuu pieksettäväksi ja potkittavaksi.

Tämä hetki, joka näille onnesta osat tomille lapsiraukoille niin usein uudistuu, on yhtenä varmana määrääjänä heidän tulevaisuudessaan. Se hetki istuttaa heissä koston-tunteen väkevämmän oikeutta vastaan. Ja mieheksi tultua ovat ne ensimmäisiä barrikaadeilla.

Ajatelkaamme nuorkaista, joka syystä tahi toisesta on vuosikausia saanut olla arvostaan korskeilevien porvarien parissa. Tälle nuorkaiselle on kasvanut ylpeys asemastaan ja halveksumishalu kaikkia köyhiä kohtaan aivan kuin ympärystä on opettanut. Mutta joku päivä kohtalon oikku määrää hänet jättämään ympärystensä. Hän pyrkii takaisin samallaisiin oloihin — vaan ei pääse. Silloin täytyy ylpeän nuorkaisen taipua köyhään rumaan ympärystöön, jota aina oli halveksuen katsellut. Eikö silloin muistot loistavasta menneisyydestä, ja nykyinen pakosta hyväksytyt asema synnytä hänessä kumouksellisia mielipiteitä?

Meillä on myös jokapäivä nähtävänä miten perheen isät, jotka huonojen työaikojen takia menettävät työpaikkansa, ja niin joutuvat suureen puutteeseen, tuskaisesti heräävät etsimään syytä aivan toisaalta kuin ennen, ja niin herää heissä luokkavaisto luokkatietoisuudeksi ja luokkavivaksi. — — —

On myös olemassa paljon tiedemiehiä, jotka tutkiesaan maailmankaikkeutta, yht'äkkiä löytävät kysymyksen edessään, johon vastatessa heille aukeaa uusi maailma, laajempi ja avarampi kuin vanha. . . Tällä tavalla nousevat voimat pieninä soluina muodostuen valtasuoniksi. Pirsaroista puroiksi ja siitä vuolaaksi virraksi, joka ärjyen pyörrehtien ja kierrellen voitokkaasti kulkee päämäärään-

sä kohti. Nämä voimat ne kerran ajan kellon lyödessä sysäävät kumoon kaikki sarron ja vääryyden valtaistuimet, ottaen valtojen ohjat omiin käsiinsä. Tässä taistelussa on meillä kaikilla osamme suoritettavana. Valitse oma osasi, jos tahdot olla rehellinen itsellesi ja muille!

J. M. M.

Uuden ajan ukolle

Pari riviä nöyrymmästi.

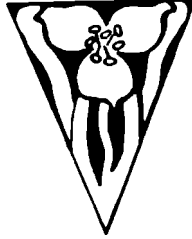
*Aika vierii. Päälaellasi, ukko,
sataa arvokasta ajan lunta,
kasvaa kokemukses kultakukko,
aukee aivoissasi monen pulman lukko,
hyörit, pyörit, vähän käytät unta.*

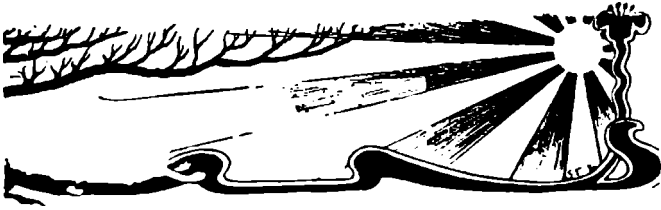
*Hehkuvana vielä harmaapäänä,
sydämesi on kuin nuorukaisen,
leikkiin, kujeiluunkin, melkein päänä
otat osaa hauskimpana säänä,
tunnet arvon ilon murenaisen.*

*Kun jäi juurillensa aikalaises toiset
vanhoin ajatuksin häppanemaan,
au'oit sinä vanhat kapaloiset,
Seuloit aatteen virrat kaikenmoiset,
riensit nuorten kera taistelemaan*

*Kesken kylmän elon temmellyksen,
kun sun seurahasi kulloin satun,
tunnen olennossas soman viehätyksen,
uuden ajan ihmishenkäyksen.
Kunpa voisi hiihtää moisen ladun.*

Aku Päiviö.

Pilvistä pisaraan

HÄNEN poveaan poltti kiihkeä luomishalu ja hän tahtoi tehdä jotakin suurta — hän tahtoi maaiata taivaan, koska maailma oli niin tyly, niin lemmetön, rauhaton ja ruma. Hän tahtoi maaiata sen koska ikävöi kauneutta, lempeä ja rauhaa, ja koska hänen kevytsiipinen mielikuvituksensa liiteli usein siellä, maailmoissa joita ei ollut olemassa.

Hänen rintansa paisui pyhästä tunteesta ja hän täytti palettinsa ihanimmilla väreillä, levitti eteensä suurimman kangaskappaleen ruusunvärисellä pohjalla ja rupesi piirtelemään muotoja ja ääri viivoja — maalasi ja pyyhki, maalasi ja pyyhki, sillä muodot haihtuivat, ääri viivat vaihtuivat.

Mutta viimein se syntyi, juuri silloin kun mielikuvituksen lintu oli lennähtämäisillään alas maahan siipiänsä lepuuttamaan. Silloin se syntyi. Hän oli maalannut taivaan — autuaitten lehdon, jossa ruusut eivät lakastuneet, jossa vesi ei jäätynyt, jossa ilmojen kuoro alati hymisi

ihaninta symfoniaa, jossa jumalan lempeä silmä päivänä paistoi ja hänen henkäyksensä viihdyttävänä tuulosena puhalsi ruusujen lemua onnellisten rintoihin, niitten onnellisten, jotka siellä toisensa tapasivat lemмен syleilyksin ja saivat jatkaa häiritsemätöntä autuuttansa iankaikkisesti. . . Hän oli maalannut taivaan, sinne oli hän värittänyt kauneuden, joka kaipuun tyydytti, rauhan, jota ei raadeltu, lemмен, joka sai janota ja janonsa tyydyttää, onnen, joka omisti kaikki. . .

Hän uinahti taivaaseensa, sen viihdyttävään siimekseen, armaimpansa syleilyyn. Mielikuvituksen lintu levitti untuvasiipensä hänen ylitsensä — ja nukahti myöskin. . .

Keskellä ihaninta symfoniaa, johon hän oli uinahtanut, väikähti unelmoivasta varjostosta jotakin. Se oli pahanhimon silmä, se kurkisti vaanivana ja raiskaavana hänen taivaansa pyhättöön, ja jopa sieltä irvisteli itse rumuuden raateluhampaat. . .

Hän kavasti. — Ne saastuttavat minun taivaani, minun on luotava niille oma maailmansa — helvetti, pimeä ja ruma. Ja hän täytti taas palettinsa väreillä, rumimmilla, levitti eteensä suurimman kangaskappaleen lokamustalla pohjalla ja maalasi, pyyhki ja maalasi, sillä hän ei tahatonut löytää muotoja eikä ääriivoja, kylliksi mustia, kyliksi rumia.

Vihdoin hän oli maalannut helvetin — kaameimman luolikon ärjyvään yöhön, jonka ylitse itse rumuus, itse belzebub siipensä levitti ja silmänsä ylensi sinä ainoana valona jonka hirveässä hohteessa kaikki sai nähdä. Sinne oli hän maalannut katkerimmista kyynelkarpaloista vedet murhan myrkkyyvaahdossa kohisemaan, sinne tuskista polttavat tuulet, sinne vääryydestä viiltävät viimat, sinne it-

kuista ikuisen symfonian. Sinne oli hän maalannut alastomat himot hirveimpään piiritanssiin itse pääjehun ympärille, sinne portaat rujoista, rammoista, orvoista, leskistä, murhatuista, työntaittamista, kaikista, jotka rumuuden sotajoukko oli tuhansien vuosien aikana kaatanut, ja niitä myöten kultataakkojansa raahaamaan ne, joille se oli ihanne. . .

Se oli nyt helvetti, sillä hän ei muuta osannut. Ja hän tahtoi taas paeta taivaaseensa ja sinne uinahtaa.

Mutta ihmiset kulkivat hänen ikkunansa ohitse, ne menivät ja tulivat, kukin teitänsä, kukin asiallansa, ja heidän äänensä sorisivat milloin iloa, milloin surua, milloin leikkiä, milloin totisuutta.

Hän katsahti maalaamiinsa. . .

— Ei, mutta maalaappas elämä! Taivas on unelma, helvetti — epätodellinen sekin, mutta maalaappas elämä, todellinen elämä semmoisenaan! — Ja hän täytti taas palttinsa väreillä, todellisilla väreillä, levitti eteensä suurimman kangaskappaleen harmaalla pohjalla ja rupesi kokeilemaan muotoja ja ääri viivoja. . .

Mahdotonta!

Hänen eteensä aukeni huimaavia näköaloja, jonka kylmimpään todellisuuteen sevottui taivaat ja helvetit, ääretön värien ja muotojen sekasotku, sointujen ja epäsointujen sorina, johon hän luomiskykyineen upposi kuin hytynen avaruuteen.

Mahdotonta! Se on supistettava, puristettava kokoon, muutamaan kynän piirtoon, muutamaan pensselin hipaisuun; se on puristettava niinkuin sydän joskus puristaa tunteen yhteen pisaraan. . .

Väsyneenä hervahti hän miettimään. — Jos minä maalaan palan puhdasta luontoa ja sinne ihmisen, se ei ole

symboli. Jos minä maalaan kultaisen vasikan, ei sekään ole symboli. Mutta jos minä maalaan jättiläismoolokin, jonka kitaan säälimättä, loppumattomana synkkänä sarjana ajetaan äidit ja lapset, neidot ja nuorukaiset, vahvat miehet ja vapisevat vanhukset, tihkuen sieltä ulos vuoriksi kasaantuvana kultana, Babelin tornina... olisikohan se symboli? Tai maalaasinko minä — — — — —

— Mitä sinä mietit poikani? se oli hänen äitinsä lempeä ääni.

— Olen maalannut taivaan ja helvetin, nyt tahtoisin maalata elämän.

Äiti katsahti työhön.

— Epätodellisia värejä! Maalaappas taivas uudelleen ja uudelleen, kunnes se on sellainen, jonka tahtoisit juuri tänä päivänä, lihassa ja veressä, todellisena omistaa, silloin olet maalannut ne molemmat, taivaan ja elämän itsellesi.

— Niinkö!

Äiti poistui hymyillen.

Maalaja otti taas palettinsa, sevotteli värejä ja mietiskeli, mietiskeli...

— Ahaa, nyt se on selvä!

Nopeasti sivalsi hän pienen pikkaraisen kangaspalan vaaleansinervällä pohjalla, ja hetken perästä siinä oli pala puhdasta luontoa, sen palteella uutukainen maja ja sen pyhätössä hänen hymyilevä lemmittynsä.

— Nyt se on valmis!

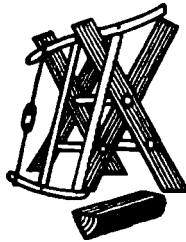
Ja riemuiten vei maalaja sen äidillensä.

Äiti katsahti siihen vaan kerran ja suuri, kirkas kyynelkarpalo vierähti hänen kalpealle poskellensa.

— Oi poikani! Etkö ole mitään unohtanut, etkö to-
jellakaan mitään?...

Maalaja muisti ja vavahti. Hän oli unohtanut, hän
oli unohtanut pyhimmän, sen, joka olisi pitänyt ensimmäi-
senä maalata majan pyhättöön. Nöyränä palasi hän kor-
jaamaan erehdyksensä ja lämmöstä täyttyvin rinnoin maa-
lasi sen, joka oli unohtunut – äidin sydämen...

Aku Päiviö.

YLÄ-NEW YORKIN S. S. OSASTON NÄYTELÄSEURA.

Osastojen hommista

**LYHYT YLEISKATSAUS BROOKLYNIN S. OSASTON
PERUSTAMISAJASTA, SYYSK. 10 P:TA V. 1905
SYYSK. 10 P:VAAN V. 1910.**

Tämä ajanjakso käsittää B. s. s. osaston toiminnan alkuvaiheissaan. Siis viisi vuotta sitten perustettiin B. s. s. osasto 29 jäsenellä ja viikkoa myöhemmin osasto liittyi Amerikan sosialistipuolueeseen. Perustamispuuhassa toimivat innokkaammin vasta Suomesta saapuneet toverit. — Toiminnasta mainittakoon, että osasto on ollut kiinteässä yhteydessä maan sosialistipuolueen kanssa ja huhtikuusta v. 1909 myöskin suomalaisessa sosialistijärjestössä. Osasto on ottanut osaa yhteisiin piirin edustajakokouksiin. Käsityskantaa valtiollisesta ja taloudellisesta luokkataistelusta on työläisjoukkojen keskuudessa myöskin selvitetty. Huomatuimpana rajapylväänä osaston toiminnassa voidaan pitää sitä toimenpidettä, jolla on tuettu ja levitetty omaa äänenkannattajaa, Raivaajaa. Lainakirjasto perustettiin talvella v. 1906 — 20 nidoksella, arvo \$14.00. Nykyään on lainastossa 130 nidosta, arvo \$185.00. Kirjojen lainaus on keskinkertaisen vilkasta. Kirjakauppa toimii myöskin osaston keskuudessa.

Henkisiä ja ruumiillisia voimia on jäsenten keskuudessa kasvatettu, joista mainittakoon paitsi iltama ja kokoustilaisuuksia, käsinkirjotettu kuukausijulkaisu Raataja ja talviaikoina puhujaseura. Ruumiillisesta kehityksestä on pitänyt tarkoin huolta v. 1908 osastoon liittynyt v. & u. seura Kaleva ja myöhemmin perustettu Kalevatar. Soitosta huolehtii oma orkesteri. Osaston toiminnan vilkkaus on ollut hyvin suuresti riippuvainen paikkakunnalla olevista työoloista. Viimeaikoina on osaston toiminta ollut hyvinkin vilkasta; jäsenlukukin on kohonnut noin 250, joista on ehkä puolet naisia. Oman kodin puutteessa oli osaston toiminta haitallista. Osasto on toiminut vuokralla 5:ssä eri paikassa, joista lyhyesti mainittuna: 2 kertaa kapakkahaalissa, kerran hevostallin päällä, 2 kertaa pienessä liikehuoneustossa ja yhden kesän ilman varsinaista majapaikkaa.

Kuten sanottu, alkoi osaston toiminta ja jäsenluku viimeaikoina huomattavasti kasvamaan, joten saatavissa olevat kokoushuoneet kävivät ahtaaksi ja tähän tarkoitukseen sopivat haalit ovat ylen kalliita vuokrata. Seurauksena oli oman kodin rakennuspuuhut. — Siinä se nyt seisoo 40 kadun varrella lähellä 8:tta avenua B. s. s. osaston muhkea talo, joten tuntuvampi huoneuston puute on nyt hetkeksi aikaa voitettu.

Muutamilla riveillä selostettakoon talomme hommaa. Syksyllä 1908 heräsi kysymys vaativammaksi oman majan tarpeesta ja tammikuulla 1909 päätettiin ryhtyä talon rakennuspuuhaan ja valittiin rakennustoimikunta. Helmik. 4 p. ostettiin taloa varten rakennustontti, kooltaan 100×50 jalkaa, \$2,500 kauppahinnasta. Työt rakennuksella alettiin lokak. 12 pnä 1909, ja Vappuna, toukok. 1 pnä saatiin viettää oman talon avajaisjuhlaa. Talomme

kellarikerros on rakennettu tiilestä ja ylempät kerrokset puusta. Ulkopuoli on rapettu sementti ja asbesto-sekoituksella ja sisältä kalkki- ja kipsisekoituksella. Sisävalmistustyö on tammesta. Talo on etupuolelta 4-kerroksinen, sisältää ison juhlasalin, pinta-ala 60×40 jalk.. Istumatiloja on 440, parvekkeella on tilaa 60 hengelle. Salin perällä on muhkea näyttämö, pinta-ala 40×28 jalk. Parvekkeen vieressä on kirjasto ja lukuhuoneet. Ylimmässä kerroksessa on talonmiehelle varattu 4-huoneinen asunto. Kellarikerroksessa on 2 suurta ravintolasalia, keittiö, pukuhuoneet ja tupakkahuone, lämmitys- ja konehuoneet. Talossa on itsellä \$2,000 arvoinen sähkökone, antaen valoa 415 lampulle. Tämän lisäksi on vielä 100 kaasulamppua. Talo on tullut maksamaan \$23,000 ja kaluston yhteinen arvo on \$1,900. Talo irtaimistoneen on vakuutettu \$19,000. Yksimielisyyden voima oli parhaana apuna talomme rakentaissa. Tuli valmiiksi ilman kiinnityslainaa, ja vasta 4 kk. valmistumisesta otettiin taloon kiinnityslaina, joka on noin kuudesosa talon arvoa. Rakentamiseen kerättiin varoja \$5.00 osakkeissa ja väliaikaisina lainoina.

Sanomalehtiosakkeita omistaa osasto: Raivaajasta 103 kpl. ja Hancockin Työmiehestä 4 kpl., sekä Kansan opistosta 2:si kpl. Avunkeräykseen on otettu osaa vointimme mukaan.

Tästä lyhyestä selonteosta näemme pohjan meillä jo olevan, rakennetaan sille työläisten turva, vankka sosialistinen järjestö. Sosialismi on aate jota ei mikään voima enään voi olemattomiin polkea.

Brooklynin S. S. osasto.

WORCESTERIN S. S. OSASTON HOMMISTA.

Niistä suurista, usein mahdottomilta näyttävistä vastuksista huolimatta, joiden alaisena sosialistiosastot tässä maassa ovat, on silti useilla paikkakunnilla jo omat talot olemassa.

Tämän esimerkin innostamana nostettiin Worcesterin osaston kokouksessa talvella v. 1907 kysymys oman talon tarpeellisuudesta. Valittiin rakennustoimikunta tekemään alkuvalmistuksia, mutta silloin vallinneen yleisen paniikin takia huomattiin se sillä kertaa mahdottomaksi toteuttaa. Tammikuussa 1910 nostettiin kysymys uudestaan ja valittiin uusi rakennustoimikunta. Tämä onkin toiminut koko hyvällä menestyksellä päättäen siitä, että olemme ostaneet tšekäläisen ruotsalaisen Getsemane seurakunnan kirkon 8,000 dollarin kauppasummasta. Kirkko sijaitsee Mulburry kadun varrella. Haali on kooltaan 55 jalkaa pitkä ja 52 leveä. Tämä huoneustomme käsittää kaksi kerrosta: yläkerran, jossa on juhlasali ja alakerran, joka on järjestetty ravintolaksi, ynnä muiksi pienemmiksi kokoushuoneiksi.

On itsestään selvää että kirkko ei sellaisenaan ole sosialistien vaatimuksia vastaava, vaan on sinne täytyntä tehdä paljon perinpohjaisia muovailuja ja korjauksia. Vaikka nämä työt suurimmaksi osaksi on toimitettu iltasilla ilmaiseksi, on homma kuitenkin kysynyt äärettömän paljon aineellisia varoja joita on koetettu haalia kokoon toimeenpanemalla myyjäisiä ja iltamia. Myöskin neulomaseura on työskennellyt oman talon hyväksi. Sen lisäksi on jäseniltä lainattu pienempiä summia. Jäseniä yhdistyksessämme on nykyään 130.

J. R. G.

CAMBRIDGEN OSASTON TOIMINNASTA

Cambridgen s. s. osasto on perustettu 1904 15 jäsenellä, joista enemmistö oli Suomi raittiusseurasta ulospotkuita jäseniä. Nämä henkilöt tulivat mainitusta seurasta ulospotkituksi siitä syystä kun he olisivat tahtoneet seuran toimintaa muuttaa hieman vapaammaksi, josta oli yllämainittu seuraus. Mutta tuo vapauden ja yhdenvertaisuuden nouseva aurinko valaisi kultaisella hohdollaan niitä raittiusseurasta ulospotkittuja henkilöitä, niin että se pakotti perustamaan työväenyhdistyksen. Yhdistys perustettiin ja lupakirja sekä toimintaohjeet saatiin Imatrasedulta Brooklynistä, joka silloin oli työväenseurain keskuhallinto. S. S. järjestöä ei silloin ollut olemassa. Sitte v. 1906 yhtyi osasto Suomalaiseen S. järjestöön.

Kovin ahtaissa oloissa on toimittu, vaikka olemmekin suur Bostonin laidassa. Suurkaupungin laidassa ovat vuokrat kalliit ja muutenkin elämä kaikkine humbuukeineen on puoleensa vetävää, joka ensi aikoina teki toiminnan kovin vaikeaksi. Olimme pakotetut työskentelemään kurjissa hökkeleissä. Varsinainen kannattajajoukko silloin vaihteli noin 20—30 välillä.

Noin vuosi sitten heräsi toverien rinnoissa oman kodin kaipuu, johon riensi sattuma avuksi. Oli saatu tietää, että Allstonissa, naapurikaupungissa, oli myytävänä vanha kirkko. Silloin osastomme valitsi komitean ottamaan selvää myyjästä sekä myyntiehtoista, ja monien vaikeittenkin ponnistuksien perästä meillä on nyt koti, suuri ja komea. Pienillä korjauksilla voidaan se saada tarkoitustaan vastaavaksi. Haalin pituus on 55×35 ja näyttämön 16×13 jalkaa. Juhlasalissa on istuimia 450 hengelle. Alakerrassa on avara tarjoiluhuone ja keittiö sekä

puku- y. m. huoneita. Haalimme sijaitsee Allstonin iha-
nimmalla paikalla, valtakadun varrella, keskellä suoma-
laisten asutusta. — Kauppasumma \$4,200, velkaa makset-
tu \$400. Koko omaisuus \$4,400. Tupaantulijaisjuhlaa
vietimme huhtikuun 23 p. 1910.

Näinä muutamina kuukausina on toiminta vilkastunut
huomattavasti. Uusia jäseniä on yhtynyt. Nykyään on
jäsenluku 76. Huvitoimikunta ja näytelmäseura näyttävät
lupaavalta, kunhan saadaan näyttämö kuntoon. Agitat-
sionikomitea pitää huolta osaston henkisestä kehittämi-
sestä, kirjallisuuden ja sanomalehtien levittämisestä.

Horjumattomana lähdemme eteenkinpäin toimimaan
sosialidemokratian toteuttamiseksi.

Sofia Salmi.

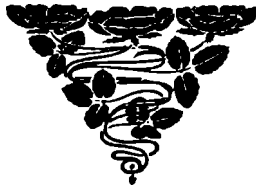
MUUTAMA RIVI TEHKÖÖN SELVÄÄ WAUKEGANIN TOVERIEN TAISTELUSTA

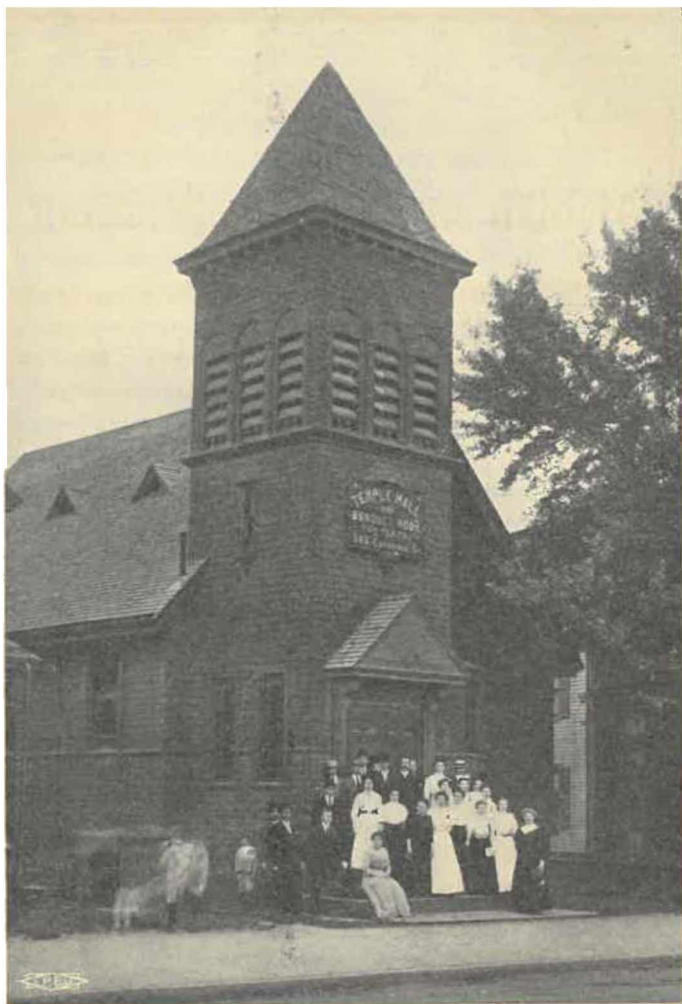
Kuudetta vuotta sitten, kun paikkakunnalla olosti toi-
mittaja Alex Halonen, muodostettiin silloisesta Imatra-
liitosta Suomalainen Sosialistiosasto, joka siitä alkaen on
yhtämittaisesti toiminut. Jäseniä alkuvuosina oli tuossa
parinkymmenen seudulla, joilta kysyttiin kestävyyttä, sillä
Waukegani oli yksi pimeimpiä suomalaisia pesäpaikkoja.
Tuo maineenkohottamisvuosi 1908 pani suomalaiset auko-
maan silmiään ja jo vuoden lopulla jäsenluku kohosi toi-
selle sadalle. Kokoushuone ei ollut edes välttävä,
missä silloin kokouksia pidettiin, joten se päätettiin laittaa.

Niinpä päätettiinkin kokouksessa marraskuun 28 p:vä 1908 siirtää osaston silloinen kassa, joka oli 15 dollaria, rakennuskassaksi. Monta oli kovaa yritystä saada rakennuskassa kohoamaan. Lähes 4,000 dollaria saatiin, ja jäseniltä saatiin lainoja vähän yli 4,000 dollaria.

Kun talo, minkä kuva on toisessa paikassa tätä teosta, tuli maksamaan kaikkine sisustuksineen 14,000 dollaria, niin täytyi turvautua suurempaan kiinnityslainaan. Saatiin 6,000 dollarin laina ja niin on nyt Waukeganin suomalaisilla koko mukava kokoushuoneusto. Kellarikerroksessa on vahtimestarin huoneusto käsittäen kolme huonetta, pienempi kokoushuone, ravintola ja tupakkahuoneet, kaksi pukuhuonetta yleisölle, kolme huonetta näyttämötarpeita varten sekä varastohuone ja lämmityshuone lämmityslaitoksineen. Yläkerta käsittää 60×45 jalan haalin, jossa on 12 jalan parveke. Torniosuudessa on myöskin parveke, jonka suuruus on 14×14 jalkaa. Näyttämön aukko on 23×12 ja syvyys 30 jalkaa. Haalin korkeus on 27 jalkaa.

K. K.

Cambridgen S. S. Osaston talo.

Meidän sosialistiset näyttämöt

JIENEE liian aikaista ja rohkeaa puhua meikäläisistä näyttämöistä — vieläpä sosialistisista näyttämöistä — niin alkupäässä “taiteeseen nähden” vielä ollaan; mutta kun toisaalta ajattelee niitä useita kymmeniä, ehkäpä sataankin nousevia yhdistyksiä, jotka eri paikkakunnilla kasvattavat ja kehittävät voimia yhä paremmin tyydyttämään ihmissieluun kärkeytyneitä tunnesirpaleita, kykenevät näyttämöiltä luomaan ilmoille elämän jokapäiväisyyden sellaisenaan kuin se meille työläisille tavallisesti ilmenee, niin lienee oikeutettua Raivaajan Työvainioon yhdistää näitä hajallaan olevia yrityksiä joukkokokonaisuudeksi. Me näihin saakka olemme sulkeutuneet liian tiukasti omiin paikkakunnallisiin puitteisiin, olemme olleet liian hitaita oppimaan toisistamme, siten estäen näyttelyvoimain kehittymistä niillä paikkakunnilla, jotka syystä tai toisesta ovat hieman jääneet “takapajulle”.

Ei ole lainkaan vähäiseksi arvettava se työ, minkä eri paikkakuntain näyttelijät tekevät yhdistyksiemme eteen. Nehän, vaurastuneimmilla ja suurimmilla suomalaisilla paikkakunnilla, iltamien avulla hommaavat varoja yhdistysten talojen sekä muiden juoksevien menojen ylläpitä-

miseksi. Sitä seikkaa silmälläpitäen etupäässä lienee perusteltukin näytelmäseuroja. Toisilla paikkakunnilla, kuten esim. Fitchburgissa, hommaavat he iltamia ja niihin harjoittelevat uusia kappaleita melkein joka viikko. Sellainen homma kysyy kestäväää innostusta, että jaksaa niinkin paljon työtä tehdä läpi vuoden. Vuotuinen rahallinen tulos nousee tuhansiin dollareihin.

Mutta tämä seikka, osastojen talojen velkataakka, on näytelmäseuroja pakoittanut "tekemään rahaa", on myöskin osaltaan estänyt niitten taiteellista kehitystä. Kappaleita on täytyntä työntää näyteltäväksi melkein kohta kun osat osapuulleenkaan osataan ulkoa. Se taiteellinen ja viimeinen hiominen on täytyntä jättää sallimuksen varaan, seikka joka käynee laatuun joissakin muissa asioissa, mutta ei näyttelemisessä. Osaltaan on kunnollisten ja olosuhteita ymmärtävien johtajain puute ollut yhtenä suurimpana esteenä. Onhan näyttämö kasvattaja, opettaja ja vielä enemmän elämän koulu, jossa ihmisajatukset, eri aikakausien tapahtumat ja jokapäiväinen elämäkin ilmenee eteemme yhtenä kokonaisuutena.

Juuri tältä kannalta on meidän ajateltava näytelmäseuraimme työtä sitten kunhan talojen velkataakat eivät ole niin suurena painajaisena kuin ne nykyään ovat. Monta kertaa hyvä näytöskappale tekee suuremman vaikutuksen kuin tavallinen puhe. Ja sitäpaitsi nuorison ohjaajana pois alentavista ja turmiollisista nurkkahuveista opettavaisiin, puhtaisiin illanviettoihin on näytelmäkappaleilla mitä suurin ansio. Tosin on tuntuva puute työväestölle sopivista kappaleista, ne kun suurimmalta osaltaan vielä ovat joko porvarillisia ruikutuksia tai kuvauksia "sankareista". Mutta sitä mukaa kun yleisön makuuasti oppii valitsemaan kappaleita, oppii vaatimaan esille proletarian

sieluelämää, välittömiä kuvia kansan pohjakerroksista, kehittyä meille työläisille omintakeinen näytelmäkirjallisuus. Siinä on todellakin kyllin kiitollinen ala meidän alkaville kirjailijavoimille. On muistettava, että porvarit eivät luo meille meidän luokkaamme kasvattavia kappaleita, ne ovat meidän itsemme tehtävät.

* * *

**YLÄ-NEW YORKIN NÄYTTÄMÖN TUNNETUIMMAT
HENKILÖT:**

Mr. F. Viitala, syntynyt 10 p. syysk. 1883. Jo varhaisesta nuoruudestaan oli innostunut teatteriin. V. 1903 oli Helsingissä tilaisuudessa päästä kokeilemaan herra Kaarlo Karin johdolla. Muutettuaan vuonna 1904 Helsingistä Viipuriin, liittyi siellä heti Viipurin Työväen teatteriin, esitti useita osia. V. 1900, tultuaan Amerikkaan, liittyi heti New Yorkin s. s. osaston näytelmäseuraan. Taas v. 1908 palattuaan takaisin Suomeen, liittyi Viipurin Työväen teatteriin, ja haaveili jo niinkin suuria, että päästä ammattinäyttelijäksi. Mutta se homma jäi sikseen. V. 1909 tuli taas Amerikkaan ja on kuulunut Ylä-New Yorkin s. s. osaston näytelmäseuraan.

Tässä muutamia huomatuimpia osia, joissa on esiintynyt: "Kristitty", Lordi Robert Uhre; "Pelastus", Platon Alexandrovits; "Mustalaiset" Ziga; "Punanen laukku" Petak; "Kankurit" Ansarke; "Roistoväkeä" Qvit; "Tukki-joella" Pietola; "Cherlock Holmes" James Larrabee.

Gustaf Adolf Tolska, syntynyt 10, 21 1880. Kuulunut seuraaviin näytelmäseuroihin: Rakkolanjoen nuorisoseuran n. seurassa 1902—03—04; New Yorkin Nuorisoseuran n. seurassa 1905; Ylä-New Yorkin s. s. osaston n. seurassa 1908—09 näytäntökauden ja 1910.

Aug. Martikainen synt. 1881 Kuopiossa. Esiintynyt seuranäytelmissä Suomessa. Kuulunut Conneaut'in s. s. osaston näytelmäseuraan 1906 ja Ylä-New Yorkin s. s. o. näytelmäseuraan sitte vuoden 1908.

Ina Mustonen, syntynyt 1876 Vaasan l., kuulunut näytelmäseuroihin vuodesta 1895 Tampereella. Siirtynyt Amerikkaan 1904. Kuulunut New Yorkin ja sittemmin Ylä-New Yorkin näytelmäseuraan.

Hanna Koskinen, syntynyt 1885. Toiminut useammissa näytelmäseuroissa. Ylä-New Yorkin s. s. osaston näytelmäseurassa vuodesta 1909.

Helmi Lipponen synt. Viipurissa v. 1884 17 p. syysk. Yhtynyt Viipurin Työväen teatteriin 1905. Näytellyt siellä syksyyn 1910. Tänä syksynä tullut Amerikkaan. Yhtynyt heti tultuaan Y. N. Y. S. S. osaston näytelmäseuraan.

Näytelmäseuran toimesta on useita suuriakin kappaleita esitetty ja kohtalaisella menestyksellä. Nykyisin toimii johtajana F. Viitala.

Joukkokuvamme on nähtävänä 174 sivulla.

LYHYT KATSAUS MAYNARDIN S. S. OSASTON NÄYTELMÄSEURAN TOIMINTAAN

Nykyisen osastomme näytelmäseuran alkuvaiheet johduvat vuodesta 1903. Muutamien yksityisten toimesta, joista jotkut olivat Suomessa jonkunverran toimineet näytelmäalalla, laskettiin mainittuna vuonna perustus näytelmäseuralle, joka sitten, hyvin epäsuotuisissa oloissa toimien, on paisunut siksi mikä se tänäpäivänä on sos. osaston näytelmäseurana.

Seura oli alussa yksityinen. Sitten kun paikkakunnalle samoina aikoina perustettiin työväenyhdistys — Imatra liittoon kuuluvana — yhtyi näytelmäseura työväenyhdistykseen, muistaakseni vuotena 1904. Työväenyhdistyksen sitten yhdyttyä, muiden mukana Socialist Party'vn, seurasi näytelmäseura mukana, jolloin sille siis tuli nimeksi s. s. osaston näytelmäseura.

Seuran toiminta oli vajanaista. Huoneustot, missä s. s. osasto niihin aikoihin toimi, olivat aivan epäkäytännöllisiä, jopa kokonaan mahdottomiakin minkään kappaleen kunnolliselle esittämiselle. Ainoa paikka kylässä, missä kappaleita voi esittää, oli n. k. Music Hall, ja sielläkin välineitä tuskin nimeksikään. Sekin oli saatavissa ani harvoin, kallista vuokraa vastaan, niin että vuotuinen toiminta supistui 3—4 kappaleen esittämiseen. Harjoitusaikaa siis oli riittävästi, vaan kun vakituista ja asiallista johtoa ei ollut, riippui esittäminen enimmäkseen esittäjien omasta huomaavaisuudesta ja tarkkuudesta.

Tällaista hajanaista oli toiminta kunnes osaston oma talo valmistui viime marraskuulla. Silloin reipastui näytelmäseuran toimintakin. Oma talo, jotenkin tilava näyttämö, vaikkakin vielä puutteellisine välineineen, sekä vakituinen johtaja, innostutti seuran jäsenet vilkkaaseen toimintaan. Kappaleita esitettiin nyt yhtä monta kuukaudessa, kuin ennen vuodessa. Rohkeasti käytiin käsiksi suurempiin, vaikeimpiinkin kappaleisiin. Kuitenkin välineiden, sekä täysin kykenevän johtajan puute, on edelleenkin vaikuttanut haitallisesti nopeampaan kehittymiseen. Samoin useain seuran jäsenten paikkakunnalta poismuuttaminen, työolojen pakottamana, on tehnyt haittaa.

Missä määrin seura on pystynyt tulkitsemaan kussakin kappaleessa esiintyviä luonteita, sekä suoriutunut tekni-

kasat, plastiikassa y. m., se jääköön tällä kertaa koskettelematta. Taiteellinen arvostelu tuskin voi tulla kysymykseen silloin, kun osaston taloudellinen asema on pakoitteita näyttämölle, niin usein kuin suinkin mahdollista, usein tanut seuran pitämään pää-asiana, saada yhä uusia kappakeskeneräisinä. Kaikissa tapauksissa jonkun verran lienee sentään edistytty. Ja yhä innokkaasti toimien eteenpäin pyrittäköön.

Näytelmäseuran kuva on nähtävänä 149 sivulla.
Maynardissa, lokakuulla 1910.

Osk. Fr. Gröndahl.

Norwood: Osastollamme ei ole vakituista näytelmäseuraa, vaan kappaleita on esittänyt huvitoimikunta. Kappaleita on esitetty useita ja toisia onnistuneestikin. Työolojen takia on useitten innokkaitten tovereitten ollut pakko matkustella pois paikkakunnalta, joka on paljon vaikeuttanut näytelmätaiteen edistymistä. Esitämme ainoastaan yhteisen kuvamme. (Nähtävänä 114 sivulla.)

Quincy: Näytelmäseuramme on toiminut kiitettävällä tavalla paikkakuntamme näytelmätaiteen elvyttämiseksi. Useita suuria ja voimia kysyviä kappaleita on esitetty ja pienempiä noin pari ja kolme kappaletta aina kuukausittain.

Tässä pyydämme esitellä muutamia meidän huomattuimpia näyttelijöitä:

Martti Kantola synt. 1878, kuoli 17 p. huhtikuuta 1910. esiintynyt näyttämöllä useita vuosia. Oli pari vuotta näyttämöme johtajana, jolla ajalla väsymättömästi työskenteli kappaleiden ohjaamisessa. Keveät mullat!

Emil Leino, synt. Müntsälässä 1884, on osastomme vanhimpia näyttelijöitä. On näytellyt Valapatossa nimiosaa, Elinan surmassa Klaus Kurjen osaa ja monissa muissa kappaleissa. On myöskin toiminut näytelmäseuran johtajana.

Abel Djerf, synt. Pielavedellä 1884. Näytelmäseuramme johtajana on ollut pari näytelmäkautta. Parhaiten onnistuu rakkausosilla.

Hilda Koski, synt. Kaubajoella 1885. Näytellyt tyydyttävästi Kiretin osaa Elinan surmassa ja Margaretana Herran äänessä, ym. lukuisissa kappaleissa.

Jacob Eko, synt. Yli-Härmässä 1873. On osastomme vanhimpia ja väsymättömmimpiä näyttelijöitä. Ansiokkaasti näytellyt Spiegelbergin osaa Rosvoissa, Pastorin osaa Pirun kirkossa, Gröönin osaa Purimossa, Tuukan osaa Tuukkalan tappe- lussa ym.

Nestori Flinck, synt. Alavuudella 1883. Parhaiten onnistunut komiikkerina. Näytellyt nimiosalla Jeppe Niilonpoika ja Lauksalmen osaa Ryöstetty kaunottareessa. Kyhäillyt pienen näytöskappaleen "Viimeinen kosinta."

Kalle Flinck, synt. Alavuudella 1881, on myöskin vanhempia näyttelijöitä. On ollut melkein jokaisessa kappaleessa. Parhaiten onnistuu vakavilla talonpoikaisosilla.

Emma Olander, ollut useissa eri kappaleissa. Parhaiten onnistuu rakkaus- ja veitikkamaisilla osilla. Toiminut innolla useita vuosia.

Victor Vilander, synt. Pornaisissa 1887. Menestyy parhaiten vakavilla osilla.

FITCHBURGIN TUNNETUIMPIA NÄYTTELJÖITÄ OVAT:

J. N. Laaksonen, synt. Ruskolla 1876. Kahdentoista vanhana muuttanut Turkuun. 1894 yhtynyt ensi kerran näytelmäseuraan ja siitä saakka näytellyt sopivia ja sopimattomia osia. 1907 saapunut tähän maahan "levähtämään", mutta muutaman ajan kuluttua yhtynyt Saiman näytelmäseuraan. Toista vuotta on ollut sen johtajana.

John Brand, synt. Viitasaarella 1887. Tullut Amerikkaan 1901. Ollut seitsemän näytöskautta Saiman näytelmäseurassa. Tällä ajalla on esittänyt useita huomattavia osia, kuten: Rosvoissa Kaarle Moore; Wermlantilaiset, Erkki Erson; Sukkela keinottelu, Arnest Valg; Punanen laukku Cillag Pali, ym.

Emmi Iivonen, synt. 1889 Kaustisella. Tullut Amerikkaan kolmentoista vanhana. Ollut avioliitossa v:sta 1907. Liittynyt edellämainittuna vuonna Saiman jäseneksi ja kuulunut mainitun osaston näytelmäseuraan vuoden ajan. Esiintynyt useissa suuremmissa että pienemmissä osissa.

Aaret Huoppi, synt. 1887, on toiminut yhden vuoden Fitchburgin Saiman näytelmäseurassa. Ukko-osat ovat Huopissa löytäneet luonnollisen sekä samalla tuoreen esittäjän, joten on syytä uskoa että hän kehittyi hyväksikin sillä alalla.

Arvid Tuulos, vanhimpia Saiman näyttelijöitä, esiintynyt hyvällä menestyksellä useissa vaikeissakin osissa. Parhaiten onnistunut kavaljeerin osilla.

Mimmi Hill, synt. Lahdessa 1879. Kuulunut tehtaalaisnaisosastoon Helsingissä, ollen muun muassa sen perustavia jäseniä. Amerikkaan siirtynyt v. 1901. Täällä yhtynyt puolueeseen v. 1904. On ottanut osaa paikallisiin näytelmäseuroihin. Esittänyt mm. "Roinilan talossa" Annan osan; "Murtovarkaudessa" Helena; "Murtuneissa" Rouva Airola; "Kullervossa" Kalervon emäntä. Viimeiset pari vuotta kuulunut Fitchburgin s. s. osaston näytelmäseuraan.

ASTORIAN S. S. OSASTON TUNNETUIMPIA NÄYTELLEJÖITÄ

Frank Niemi, synt. 1882. On esiintynyt seuranäyttämöllä useita vuosia, mm. Astorian s. s. klupin näytelmäseurassa sen perustamisesta asti. Onnistunut — varsinkin viime aikoina — luomaan osissaan kokolailla ehjiä ja oikein harkittuja kuvia esittämistään henkilöistä. Omaa suuresta määrin koomillisia lahjoja. Tullut huomatuimmaksi seuraavissa osissa: Topiaana "Nummisuutareissa", Zsigana "Unkarin mustalaisissa", Martina "Karkureissa", Eenokkina "Kihlauksessa", Virvelinä "Purimossa", Järvenpäänä "Kolmen sällin seikkalussa", Ge-

Martti Kantola.

Emil Leino.

Abel Djerf.

Hilda Koski.

Jacob Eko.

Nestori Flinck.

Kalle Flinck.

Emma Olander.

Victor Vilander.

J. N. Laaksonen.

John Brandt.

Emmi Iivonen.

leeserinä "Hevospaimenessa", Glaussina "Sukklassa keinoteltussa" ym.

Toini Niemi, synt. 1887. On niinikään esiintynyt Astorian s. s. klupin näytelmäseurassa muutaman vuoden ajan, useimmiten kelpo hyvällä menestyksellä. Huomatuimmat osat: Maiju "Papin perheessä", Aina "Murtuneissa", Evi "Unkarin mustalaisissa", Irja "Tuukkalan tappelussa", Katri "Tukki-joella", Erzike "Hevospaimenessa" jne.

Hilma Salmela, synt. 1881. Ottanut jo Suomessa ollessaan osaa seuranäytelmiin sekä viimeksi Astorian s. s. klupin näytelmäseurassa. On hyvä vanhojen naisosien esittäjä. Mainituimmat osansa ovat: Rouva Airola "Murtuneissa", Agnes "Hevospaimenessa", Liisa "Vermlantilaisissa", Frosine "Saiturissa", Mustalais-Kata "Punasessa laukussa", Karoliina "Naapuruksissa", ym.

Edward Toivonen, synt. 1887. On esiintynyt Astorian s. s. klupin näytelmäseuran kappaleissa, sekä muuallakin pitkän aikaa. Onnistunut parhaiten lauluosissa. Omaa erittäin kuniin barytoni-äänän, sekä muita hyviä edellytyksiä varsinkin rakkausosien esitykseen. Huomatuimmat osansa ovat: Eerikki "Vermlantilaisissa", Gyuri "Unkarin mustalaisissa", Orvo "Tuukkalan tappelussa", Andrei "Viimeisessä ponnistuksessa", Laczi "Hevospaimenessa", Csillag Pali "Punasessa laukussa", ym.

Lauri Lemberg, synt. 1888. Ottanut osaa seuranäytelmiin hyvin nuorena jo Suomessa. Ollut useissa eri näytelmäseuroissa tässä maassa, viimeiset kaksi vuotta Astorian s. s. klupin näytelmäseurassa. Oma uudemman aikaisen teknikan näytelmien näyttämölle asettamisessa. Onnistuu parhaiten koomillisissa- ja karakteriosissa. On toiminut näytelmäseurojen johtajana useilla eri paikkakunnilla, on nykyään Astorian s. s. klupin näyt. seuran johtajana. Huomatuimmat osat: Figaro "Sevillan parturissa", Iivari, sekä myöhemmin Eno Sakeri "Nummisuutareissa", Penttula "Murtovarkaudessa", Niilo "Karkureissa", Harpagon "Saiturissa", Kempas "Kolmen sällin seikkalussa", Hanka "Tuukkalan tappelussa", Laucashiren piispa "Huoneen palvelijassa", Grön "Purimossa" ja useita muita.

Sitten on useita huomattuja henkilöitä Astorian s. s. näytelmäseurassa, jotka eivät ole olleet tilaisuudessa lähettämään kuvaansa. **Rocy Clay** (Lemberg), onnistunut hyvin, voipa sanoa taiteellisesti, useissa osissa, kuten Annana "Vermlantilaisissa", Elmana "Karkureissa", Rozsina "Unkarin mustalaisissa", Zsofina "Punasessa laukussa" ym.

Geo. Gratchef, onnistunut parhaiten Jussina "Papin perheessä", Tykona "Karkureissa", Petinä "Unkarin mustalaisissa", Kirkkoherrana "Huoneen palvelijassa", ym.

Väinö Pernu, onnistunut parhaiten Topra-Heikkinä "Kovan onnen lapsissa", Tuukkana "Tuukkalan tappelussa", Robertina "Huoneen palvelijassa", ym.

Antti Männistö, onnistunut parhaiten: Roopena "Purimossa", Penttinä "Murtuneissa", Mausonina "Huoneen palvelijassa", y. monissa muissa.

BED LODGEN TUNNETUIMPIA NÄYTELJIÖITÄ:

Edla Lahti, synt. Isossa Kyrössä v. 1883. Tullut tähän maahan 1900. Näytellyt sekä Suomessa että tässä maassa. Viimeksi esitettyjen kappaleiden huomatuimmat osat olivat: "Regina von Emmerits", Reginan osa; "Tuukkalan tappelu", Irjan osa; "Kullervo", Kullervon äidin osa; "Nummisuutarit", Eskon äidin osa; "Eerikki Puke", Margaretan täti; Työmiehen vaimo", ym. pienempiä kappaleita, joissa monissa hyvinkin vaikeissa osissa. Mrs Edla Lahti on ehdottomasti ollut paikkakunnan huomatuin ja kyvykkäin naisnäyttelijä. Parhaat taipumukset hänellä on surunvoittoisille ja sieluntuskia kuvaaville osille.

Elmi Korkeamäki, synt. Alajärvellä 1885. Tullut tähän maahan 1906. Alkanut näyttelämään tässä maassa. Esittänyt kappaleissa: "Sirikka" Sirkan osaa; "Työmiehen vaimo", Homsantuun osaa; "Sherlock Holmes", Lady Katogan osaa; "Kustaa Eerikinpoika", Anitan osaa; "Daniel Hjort", Sigridin osaa; "Regina von Emmerits", Reginan kamarineito; "Israelin Mooses", Faaraon kamarineito; "Kullervo", Kelma ja noita Ajatar; "Nummisuutarit", Jaana ja Rectta; "Eerikki Puke", Margaretan osaa, ym.

Mimmi Hill.

Aaret Huoppi.

Arvid Tuulos.

Frank Niemi.

Toini Niemi.

Hilma Salmela.

Edward Toivonen.

Lauri Lemberg.

Edla Lahti.

Elmi Korkeamäki.

Rosa Vidberg.

Maria Koivu.

Rosa Vidberg, synt. Alajärvellä. Tullut tähän maahan 1900. Alkanut näyttlemään tässä maassa. Näytellyt "Kullervo" kappaleessa Ilmarin emäntää ja Sinipiikaa; "Jeppe Niilonpoika", Nillan osa; "Kustaa Erikinpoika", venäläinen prinssessa Axinian osa; "Erikki Puke", Leenan osa; "Margareetta" Margaretan osa, ym. Erikoiset taipumukset humoristisille osille.

Maria Koivu, synt. 1886 Ylistarossa. Tullut tähän maahan 1906. Näytellyt kappaleissa: "Purimossa" Hilman osaa, "Taistelua ja epätoivoa" Annin osaa, "Sanni Kortmanin koulu", neiti Forslund'in osaa ym. Luontaiset taipumukset suru-voittoisille osille.

Maria Kinari, synt. 1888 Ispeming, Mich. Näytellyt: "Daniel Hjort", Katrin osaa; "Sirkka", Madelon osa; "Roinilan talossa", Elli; "Savon jääkärit", Kalastajan tytär, ym. Erikoiset taipumukset jäykille, kylmille ja ruhtinaallisille osille.

Elin Perttula, synt. 1881 Torniossa. Näytellyt sekä Suomessa että tässä maassa. Siirtynyt tähän maahan 1903. Esittänyt kappaleissa: "Purimossa", Ruotimuori Kaisan osaa; "Saimaan rannalla", Helenan osaa; "Kovan onnon lapset", Matleenan osa; "Taistelua elämän kruunusta", Anjan osa. Luontaiset taipumukset iloisille, vilkkaille osille.

Olga Dagmar Maula, synt. Kemissä 1883. Tullut tähän maahan 1900. Näytellyt ainoastaan tässä maassa ollessaan kappaleissa: "Tuukkalan tappelu", Elkka'n osa; "Charleyn täti", Tädin osa; "Laittomuuden aikana", Kaisan osa, ym. Luontainen taipumus tunteellisille ja humoristisille osille.

Mathilda Wallin, synt. Moubijärvellä 1885. Tullut tähän maahan 1906. Alkanut näyttlemään tässä maassa. Näytellyt: "Taistelua elämän kruunusta", Aunen osa; "Hetken lapsi" Annin osa; "Noidan kosto", Lainan osa, ym. Soveltuva sekä humoristisille, tunteellisille ja yleille osille.

Oh. Widberg, synt. Isollajoella 1879. Tullut tähän maahan 1896. Alkanut varsinaisesti näyttlemään tässä maassa. Esittänyt kappaleissa: "Regina von Emmerits", Emmeritsin osaa; "Eerikki Puke", Niilon osa; "Karkurit", Niilon osa; "Kullervo", Kimmon osa; "Nummisuutarit", Karrin osa;

“Leo ja Liina”, Anttonin osa; “Murtovarkaus” Hoppulaisen osa, ym. Parhaat taipumukset humoristisille ja ruhtinaallisille osille.

William Pöyhönen, synt. Isossa Kyrössä 1883. Tullut tähän maahan 1906. Näytellyt sekä Suomessa että tässä maassa. Nykyisemmät muistossa olevat huomattavammat osat ovat: “Tukkijoella” Tolarin osa; “Murtuneita”, Erkki Koljas; “Purimossa”, Teofilus Grön; “Laittonuuden aikana”, Ahmalan ja Nimismiehen osat.

K. E. Gröndahl, synt. Eurajoella. Tullut tähän maahan 1902. Toiminut näytelmäseuroissa eri paikkakunnilla. Näytellyt sekalaisia osia isoissa ja pienissä kappaleissa.

Antton Juhola, synt. Sippolassa 1882. Tullut tähän maahan 1901. Näytellyt Suomessa ja tässä maassa, mm. kappaleissa: “Purimossa” Roopen osa; “Nummisuutareissa” Eskon osa; “Sherleck Holmessissa” nimiosaa; ym. Taipumus humoristisille osille.

Nikolai Jokela, synt. Kannuksessa 1883. Tullut tähän maahan 1905. Näytellyt sekä Suomessa että tässä maassa useissa kappaleissa. Parhaat taipumukset mahtipontisille osille.

Taneli Saastamoinen, synt. Pielavedellä 1885. Tullut tähän maahan 1909. Näytellyt sekä Suomessa ja tässä maassa. Erikoistaipumukset juhlallisen vakaville osille.

Jonne Tunkkari, synt. Vetelissä 1874. Tullut tähän maahan 1901. Näytellyt Suomessa ja tässä maassa. Onnistunut parhaiten tunnekuvauksissa. Ollut mukana Suomessa maalaisnäytelmäseuran johtajana. Toimii nykyään Red Lodgen s. s. osaston näytelmäseuran johtajana.

Esitämme Brooklynin s. s. osaston nykyisen näytelmäseuran etevimpiä henkilöitä.

Ilma Boitmaa, toiminut näyttämöllä yhteensä noin 9:n vuotta, josta ajasta noin 8 vuotta tässä maassa. Näytellyt New Yorkin ylä- ja ala-osastoissa, josta sittemmin siirtyi Brooklyniin. Onnistunut parhaiten murhenäytelmissä, myöskin iloiset ja hilpeät osat vinyt hyvin, ja voi sanoa, että hän onkin paras näyttelijätär paikkakunnalla.

Maria Kinari.

Elin Perttula.

Olga Dagmar Maula.

Mathilda Wallin.

Ch. Widberg.

William Pöyhönen.

K. E. Gröndahl.

Antton Juhola.

Nikolai Jokela.

Taneli Saastamoinen.

Jonne Tunkkari.

Ilma Roitomaä.

Robert Roitomaa, toiminut näyttämöllä noin 11 vuotta, joista 8 vuotta tässä maassa. Näytellyt New Yorkin ylä- ja ala-osastoissa, edellisessä ollen johtajana. Sittenmin siirtyi Brooklynin, jossa nyt toimii johtajana. Onnistunut parhaiten humoristiosissa. On kykenevä johtamaan näytelmäseuraa.

ERIPAIKKAKUNTAIN TUNNETUIMPIA NÄYTELLJÖITÄ.

Lauri Raevaara, synt. Turussa 1883. Jo nuorena heräsi kova pyrkimys näyttämöalalle. Vaasassa alkoi ura seuranäytteliänä. Näyteltä siellä noin 3 vuotta — niin into kun yhä vaan yltyi ja samalla halu saada perusteellista ohjausta näyttämötehtävistä, alkoi yritys Helsingin teatterikouluun, joka silloin aloitti toimintansa. Maisteri Turkiaiselta kehoittavan vastauksen saatua, joka silloin kuului Kansallisteatterin johtokuntaan, tuli matkustus Helsinkiin, johtokunnan edessä näyttämään kykyä. — Kova oli jännitys — hakijoita kun oli kolmattakymmentä ja oppilaita otettiin vaan 8. Hyväksyttiin, ja niin alkoi koulu, vähän ylpeänä siitä, että saapi palvella Thalia-jumalatarta. Mutta jonkun ajan koulua käytyä loppui varat ja se lopetti koulunkäynnin toistaiseksi. Sitten Tampereelle, jossa Robert Reinon pyynnöstä, joka oli silloisen Tampereen Työväen-teatterin johtaja, alkoi näytelmäura Työväenteatterissa. Robert Reinon kuoltua joutui teatteri kunnan johtajaa vaille ja taaskin jälleen Helsinkiin toivossa jatkaa opintoja teatterikoulussa. Mutta sattumalta tulikin ryhtyneeksi Elli Tompuri'iin, joka silloin aloitti kiertomatkinsa ympäri Suomen. Sen ollessa Oulussa tuli Tampereen Työväenteatterin silloiselta johtajalta, rouva Tilda Wuorelta, kohoitus tulla Tampereelle ja yhtyä Työväenteatteriin. Niin tapahtuikin kun turne Elli Tompuri lopetti kiertomatkinsa. 3 vuotta siellä oltua alkoi teatterissa rettelöitä, hän katsoi parhaaksi erota, ja kun mieli paloi näkemään suurmaailmaakin, niin veljensä kehoituksesta päätti tulla tähän maahan muka "tienaamaan".

Eri osia on näytellyt ehkä toista sataa, kerjäläisestä kunninkaaseen ja enkelistä piruun asti. Niistä mainittakoon: Kreivi Neipberg, "Rouva Suorasuu"; Kullervo, "Kullervo";

Bernhold, "Hullujenhuoneessa"; Kaarlo Moor, "Rosvot"; Guache, "Ansa"; Geerd, "Siunauksen toivo"; Piru, "Pirun kirkko"; Latzi, "Hevospaimen"; Cillag Ball, "Punanen laukku"; Klaus Kurki, "Elinan surma"; Frans Ferner, "Valapatto"; Juhani, "Seitsemän veljestä"; Victor Hoving, "Sylvi"; Topra-Heikki, "Kovan onnen lapsia"; Fride, "Ryöstetty kaunotar"; Sigurd, "Helgelannin sankarit"; Paul Abel, "2+2=5"; Kustaa II Adolf, "Regina von Emmeritd".

Nykyään toimii New Yorkin s. s. osaston näytelmäseuran johtajana.

Felix Hysake, synt. Turussa 1877. Turun Työväen näyttämöön kuulunut 12 vuotta, joista 2 viimeistä vuotta johtajana. 2 vuotta johtajana R. y. Taimi'ssa. Tullut Amerikkaan 1907. Worcesterin s. osaston näytelmäseuran johtajana 3 kk. Sieltä Fitchburgiin s. s. osasto Saiman näytelmäseuran johtajaksi, jossa toinissa oli 19 kuukautta. 1909 siirtynyt New Yorkiin Ylä-osaston näytelmäseuran johtajaksi, jossa oli 9 kuukautta. Nykyään toimii Port Arthurin s. s. osaston näyttämön johtajana. On esiintynyt melkein kaikissa näytelmissä mitä työväen näyttämöillä esitetään. Suurimpia osia ovat: "Daniel Hjort", nimiosa; "Valapatto", Mathias Ferner; "Pirun kirkko", Piru; "Elinan surma", Klaus Kurki; "Rosvot", Kaarlo Moor; "Ylösnousemus", Neljudoff; "Wärlantilaiset", Erikki; "Kylänheittiö", Göndör Sandor; "Mustalaiset", Guuri; "Helgelannin sankarit", Sigurd; "Sirkka", Laundry; "Punanen laukku", Chillag Pali; ym. Yleensä kaikissa näytelmissä mitä on tšekäläisissä näyttämöissä esitetty. On suomentanut useita näytelmiä, joista 2:si on tässä maassakin tunnettua, nimittäin: "Naapurukset Lassi ja Janne Antti" sekä "Wärlantilaiset", ym. Mukaellen kirjoittanut näytelmän "Vankilasta vapautettu", joka on esitetty useassa idän kaupungissa.

Aino Syrjälä, synt. 1871. Toiminut 15 vuotiaasta raitti-
usyhdistyksissä ja sittemmin sosialistiliikkeessä Suomessa ja
tässä maassa. Kuulunut Turun työväenyhdistyksen ja Fitch-
burgin Saiman näytelmäseuraan. Nykyään toimii Toronton
näytelmäseurassa. Näytellyt useita kymmeniä eri osia, toisia
hyvällä menestyksellä.

Selostukset on laadittu eri paikkakuntain omien tiedonantojen mukaan.

Viime syksynä lähetin kirjelmän jokaiselle sosialisti-osastolle yli Amerikan, missä vaan tiesin omia taloja ja näytelmäseuroja olevan. Tarkoitukseni oli saada esitetyksi kaikki meidän huomatuimmat näyttelijät. Useilla paikkakunnilla onkin ymmärretty oikein kirjelmän tarkoitus ja ovat lähettäneet ryhmä- sekä yksityiskuvia. Mutta joiltakin paikkakunnilta, syystä tai toisesta, on pyyntöni lyöty joko tykkänään laimin tai ovat toimineet niin hitaasti ettei lähetettyjä kuvia ole ehditty kaivertaa.

Kaikille, jotka tavalla tai toisella ovat olleet avuliaita tämän yhteisen asian edes-auttamiseksi, pyydän lausua julkiset kiitokset.

J. M.

Robert Roitoma.

Lauri Baevaara.

Felix Hyske.

Aino Syrjälä.